לציונות—לסוציאליזם—לאחוות עמים

על המשמר

יום ו', ג' באדר ב' תשמ"ו, 14 במארס 1986 / שנת מ"ג מס' 12988 / המחיר 94 אגורות כולל מע"מ

סניורה מציע ועידה בינלאומית עם משלחת ערבית אחת

ואשינגטון. — חנה סניורה, אחד מראשי הפלשתינים בירושלים המזרחית, אמר אתמול כי הוא בודק אפשרות לכינוס ועידת שלום בינלאומית למזה"ת ללא תנאים מוקדמים, שבה ישתתפו אישים פלשתינים כחברים במשלחת ערבית יחידה.

סניורה משמש כעורך היומון הפרו־אש"פי „אל פאג'ר", והמקובל הן על אש"ף והן על ממשלת ישראל כנציג אפשרי בשיחות־שלום בין ישראל למשלחת ירדנית־פלשתינית. הוא מציע כי לשיחות תוזמן „משלחת ערבית משותפת" ולא ישלחו הזמנות נפרדות לירדן, אש"ף וסוריה. (עטפ"א)

הקרע בין שמיר ללוי יהיה קשה לאיחוי — שרון הפך לשון מאזניים

מחנה לוי תובע להקדים המושב השני של הוועידה ואילו במחנה שמיר אומרים כי הפעם לא ילכו ללא הכנה והסכמה מוקדמות ● רואים בשרון — שלא קרא תיגר על מנהיגות שמיר — את מי שיוכל לתווך בין המחנות ● במחנה לוי אומרים: שמיר הוא מרקוס, ולוי הוא אקינו ומה שקרה בפיליפינים קרה אצלנו ● בעבודה נמנעים מתגובה על המתרחש ב„חירות" אך מדגישים: הרוטאציה היא בין פרס לשמיר

מאת דורית גפן, כתבתנו לענייני מפלגות

היום ייפגשו המגעים לנסות ולהגיע להידברות בין המחנות השונים ב„חירות". אתמול עסקו ראשי המחנות בהערכת מצב לאחר הפיצוץ והקרע שבו ננעלה אתמול למנות בוקר ועידת „חירות".

השר שמיר אמר למקורביו, כי אין להורדו ולערוך את המושב השני

(סוף בעמוד 2)

הבנקים ימחקו חלק מחובות קופ"ח, סו"ב והמושבים ● עמוד 4

פרס יוצא לשטוקהולם להלוויית פאלמה ● עמוד 3

רקדנית בטן — עדת מדינה בפרשת משרד הרישוי בחיפה ● עמוד 24

כל החטופים הצרפתים ישוחררו ערב הבחירות ● עמוד 22

אלוף עברי — מנכ"ל משרד הבטחון ● עמוד 4

20 אלף דולר — חשבון השהייה של שרון במלון „ריג'נסי" בניו־יורק

מדובר בשהייה של מספר ימים של שרון ופמלייתו בחודש מאי 84' כאשר אושרה לו נסיעה „לצורך הרצאות ובענייני משפטו" ● החשבון סולק רק לאחרונה ע"י „הבונדס" לאחר שנשלח – הלוך וחזור – מהקונסוליה להנהלת „הבונדס" ● תגובת שרון: מדובר במספר נסיעות ולא בנסיעה אחת

מאת חנה אישהורביץ ודליה שחורי, כתבות „על המשמר"

חוב בגובה של כ־20,000 דולר, שנוצר בעקבות שהייתו של השר אריאל שרון ופמלייתו במשך ימים ספורים במלון הפאר „ריג'נסי" בניו־יורק בחודש מאי 1984, סולק באחרונה על־ידי מפעל מלווה העצמאות והפיתוח לישראל (הבונדס) בניו־יורק. החוב סולק לאחר שבמשך שנה וחצי בקירוב הועבר החשבון של מלון „ריג'נסי" מן הקונסוליה הישראלית בניו־יורק למשלחת הכלכלית בניו־יורק וחוזר חלילה ולאחר שבעלי המלון פנו לארגונים יהודיים והכיתו וקם על אי פרעון החוב.

בענייני הבונדס והמשפט

במאי 1984 כיהן שרון כשר בלי תיק בממשלת יצחק שמיר. ב־13.5.84 אישרה הממשלה את נסיעתו לארה"ב למשך כ־10 ימים להרצאות בשליחות מפעל מלווה העצמאות והפיתוח, ובענייני משפטו (שהחל מספר חודשים מאוחר יותר, בנובמבר 1984). שרון שהה בארה"ב בין ה־16 וה־25 במאי 1984. ביום זה שב לארץ. בשהותו בארה"ב הוא

(סוף בעמוד 2)

גופתו של החייל דוד מנוס, שנעלם בנובמבר 84', נמצאה במערה בשומרון

הגופה נמצאה בעקבות חשיפת חוליית מחבלים בכפר דיר־בלוט ● יובא היום למנוחות

מאת אבי בניהו ויואב אביב, כתבי „על המשמר"

גופתו של חייל צה"ל, סמל דוד מנוס, שנעדר מזה כשנה וחצי, נמצאה אתמול בתוך

(סוף בעמוד 2)

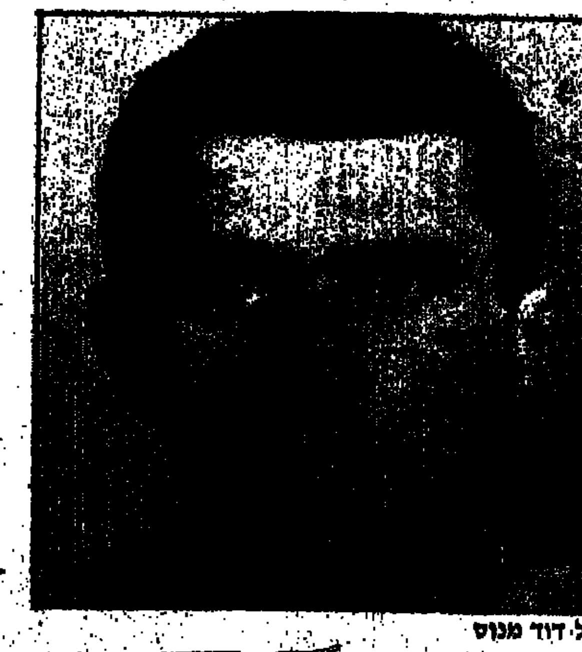

הסמל דוד מנוס

„אימו סידרה לו את מיטתו בכל ערב"

מאת ניצה רימון, כתבת „על המשמר"

„חיינו כל הזמן בתקווה שדוד עוד יחזור, אימו סידרה לא את מיטתו בכל ערב", אמר יששכר מנוס, אביו של החייל דוד, שגופתו נמצאה אתמול לאחר שנעלם לפני שנתיים בחיפה. יששכר מנוס סיפר כי שנתיים שהוא אינו עובד ועוסק בחיפושים אחר בנו.

ידענו שזה מחבלים

שנה ו־5 חודשים לאחר שנעלם החייל דוד מנוס, בדרכו מבסיסו שבחיפה, קיבלה המשפחה את הבשורה על מציאת גופתו. בשעה 1300 בדיוק הופיע בבית המשפחה, שברחוב רגניה 16, בבני תקווה, ראש היחידה לחקירת פשעים חמורים במשטרה, תת־ניצב שמעון סביר, נציגי היחידה לאיתור נעדרים של צה"ל, ואנשי יחידת הנפגעים של חיל האוויר. הם ביקשו לסעור את האם, גרציה, שהיתה נסערת ונרגשת זאת, ששת אחיו ואחיותיו. אביו, יששכר, שמר על איפוק וקור רוח. הוא הסתובב חסר מנוחה בחצר הבית ועישן סיגריות ללא הרף. „ידענו שזה רצח ע"י מחבלים וכל הזמן ידענו שזה מה שקרה. כאשר אמרו לנו שבננו נפקד והוא עריק מצה"ל — לא האמנו. מעולם לא נפקד מהצבא" — אמר האב.

לא לשלטון נבחרו

כשתראות ועידתה המפוצצת של תנועת „חירות" עדיין לנגד עיני העם, על כישורים הדוחה. טוב ונכון יעשה ראש־הממשלה שמעון פרס אם יודיע לנשיא המדינה שאין בכוונתו לקיים את הסכם הרוטאציה עם יצחק שמיר, ולהיפך הוא מבקש לערוך בהקדם בחירות, ולמימוש הבקשה יגיש את התפטרותו, שדינה כדין התפטרות הממשלה.

פרס פטור מנימוקים מפורטים לצעדו; גם חבריו ואוחדיו השרופים ביותר של תנועת חירות יודו היום ללא היסוס, שמפלגתם אינה ראויה להנהיג את המדינה. היא לא רק מפוצלת ומפולגת, אלא גם אכולה שינאה עיוורת משתקת. אי־אפשר לצפות לכך, שיצחק שמיר יוכל להכפיף תחתו את דויד לוי ואריאל שרון בתוך הממשלה העתידה, אם לא הצליח לעשות את מעצה לה, בפורום מפלגתי. שניים אלה ואחרים ב„חירות" אמרו כבר גלוי, ללא בושה (חוסר בושה הפך גם הוא לסימן היכר של ה„חרותיות" החדשה), כי אין להם שום אמון בשמיר כראש תנועה, ואם לכך אינו מתאים בעיניהם, קל וחומר שאינו מתאים לעמוד בראשות הממשלה.

פיצוץ ועידתה של תנועת חירות דינו כדין פיצוץ הסכם הרוטאציה, ולא מן הנמנע, כי לכך גם התכוונו המפוצצים. מבחינת דויד לוי ומחנהו, מוטב בחירות עכשיו, משמיר עכשיו (כראש ממשלה); האופציה הראשונה מאפשרת להם להאבק על הנהגת הליכוד, עד כדי פיצולו לשתי מפלגות שונות. בשעה שהאופציה השנייה, כלומר העברת ראשות הממשלה לשמיר, הופכת את אויבם הגדול אוטומאטית למנהיג הליכוד לשנים רבות. סביר להניח, כי אם יזדרז שמעון פרס להתניע את תהליך הקדמת הבחירות כבר בראשית השבוע הבא, ילך הליכוד להתמודדות בשתי מפלגות נפרדות. האחת „מפלגת העם הפופוליסטית", והשנייה „המפלגה הימנית הלאומית". המפלגה הליבראלית, השותף השלישי, תצטרך לחפש חיבור עם אחת מן השתיים. הימין הישראלי מתפרק לגושים פוליטיים נפרדים, כשהפרידה תהיה מלווה בהקזה גדולה של דם אלקטוראלי.

יימצאו יועצים שיאמרו באוזני ראש־הממשלה, כי הליכתו המוקדמת לבחירות יוזמה לפירוק האחדות הלאומית. אי־עמידה פרוגראמטית בהסכם הרוטאציה וניסיון להבנות־כביכול על חורבות „חירות" יגרמו לליכודו המחודש, ולאיחוד הקרעים. יועצים אלו לא קוראים את המפה הכוחנית של תנועת החירות כראוי. מחנה לוי־שרון אינו מעוניין ב„איחוד הקרעים", שמשמעותו השארות שמיר בראשות המפלגה ובראשות הממשלה. מנגד, מחנה שמיר־ארנס אינו מוכן לוותר על ההנהגה, ובוודאי לא לפני הבחירות. הקדמת הבחירות, לכן, רק תזרז את תהליכי הפילוג והתפרקותה הסופית. לעומת זאת חששות וספקות מצידו של ראש־הממשלה עלולות להתפרש דווקא כשיקול שני — ומיותר — שמא בכל זאת ניתן יהיה להעביר את הממשלה לידיו של שמיר וה„חירות". אולי זה לא נראה כך עד שיסתדרו ויתאחדו מחדש ושרון יעבור בין מחנה למחנה, וילכד ... הרבה לב...

ההפיכה היחידה להמשיך את מומנטום ההתפוררות הבלתי־נמנעת של תנועת החירות היא יוזמה מיידית לביטול הרוטאציה, וקיום בחירות בהקדם האפשרי. ויהיה לעם.

יש לנו מכונות צילום במבחר דגמים בשבילך.

UTAX

מס' 1 במכונות צילום מסמכים

מכונות צילום מסמכים לנייר רגיל בטכנולוגיות צילום חדשות.

נקודות מכירה ושרות בכל רחבי הארץ.

משרד ראשי: ת"א, רח' מרכז בעלי המלאכה 20 282031, 03-299485

משתק

מס' 1 בשרות

20 שנות מיקצועיות במכונות צילום.

PBS

מועצת המנהלים: לפטר 100 ב„וולקן" או לסגור המפעל

תאריך היעד לסיום המו"מ נקבע לסוף חודש זה ● שערי המפעל עדיין נעולים

מאת יואב אביב

כתב „על המשמר"

מועצת המנהלים של מפעלי „וולקן" הסמיכה אתמול את הנהלת המפעל „וולקן יציקות" לפטר 100 פועלי ייצור, במסגרת ייעול המפעל והקטנת העלויות. למועצה הוגש דו"ח ועדה שבדקה את ריווחיות מפעל „וולקן" ומהנתונים בו עולה, כי חלה ירידה של כ־40 אחוז בהזמנות מחו"ל והזמנות משרד־הבטחון.

מועצת המנהלים הודיעה להנהלה, כי עליה להיכנס לאלתר למו"מ עם הגורמים הנוגעים בדבר, דהיינו מועצת פועלי חיפה, ועדי העובדים והאגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות.

נודע, כי הנהלת המפעל תציע צמצום מספר העובדים או ויתור על הטבות מצד העובדים.

תאריך היעד לסיום המו"מ נקבע על־ידי מועצת המנהלים לסוף חודש זה. אם הצדדים לא יגיעו להסכם עד אז, תורה מועצת המנהלים להנהלה לסגור את „וולקן יציקות".

כתבנו מוסר, כי אתמול היה צריך להתקיים דיון בבית־משפט השלום בחיפה בבקשת ההנהלה להורות לעובדים לפתוח את שערי המפעל. הדיון נדחה לבקשת ההנהלה להבוקר, כדי להמתין להחלטת מועצת המנהלים. ייתכן והבוקר תבקש הנהלת המפעל [illegible] בדיון המשפטי [illegible] ולשכנע את העובדים לפתוח את השערים מרצונם, [illegible] שנוצר.

בקריאה לחזית משותפת של השמאל ננעלה מועצת השוה"צ

מאת אבי בניהו

כתב „על המשמר"

„תנועת השומר־הצעיר קוראת לכל כוחות השמאל הדמוקרטי בישראל ליצור חזית למאבק משותף למען השלום, סיום הכיבוש, הדמוקרטיה והסוציאליזם. השומר־הצעיר מגנה את הנסיון של כוחות בחברה הישראלית להפוך תבנית חירום כלכלית במנוף בידי החזקים כנגד חלשים. התנועה תמשיך לקיים סולידריות עם הפועלים שחרב האבטלה מונפת על צווארם ותדרוש מהגופים הכלכליים של המשק הציבורי, ההסתדרותי והקיבוצי דגש מיוחד לשיתוף מירבי של העובדים במידע ובאחריות".

החלטות אלה ונוספות התקבלו אמש בנעילת המועצה הע"ח של השוה"צ בשכונת התקווה בתל־אביב.

המועצה החליטה להמשיך ולקיים את פעילותה במסגרת הרחבה של הקהילה ובמיוחד בבתי־הספר וקראה לחינוך אמיתי לדמוקרטיה, לחינוך לנקיטת עמדה, לחינוך פוליטי ולדמוקרטיזציה אמיתית של המערכת.

המועצה הע"ח החליטה גם על הקמתו של מרכז חניכים ארצי שייבחר אחת לשנה וישמש כגוף מלווה להנה"ר ויפעל לירה לקביעת סדר היום התנועתי. כן הוחלט לקרוא לכינוס דחוף לבחינת מצב הפעילות התנועתית במוסדות החינוך של הקיבוץ הארצי.

מזכיר הקיבוץ הארצי, חיים אורון (ג'ומס), שבירך אתמול את [illegible] המועצה, אמר, כי הקיבוץ [illegible] מייחס חשיבות מיוחדת ל[illegible] החינוכית של התנועה [illegible] הפוליטי וההסגנות [illegible] לכשעצמם, אולם החזון [illegible] הוא שיבריע בסיכום [illegible] חשיבות לפעול במסגרות [illegible] ובראש ובראשונה יש [illegible] לבניית גיבוש הגרעין [illegible] השומר־הצעיר", אמר ג'ומס.

במהלך היום יצאו צירי [illegible] לשורת מפגשים עם שרים [illegible] ואישי ציבור לשיחה [illegible] הדמוקרטיה.

פגישה נדירה (ואולי [illegible] הראשונה) היתה אתמול [illegible] שלמה" עם הרב הראשי [illegible] אברהם שפירא. חניכי [illegible] שאלו את הרב מדוע [illegible] דעתם על החילוניים [illegible] „מה שכתוב בתורה [illegible] שפה אלוהית שאותה אני [illegible] לשנות וגם אתם לא. [illegible] תחוקק בעתיד חוק [illegible] אמלא אותו — אם הוא [illegible] — לא אכבדהו", אמר הרב.

במיפגש עם שר־הפנים [illegible] ש"ס, יצחק פרץ, התעניינו [illegible] מדוע הוא מתנגד למפגש [illegible] חילוני לדתי: „הנוער [illegible] עדיין בתהליך של גיבוש [illegible] בטרם עת עלולה לפגוע [illegible] שלנו גם לא. מוכן [illegible] המורכבות של השוה"צ, [illegible] תוכלו להפגש עם [illegible] המבוגרים", השיב [illegible] הפנים.

אצל יו"ר הכנסת, שלמה [illegible] התעניינו חניכי התנועה [illegible] ההתקדמות בתחיקת [illegible] המדינה ובחוק לזכויות [illegible].

חניכי השוה"צ בפגישה עם הרב הראשי אברהם שפירא

(צילום: ויקי כהן)

עובדים נזעמים התקהלו בביה"ד לעבודה: גם אנו רוצים ליהנות מרווחי „פוספטים בנגב"

מאת שלי יחימוביץ, כתבת „על המשמר"

עובדים נזעמים של „פוספטים בנגב" התקהלו אתמול עד שעות הלילה המאוחרות ליד בית־הדין האיזורי לעבודה בבאר־שבע.

העובדים שובתים זה השבוע השני בתביעה להנות מחלוקת הרווחים מהמחזור השנתי של החברה. הם קובלים על כך, שחברי ההנהלה מקבלים כלי־רכב צמודים חדישים בתוספת מזגנים, ואף נהנים מנסיעות תכופות לחו"ל — כשעוד שהם אינם נהנים כלל מרווחי המפעל.

העובדים גם דורשים להשוות את תנאיהם לתנאיהם של שאר עובדי מפעלי הכימיקלים, ולוותר על עובדי הקבלנים הבלתי־מאורגנים.

בשבוע שעבר הורה בית־הדין האיזורי לעבודה לעובדים להפסיק את העיצומים עד לקבלת הכרעה בעניינם. מועצת העובדים הפרה את צו בית־המשפט, והורתה לעובדים להמשיך ולשבות.

חברי המועצה נקנסו על־ידי בית־הדין ב־1200 ש"ח כל אחד, לאחר שנאשמו בבזיון בית־המשפט. העובדים הודיעו גם אז, כי ימשיכו להפר את צו בית־המשפט.

שלשום הודיעה מועצת פועלי דימונה, אליה שייכים כמעט כל עובדי המפעל, כי אם ההנהלה לא תענה לפניות העובדים, תכריז על סכסוך עבודה במפעל.

עובדי בתיה"ח הממשלתיים דחו שביתתם ליום ד' הבא

מאת יוסף שמי

כתב „על המשמר"

עובדי בתי־החולים החליטו לבטל את השביתה שנועדה להיום ולקיימה ביום רביעי, אם תוצאות המגעים עם משרד־הבריאות לא ישביעו את רצונם.

בדיון שהתקיים אתמול בבית־הדין לעבודה חייב השופט את נציגות שירות המדינה לבוא בדברים עם ועד עובדי בתי־החולים הממשלתיים ולשמוע את טענותיהם, נוסף להידברות עם ההסתדרות לקראת הסכם השכר.

אחרי הויכוח הסכימו נציגי פרקליטות המדינה לתנאי השופט והתחייבו לדווח עד יום רביעי הבא על תוצאות השיחות.

במקביל ביטל אתמול בית־הדין האזורי לעבודה בירושלים את צווי המניעה האוסרים על האחיות והאחים לנקוט בעיצומים. הצווים בוטלו לאחר שנציגי האחיות הודיעו לבית־המשפט שיחזרו לעבודה תקינה.

לתושבי טבריה והסביבה

החל מ־14.3.1986 ניתן להשיג את

„על המשמר" ● „חותם" ● „הדף הירוק"

בחנות סטימצקי טבריה, רח' הגליל

קיבוץ כרמיה

מודיע

ביום ו' 14.3.86 יוחלפו אצלנו כל מספרי הטלפון.

● מתחלפות שלוש הספרות הראשונות (213) ל־498.

● שתי הספרות האחרונות נשארות ללא שינוי.

מענה מספר מרכזיית הקיבוץ 498[illegible]

שמירות כרמיה — 051־49802־3

קיבוץ כרמיה

לרבקה ויונס נוסבאום

ברכות לבבות לנשואי הבת

רבקה עב"ל דונלנד

בית על המשמר

נציגת השוה"צ בכנסת: התלמיד נתפס כבורג

מאת יצחק שור, כתבנו בכנסת

קיימת סתירה בין יומרות בית־הספר לבין המציאות. הוא מתיימר לחנך לדמוקרטיה, סובלנות ושמירה על ערך האדם, אולם הכל יודעים כי בבתי־הספר העל־יסודיים כדאי להיות ראש קטן, „כדי לא לסבול מן המורים והמנהלים. התלמיד נתפס כבורג. אין הערכה אישית ואיכותית ללימודיו אלא מספרית. זוהי מערכת שקרית וצבועה".

זה היה המסר שהעבירה נציגת מועצת השומר הצעיר לחברי ועדת החינוך והתרבות המעטים שנכחו בפגישה (חברי־הכנסת רז, סרטני, הראל, דראושה, אלוני, ושאקי).

בתום הפגישה אמר יו"ר הוועדה, נחמן רז, לכמה מן המשתתפים, כי הוא מציע להם להכין במועצתם דגם אלטרנטיבי לבית־הספר ההישגי הקיים כיום. ח"כ רז הבטיח לחברי השוה"צ לקרוא בעיון את הצעתם, אם אכן יכינו אותה, ולהתייחס אליה בכובד ראש.

במהלך הישיבה הסתייג רז מדמוקרטיזציה בלתי מבוקרת של בתי־הספר העל־יסודיים ושאל: האם מותר להיכנס לכיתה יחפים או עם בגדי־ים? האם לבטל בכלל את בית־הספר? מי צריך לקבוע את תוכנית הלימודים?

10,000 מקומות עבודה יצרה חב' העובדים ב־80'־85'

מאת כתבנו לענייני עבודה

חבר מינהלת חברת העובדים גרשון וילן אמר אתמול, כי השקעות משק העובדים, ובעיקר אלה של קונצרן „כור", יצרו כעשרת אלפים של מקומות עבודה בין 1980 ל־1985. וילן דיבר בפני באי הוועידה המפעלית שהתקיימה במפעל „מטע" בעמק חפר.

במשק העובדים מתקיימות בימים אלה ועידות מפעליות, במתכונת הוועידות המקומיות שהתקיימו בכל מועצות הפועלים ברחבי הארץ לפני הבחירות לוועידת ההסתדרות. הוועידות בחברת העובדים יתקיימו עד מאי הקרוב, מועד כינוס מועצת המשק.

בראש צוות הניווט של הוועידות המפעליות עומדת שרה אלספקטור, שצברה ניסיון רב בהפעילה את הוועידות המקומיות, וריכוז הפעולה הוא בידי מולי דור, ראש המחלקה להשתלמויות בחברת העובדים.

עוד אמר וילן כי בין השנים 80'־85' השקיע משק העובדים 300 מיליון דולר.

משרד הפנים יקבע תקרה לארנונה השנה

מאת יצחק שור, כתבנו בכנסת

שרי הפנים והאוצר הסכימו ביניהם לקבוע תקרה לארנונה בשנה זאת — מסר אתמול מנהל אגף הכספים במשרד הפנים, שמואל שמש, בוועדת הפנים.

כתבנו מעיר, כי עד כה קיימת רק רצפה לארנונה, אך לא תקרה. בוועדה התנהל ויכוח אם יש להסכים להעלאת הארנונה ל־170 אחוזים, כפי שהציע משרד הפנים או כ־100 אחוזים „בלבד" כפי שמציעים עתה ח"כים אחרים.

מציג משרד הפנים הודיע, כי משרדו יתנגד לפגיעה בסמכות ראשי הערים. ח"כ אוריאל לין טען לעומתו, כי העלאת הארנונה מנוגדת לחוק יציבות המחירים. יו"ר מרכז השלטון המקומי, רב תבורי, השיב, כי הוא נדהם לשמוע דברים אלה מפי חבר־כנסת. „כאשר לא הוצמדה הארנונה למדד וגרעונות הרשויות הגיעו למליונים כבדים, לא קם איש מן הח"כים לעזרת הרשויות", אמר.

מרדכי וירשובסקי (שינוי) טען, שקיימת סכנה כי עצמאות הרשויות תוגבל כשל העלאה תלולה מדי של הארנונה.

פנייה דחופה לפרס בעניין האבטלה בצפון

מאת כתב „על המשמר" בעמק

פורום מזכירי מועצות פועלים ומזכירות נעמת בעיירות הפיתוח בצפון שיגרו אתמול מברק דחוף אל ראש הממשלה, שמעון פרס, ובו דרישה להיפגש עמו לאלתר, כדי לדון בגידול האבטלה בעיירות הפיתוח בצפון — ללמעלה מ־5000.

אתמול התכנסו ראשי מועצות הפועלים מהצפון וטבריה, כדי לדון בהתפתחויות החמורות שחלו בתחום התעסוקה ביישוביהם. ראשי הפורום החליטו לפתוח במאבק ציבורי, עד כדי הפגנות ושביתות, אם לא יעלה בידם להשפיע על הגורמים הנוגעים בדבר כדי לפעול לשיפור המצב.

בכנס הובעה דאגה מסכנת הפיטורים הנשקפת לכ־2000 פועלי הבניין בצפון, ופורום המזכירים תבע מהנהלת קרן ביטוח פועלי בניין שלא לסגור את סניפיה בצפון.

הפורום הסכים לשתף פעולה עם הנהלות הקרן כדי ליעל ולצמצם את המערכת, ובלבד שלא ייסגרו סניפי הקרן בצפון.

עוד תבעו מזכירי מועצות הפועלים מאגף האירגון ומועצות הפועלים בוועד הפועל להעביר לאלתר את הטיפול בפועלי „סולתם" ביוקנעם ממועצת פועלי חיפה למועצת פועלי יוקנעם.

„ברית ראשונים" חוגגת 55 שנה ליסודה

מאת י. גלילי כתב „על המשמר"

„בזמנכם באו אלף עולים ליום, בנינו ישובים, תעשיה, חקלאות ויסדנו מדינה. אנו עם היסטורי עם זכרון קצר. עליכם להגיד לנו שאנו יכולים לעשות הרבה יותר אם נאמין. הציונות תמיד זוהתה עם מאמץ אינטלקטואלי וחינוך לערכים. התפקיד החינוכי שלכם כאורחים בכירים דרוש כיום יותר מתמיד. אתם הוכחתם מה אפשר לעשות בכוח האמונה" — אמר ראש הממשלה שמעון פרס.

הדברים נאמרו בוועידה הארצית של ברית ראשונים בישראל, המציינת 55 שנה לייסודה. הוועידה נפתחה שלשום במתנ"ס של עיריית אשדוד במעמד של 250 צירים, רובם חלוצי העשייה הציונית בגולה ובארץ.

בדברי ברכתו בשם ברית הראשונים, שהוא היה בין מייסדיה, קרא משה קול לחברי הוועידה לפעול למען שינויים והתחדשות בהסתדרות הציונית על בסיס של חברות והגשמה אישית לגבי העלייה לישראל.

אריה דולצ'ין אמר בפנותו לצירי הוועידה: אין תחליף לתנועה הציונית, אך היא חייבת להתחדש כדי להתמודד עם סכנת הטמיעה.

משה קלכהיים יו"ר הוועדה המתמדת שיגר ברכה לוותיק האחרון של מייסדי ברית ראשונים ד"ר ישראל גולדשטיין, החוגג בימים אלה יום הולדתו ה־90.

הקרע בין שמיר ללוי יהיה קשה

(המשך מעמוד ראשון)

של הוועידה ללא הכנה מוקדמת, שבה תושג הסכמה לגבי כל הנוהלים וכל הצעות ההחלטה.

קרע רציני

לדעת שמיר, כשלונה של הוועידה נעוץ בכך שהיא לא הוכנה היטב ובעיקר בגלל שלא הושגה הסכמה מוקדמת. שמיר ואנשיו מאשימים בעניין זה את דוד לוי, אשר דחה לדבריהם כל נסיון של הידברות בעת מהלך הוועידה, ותבע להגיע להכרעות רק על־ידי התמר־דרויות של צירי הוועידה. לטענתם זו אחת הסיבות לעימותים החריפים שהתפתחו והסתיימו כפי שהסתיימו. מקורבי שמיר העריכו אמש, כי הקרע בין שמיר ללוי הוא רציני. להערכתם, יש סיכוי להידבר ולהגיע להסכמה עם שרון, אשר בכל מהלך הוועידה, ואף לפניה, לא קרא תיגר על מנהיגותו של שמיר כפי שעשה זאת דוד לוי.

במחנה לוי תובעים לקיים את מושב הוועידה כבר בעוד שבועות אחרים. לטענתם, הוועידה הוכיחה מעל לכל ספק שליצחק שמיר אין רוב בתנועת „החירות" היום. להערכתם הרוב שזכה לו שרון נגד בנימין בגין — 56 אחוזים מול 44 אחוזים, הוא המינימום שיתבעו לעצמם. לדבריהם, אילו אפשרו שמיר וחבריו לקיים את ההתמודדות בין לוי לארנס, היה רוב זה גדל עוד יותר.

שמיר — מרקוס, לוי — אקינו

„הוועידה הוכיחה כי שמיר הוא מרקוס של חירות ולוי הוא אקינו ומה שקרה בפיליפינים יקרה גם אצלנו" אמרו אתמול אנשי לוי. במחנה לוי מתחו ביקורת חריפה על יצחק שמיר אשר לא הוכיח מנהיגות בניהול הוועידה ונגרר להתנהגות ולביטויים מעליבים.

שרון המתווך

אתמול קויימו מגעים בין לוי לשרון. שרון מבקש להביא הידברות בין כל הצדדים. מקורביו דחו את האפשרות שהוא יפקיר את לוי. שרון חזר אתמול על טענתו, כי שמיר ואנשיו, המנסים עכשיו לחזור אחריו, דחקו אותו לפינה בנסיון לבודדו בוועידה. מקורבי שרון הדגישו אתמול כי דבר אחד ברור, הוועידה נתנה לשרון אימון אישי. כן הם אומרים כי „הקרע שנוצר בין שמיר־ארנס, לבין לוי, הופך את שרון ללשון המאזניים בחירות".

„נבלה" ו„אידיוט"

אתמול היו עדיין רבים בחירות תחת הרושם המזעזע של הלילה האחרון של הוועידה, שבו הגיע העימות הפנימי לתופעות חסרות־תקדים של האשמות וחרפות ותגרות־ידיים ולהתפרצות חריפה של שמיר. שמיר חזר והאשים את לוי בנסיון להשתלט על התנועה ולפנות בוקר, לאחר שתומכי לוי לא נתנו לו לדבר השמיע גידופים, כמו: „נבל" ו„אידיוט" כלפי צירים.

פוטש בנעילה

אתמול לפנות בוקר הגיעו ההתפרצויות והאלימות לשיא ואנשי אבטחה היו צריכים לחלץ את שמיר מהאולם מבלי שהצליח לומר את דבריו. קודם לכן התפטר שרון מראשות ועדת המנדטים. גם השר קצב נאלץ להתחמק מזעמם של צירים, שדרשו ממנו להתפטר.

בעת הפסקת ההתייעצות שערך קצב סמוך לשעה 2 לפנות־בוקר נותרו על הבמה חברי הנשיאות ממחנה שרון־לוי. דוד מגן הכריז על עצמו לפתע כיו"ר הנשיאות והעביר במהירות הצבעה גלויה על הצעת שרון להרכב ועדת המנדטים, ונעל את הישיבה. צירים מתומכי שמיר נדהמו וקראו שזהו „פוטש". קצב שחזר לאולם לא התייחס לאירוע שלא היה לו כל תוקף, וביקש להמשיך בישיבה. אך האווירה היתה כבר ללא תקנה וההמהומות נמשכו עד שקצב נאלץ כאמור לנעול את הוועידה.

במפלגת העבודה נמנעו אתמול מלהביע דיעה על מה שקורה בתנועת „החירות". חוגים בכירים במפלגת העבודה אמרו כי שמעון פרס לא חזר בו מרצונו לקיים את הסכם הרוטאציה. יחד עם זאת הדגישו כי ההסכם איננו בין שתי המפלגות, אלא זהו הסכם אישי שנחתם בין פרס לשמיר.

כתבתנו מציינת כי במפלגת העבודה ישנם כאלה הסבורים כי נוכח הקרע הגלוי ב„חירות", יש עתה הצדקה להביא לפירוק ממשלת האחדות. אותם חוגים, שנטו כבר לפני ועידת „חירות" להפסקת השותפות הקואליציונית, טוענים כי יהיה זה חוסר אחריות מצד מפלגת העבודה למסור, בעוד חדשים ספורים את ראשות־הממשלה ליצחק שמיר, אשר אינו זוכה לאימון בתוך מפלגתו ובין חבריו השרים.

פרס: לא אטיף מוסר

ראש הממשלה סירב להתייחס בדבריו אמש לאשר התרחש בוועידת „חירות" ואמר, כי המערך יקיים כל הסכם עליו חתם, בתנאי שכל תנאי ההסכם ימולאו. „אינני מעוניין להטיף מוסר לאף אחד. אך צריך לדעת, כי התהליך הפוליטי איננו רק תהליך ייצוגי אלא גם תהליך מחנך" אמר ראש הממשלה.

לא לקיים הרוטאציה

יוסי שריד (ר"צ) קרא אתמול לרה"מ שמעון פרס שלא לקיים את הסכם הרוטאציה עם הליכוד.

בהופיעו בתוכנית „צהרי היום" בחיפה אמר שריד כי „חירות" הוכיחה שוב בוועידתה כי אי־אפשר לסמוך על הליכוד. הרוטאציה תביא לאנדרלמוסיה גמורה בממשלה ופני המדינה יהיו כפני הליכוד. „מי שהביאו בפראות ובאכספופיות משבר על עצמם יביאו גם משבר עלינו ועל כל ישראל".

● חרף האבטלה החמורה השוררת מזה חודשים רבים באיזור נצרת, טבריה והעמקים, לא עלה בידי משטרת המרחב לגייס אפילו לאט שוטר אחד מתוך ה־60 החסרים לה כתקן, למרות מאמציה הרבים.

וילנר: במוסקבה רואים בחומרה הצטרפות ישראל ל„מלחמת הכוכבים"

מאת י. גלילי
כתב „על המשמר"

מזכ"ל רק"ח מאיר וילנר אמר אמש בתל אביב כי 30 מדינות, ביניהן 2 מדינות מוסלמיות, שהשתתפו בוועידת המפלגה הקומוניסטית בברה"מ מוכנות לכונן יחסים דיפלומטיים עם ישראל „אם היא תפנה לדרך השלום". לדבריו יחול שינוי ביחס ברה"מ והמדינות הסוציאליסטיות. אם ישראל תסכים לוועידה בינלאומית בהשתתפות אש"ף.

מאיר וילנר שדיבר במסיבת עתונאים על רשמיו מהוועידה במוסקבה כי ברית המועצות גורסת שיש לקיים ועידה בינלאומית ליישוב הסכסוך בהשתתפות ישראל ואש"ף מבלי להזדהות עם צד כלשהו.

לדבריו הדגיש גורבצ'וב בנאומו כי ברית־המועצות דוחה עקרונית את דרך הטרור והיא מוכנה לכל מאמץ לשיתוף בינלאומי לעקירת הטירור.

במוסקבה סבורים, אמר וילנר, כי ישראל החריפה את היחסים על ידי הצטרפותה למלחמת הכוכבים, דבר הנראה בעיני הסובייטים כמפלצתי לעם שאיבד בשואה 6 מיליון יהודים.

נשיא פאקיסטן קורא לאש"ף להכיר בישראל

כאראצ'י.— נשיא פאקיסטן מוחמד זיה אל־חאק, קרא אמש לעם הפלשתיני ולאש"ף להכיר ב„קיום מדינת ישראל", כדי ש... תכיר באש"ף.

הוא אמר בראיון בעיתון „אחבר אל־חאליג'" המופיע בכאווית, כי אש"ף חייב להנות מ„תמיכת ירדן ולהכיר בישראל... ישראל מצידה צריכה להכיר בלגיטימיות של אש"ף ולפתוח במו"מ עם ארגון זה כנציג לגיטימי יחיד של העם הפלשתיני. הכרה הדדית זו תהווה בסיס ליישוב הבעיה הפלשתינית".

נשיא פאקיסטן גם קרא לאש"ף, בהנהגת יאסר ערפאת, לקבל את החלטת מועצת הבטחון 242.

(עתי)

גופתו של דוד מנוס

(המשך מעמוד ראשון)

מערה בשומרון. זרועות הביטחון חשפו לפני יומיים חוליית מחבלים בכפר דיר־בלוט, באיזור טול כרם. חברי החולייה השייכים לארגון „פתח" חשודים בחטיפתו ורציחתו של חייל צה"ל דוד מנוס.

סמל דוד מנוס יובא למנוחות היום ב־12:30 בבית הקברות סגולה בפתח־תקווה.

בתוך מערה

ביום רביעי עצרו כוחות הביטחון תושב מקומי בשטחים בחשד לפעילות עויינת. הוא סיפר לחוקרים כי היה מעורב בהטמנת גופתו של דוד מנוס. החשוד שיחזר את המעשה בפני החוקרים, ורק אתמול לאחר חיפושים רבים נמצאה הגופה בתוך מערה כ־4 ק"מ מדרום לישוב אלקנה. בעקבות גילוי הגופה וחקירתו של החשוד שנעצר, עצרו כוחות הביטחון חשודים נוספים בכפר דיר־בלוט, ובכפרים נוספים. חברי החולייה שנחשפה חשודים בביצוע פיגועים נוספים, ובמהלך חקירתם הובילו את אנשי כוחות הביטחון למקומות מסתור בהם החביאו אמצעי לחימה.

ב־6 בנובמבר 84

סמל דוד מנוס נראה לאחרונה ב־6 בנובמבר 1984 בשעות הערב. הוא המתין עם שניים מחבריו בת־חנת הטרמפיאדה ביציאה הדרומית מחיפה. מנוס ששירת בחיל־האוויר והיה באותה עת בהשתלמות במחנה „מרכוס" בחיפה. כמה ימים לאחר־מכן דיווחו שלטונות הצבא להוריו של דוד מנוס על היעדרותו ואלו פנו לסיוע המשטרה. משטרת חיפה הקימה בזמנו צוות חקירה מיוחד שחקר את העלמו המסתורי. בשלבים הראשונים של החקירה שיערה המשטרה כי דוד מנוס נעלם על רקע פלילי. המשטרה טענה כי מנוס היה מעורב בעסקי סמים והימורים. כל המאמצים למצוא עלו בתוהו.

בשלב מאוחר יותר ריכזו את החיפושים אחר החייל הנעדר היחידה לאיתור נעדרים באגף כוח־אדם במטכ"ל, בשיתוף עם היחידה הארצית לחקירת פשעים חמורים במשטרה. אתמול בבוקר, כאמור, הוליך חבר חוליית המחבלים שנחשפה, את חוקריו אל המערה בשומרון שם הוטמנה הגופה. כוחות הביטחון סגרו את האיזור כולו והכריזו עליו כשטח צבאי סגור. למקום הובאו גם אנשי המעבדה לזיהוי פלילי של המשטרה ובהמשך הועברה הגופה למכון לרפואה משפטית באבו־כביר, שם נקבע כי זו גופתו של דוד מנוס.

משטרת מרחב חיפה שקיבלה על עצמה בזמנו את הטיפול בפרשה, החלה בחקירתם של נהגי אוטובוסים ומוניות במטרה לדלות מידע לדרך שבה עזב מנוס את תחומה של חיפה. תמונתו הופצה בכל רחבי הארץ והציבור ביקש להתקשר ולהודיע באם ראה את מנוס לאחר ה־7 בנובמבר. ... זיעזעה פרשה נוספת את ה... לאחר שהחיילת הדס קדמי ... במהלך חיפושים אלה ... המחפשים לחפש גם את ה... מנוס שנעלם קודם לכן.

טענות המשפחה

במקביל החלו לזרום ... תל־אביב ידיעות לפיהן ... בבארים בתל אביב. ... כי מנוס הסתבך בפלילים ... שמועות כי נראה בבארים ... הומוסקסואלים. משפחתו של ... יצאה כנגד פירסומים אלה ... יצא לחפש את בנו ... סובב בכל רחבי הארץ ... תמונת בנו. האב ... גרציה טענו בעקשנות כי ... קורבן לפעילות עויינת.

דוד מנוס נולד ... ולאחר שסיים את לימודיו ... ספר יסודי השתלם ... וחשמלאות רכב במסגרת ... צהל"ית. הוא שירת בחיל ... בדרגת סמל ולקראת תום ... הצטרף לקורס במחנה ... שבחיפה להשלמת השכלה.

קשר בין הפרשיות

כזכור משטרת ... העבירה את חקירת העלמו של ... מנוס לחקירת היחידה ל... חמורים שם הוקם צוות ... מיוחד החוקר את פרשת ה... ורציחתה של הדס קדמי. ... לבדוק את הקשר בין ... הפרשיות. לבין פרשיות ... שאירעו.

20 אלף דולר — חשבון השהייה

(המשך מעמוד ראשון)

הופיע מטעם הבונדס בלוס אנג'לס, שם שהה מספר ימים, ובמיאמי, שם שהה יום אחד. כן שהה שרון יום במיניאפוליס והיתר — בניו־יורק. בעת שהייתו בניו־יורק הופיע פעם אחת בלבד בהרצאה מטעם הבונדס, בפני תכשיטנים מן הקהילה היהודית. הוא התאכסן במלון „ריג'נסי" עם רעייתו, ידידו אורי דן ושני אנשי בטחון.

החשבונות — ממשרד למשרד

קצין העתונות של הקונסוליה הישראלית בניו־יורק ברוך בינה אמר, לשאלת כתבתנו, לאחר שבירר עם האחראי על המינהלה בקונסוליה, כי החשבונות מטעם מלון „ריג'נסי" הוגשו לפרעון לקונסוליה, מאחר שהחדרים עבור שרון הוזמנו על־ידי הקונסוליה. אולם, מאחר שהמדובר בשרון והנחשב לשר „כלכלי", הועברו החשבונות מאוחר יותר לפרעון אל המשלחת הכלכלית.

סגן ראש המשלחת הכלכלית בניו־יורק דוד ליטווק אמר לכתבתנו, בתשובה לשאלה, כי אמנם „היה סיפור על חשבונות שהצטברו מתקופת היותו של שרון שר בלי תיק. העברנו את החשבונות לקונסוליה".

נראה, כי במשך חודשים ארוכים עברו החשבונות בין הקונסוליה והמשלחת הכלכלית. בשלב מסויים פנו בעלי המלון אל גורמים בעלי השפעה בקהילה היהודית. לדברי מקורות יודעי דבר היתה פנייה אל השר שרון והוא מצדו פנה, או פנו מטעמו, אל נשיא ומנכ"ל הבונדס בניו־יורק יהודה הלוי, והאחרון הורה לשלם את החוב בנובמבר 1985.

התשלום — אחרי שנה וחצי

ביום ה' בשבוע שעבר אמר הלוי לכתבתנו, בתשובה לשאלה, כי בנובמבר 1985 שילם הבונדס למלון „ריג'נסי" סכום של 15.000 דולר, המהווה שני שלישים מכלל הוצאותיו של השר שרון בעת שהייתו במלון בחודש מאי 1984, עבור שורת הופעות מטעם הבונדס. הלוי הסביר, כי תשלום הוצאות השהייה של מרצים מטעם הבונדס הוא הסדר מקובל. הבונדס היה מוכן לכסות, אמר, הוצאות שהייה גם לאנשים אחרים. „כל זמן שנחשוב שזה כדאי לנו. עבור אבא אבן היינו משלמים, אפילו בשביל הופעה אחת, כמה שרק היה רוצה".

את גודל ההוצאה על השהייה הקצרה יחסית הסביר הלוי בכך, ששרון בא עם שלושה מאבטחים. לשאלה מדוע עבר זמן רב כל־כך בין השהייה במלון ומועד פרעון החוב השיב הלוי, „קבלנו את החשבון אחרי שנה וחצי, או שלמנו".

מסרבים להגיב

המשך הבדיקה העלה, כפי שנכתב לעיל, כי למעשה שהה שרון בניו־יורק רק חלק מעשרת ימי שהייתו בארה"ב, והקדיש לבונדס כי בניו־יורק הרצאה אחת בלבד. י. הלוי, שנשאל על כך אתמול שוב, אישר, כי בניו־יורק אמנם הופיע שרון רק הופעה אחת. הוא טען, עם זאת, כי אינו משלם עבור הופעה או הרצאה אלא עבור הוצאות שהייה. כן אמר הלוי אתמול, כי התשלום עבור המלון בניו־יורק עמד במקור על כ־20.000 דולר, שאותם שילם הבונדס ל„ריג'נסי" במלואם. לאחר מכן תבע הבונדס מתנועת החירות בארה"ב, שמרכזה במיניאפוליס, לכסות חלק מהחוב, בשיעור של 6000 דולר. צ'ק על סכום זה אכן התקבל אצלו, בחתימתו של יו"ר התנועה הייסטינגז.

יצויין, כי כמעט כל הגורמים הקשורים בפרשה סירבו לענות על שאלות, למסור מידע או להודות. מזכירתו של אחד מבעלי מלון „ריג'נסי", רוברט טיש, אמרה: „אנו לא מגיבים בעניין זה". מנהל מלון „ריג'נסי" מייקל אולמן אמר: „אני לא מוכן להגיד דבר. זה מידע סודי".

„על המשמר"
עתון יומי
على الهمشمار جريدة يومية

המו"ל: עתון וספר בע"מ
בטאון מפלגת הפועלים המאוחדת

עורך ראשי: סבר פלוצקר
עורך משנה: ישראל זמיר
מזכיר המערכת: עדה סער

המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל. 378833
חשבון בבנק הדואר 3—43360—4
המען למכתבים: שירות שק־דואר נעול ת"א 61999

"AL-HAMISHMAR"
(The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St. Tel-Aviv 67771 Phone 378833 Telex: 341652

סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין מגסור חדרים 102—121, טל' 6—225125. המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה: 33134 רח' סבוזר 17, טל' 673673. המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

ביום השנה לפטירתו של
משה ארנן ז"ל
נפגשים בבית הקברות של קיבוץ חצור
ב־18.3.86 בשעה 17.00
המשפחה

עם נעמי, עמוס, רחלה, הורי, רעיה
וכל המשפחה
על מות חברנו
ארתור בן־ישראל
אבל
קיבוץ בית־אלפא
ההלוויה היום, יום ו' 14.3.86 בשעה 14.00

יקירתנו
רחל (רוסקה) לייבל ז"ל
איננה
ההלוויה תתקיים היום 14.3.86 בשעה 10.00
בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה
המשפחה

פרס: ניתן להגיע להסכם בגבול המזרחי דרך הסדרי־ביניים

בתשובה לנשיא פקיסטן ולסונדרס: אין עם מי לדבר באש"ף ● הממשלה לא תישאר אם המחיר יהיה חיסול החקלאות ● חיים אורון: הריבית בחקלאות — פרי מדיניות מעוותת ותפקיד התשובה על ראש־הממשלה

מאת יואב אביב ויוסף גלילי, כתבי „על המשמר"

ראש־הממשלה, שמעון פרס, תומך בדעתו של שר־הביטחון, יצחק רבין, כי ניתן להגיע להסדר בגבולה המזרחי של מדינת ישראל דרך הסדרי ביניים. „הסדרי־ביניים כאלה יכולים להיות שנים וגם אוטונומיה היא הסדר־ביניים. אין כל אפשרות לפתור את הבעיה הפלשתינית כאן וזהו תהליך ארוך וממושך", אמר ראש הממשלה אתמול, בעת שהיה אורח אגודת העיתונאים בחיפה.

לחפש פתרונות

בהתייחסו להצהרות שנשמעו בימים האחרונים על־ידי נשיא פקיסטן, שקרא לאש"ף להכיר בישראל, ולדברי תת־מזכיר המדינה האמריקאי לשעבר, הרולד סונדרס, שטען, כי לישראל אין ברירה אלא להידבר עם אש"ף, אמר ראש־הממשלה, כי הבעייה היא שאין עם מי לדבר. „אש"ף וחוסיין ניהלו מו"מ במשך שנה שלמה ונכשלו. אש"ף הוא בבעיה הפלשתינית סיכסוך שיש תוצאות מרות לכל הצדדים. צריך לראות בכך בעייה ולחפש פתרונות".

הוא אמר, כי בעיית השטחים תעיק על ישראל בעתיד הלא רחוק. „תוך 20 שנה הוכפלה האוכלוסייה ברצועת־עזה וכיום היא מונה 560 אלף נפש. יש שם צפיפות גדולה ולתושבים אין דרכונים. ביהודה ושומרון יש 820 אלף נפש ובירושלים המזרחית עוד 140 אלף נפש, אסור לנו לספח את הפלשתינים לקירבנו, במיוחד בניגוד לרצונם", אמר ראש־הממשלה.

פרס והשר נחמקין, במליאת המרכז החקלאי
(צילום: יותן סלינגר, ישראל סאן)

לא תחרות מילולית

בהתייחסו לאירועים בגבול הצפון אמר שמעון פרס, כי אילו לא הייתה רצועת הביטחון, יש להניח כי התוצאות היו חמורות יותר ובתוך שטח ישראל. הוא אמר, כי איננו מעוניין להיכנס לתחרות מילולית באיומים עם נשיא סוריה, חפז אל־אסד. „אנחנו לא נאיים אלא נישאר עירניים", ציין.

הכותנה — עניין צדדי

במעמד אחר אמר פרס, כי בלי עזרה ממשלתית רצינית, עלולה החקלאות בישראל להתמוטט. „הממשלה הזו לא תישאר אם המחיר יהיה חיסול החקלאות. בנגב שורר קיפאון ועזובה. ההתיישבות הוא עניין לאומי מעבר לחקלאות, ונוגע לשורשי הציונות וליסוד הערכים שלנו" — אמר פרס אתמול במליאת המרכז החקלאי, שדנה בתיכנון החקלאי ובצעדים לעידוד היצוא.

פרס אמר, כי המשבר העובר על ענף הכותנה הינו עניין צדדי ואפשר לפתור אותו ב־40 מיליון דולר. לדבריו, עיקר הבעייה היא הריבית הבלתי־צודקת הרובצת על החקלאי. „אם בעייה זו לא תיפתר, תהיה לנו חקלאות אולי מצויינת, אך חקלאים שלא יוכלו להתקיים ממנה ינטשוה" — אמר ראש־הממשלה. הוא הדגיש, שהחוב הרובץ על החקלאות והתעשייה הוא גדול. „חוב זה הוא תוצאה ממדיניות מתירנית נוראה שנוהלה על ידי הממשלות הקודמות", אמר.

„נחושה דעתי לא לתת לחקלאות להתמוטט: יש לטפל בהוזלת הריבית, בפריסת החובות בכל ההתיישבות, המושבית, הקיבוצית והפרטית, ובתעשייה", ציין ראש הממשלה.

יתר חריפות

מזכיר הקיבוץ הארצי, חיים אורון, אמר במליאת המרכז החקלאי, כי הוויכוח אינו על הצלת המשק אלא על סדרי עדיפויות של התוכנית הכלכלית ועל העדפות של הממשלה. „מתוך הסכמה לחלק גדול מהדברים שראש הממשלה מנה, אני מניח שיכול היה לבטא אותם ביתר חריפות. אבל לפי הכללים המקובלים, תפקיד התשובה הוא על ראש־הממשלה. נכון שה־ריבית הוא הנושא המרכזי, אבל הריבית איננה מכת טבע אלא פרי של מדיניות מעוותת", אמר.

„על המחנכים לאתר מתאבדים בפוטנציה"

„הורים אינם מסוגלים להבחין תמיד באותות מצוקה נפשית של בניהם ועל הצוות החינוכי מוטלת האחריות לאתר נערים אלה ולדווח על כך".

זאת אמרה ד"ר יוליה קרוננברג, רופאה פסיכיאטרית, ביום עיון שנערך על־ידי המרכז לבריאות הנפש „שלוותה". אליו הוזמנו רופאים פסיכיאטרים, פסיכולוגים, אנשי חינוך ורווחה. שנערך ביום ד' ברעננה. הרופאה הדגישה, כי „כאשר התאבדות הופכת להיות אופנה, חייבת האוטוריטה להתערב ולחזק אצל נוער מתבגר את האינדיווידואל שבו".

ביום העיון העלו מורים את המבוכה שבה שרויים אנשי חינוך, נוכח התגברות מעשי ההתאבדות בקרב הנוער. הם חשפו את הבילבול, הדאגה והחרדה שלהם בפני התופעה והביעו משאלות כיצד הם אמורים לארגן שיעורי חברה, כאשר תלמידים מבקשים לדבר על התאבדות.

התשובות שהושמעו ע"י הפסיכיאטרים לא היו חד־משמעיות. ד"ר קרוננברג ציינה בדבריה את העלייה שחלה בפניות נערים והורים בחודשיים האחרונים, נוכח התופעה הגוברת והולכת בארץ. היא עמדה על מצוקתו של נוער מתבגר, אשר מצד אחד נמצא בתהליך של סערה רגשית והתגברות דחפים ומצד שני נמצא במצב של חולשה, בדידות וחוסר קשר עם עולם המבוגרים.

עוד עמדה ד"ר קרוננברג על חשיבות הקשר הקרוב עם המתבגר ועל תפקידים החשוב של המורים, אשר הם אלה שלעתים היחידים שמסוגלים לחוש את השדרים שנער מתבגר מאותת. כאשר הוא נמצא במצוקה. הביטוי לכך יכול לבוא בירידת בריכוז או בשינויים אחרים באישיותו והורים. לעתים, לא מבחינים בכך.

עוד ציינו רופאים ומורים כי תנועות הנוער של היום, אינן מתפקדות כראוי בנושא חזה ואינן תורמות לנוער המתבגר, כפי שתרמו בעבר. (עתי"ם)

פרס לשוודיה — יילך ברגל בשבת לפגישות עם ראשי מדינות

מאת דליה שחורי, הכתבת המדינית של „על המשמר"

ראש־הממשלה, שמעון פרס, יוצא היום לשוודיה, כדי להשתתף מחר בהלווייתו של אולוף פאלמה, ויפגש עם שורה של ראשי מדינות, שיבואו גם הם להשתתף בהלוויה.

פרס ייפגש עם מלך שוודיה ועם ראש־הממשלה החדש. כן ייפגש עם ראש־ממשלת פורטוגל, מאריו סואארש, שטקס השבעתו התקיים לפני ימים אחדים, עם הקאנצלר המערב־גרמני, הלמוט קוהל, עם נשיא צרפת, פרנסואה מיטראן, ועם ראש־ממשלת איטליה, בטינו קראקסי. פרס ייפגש גם עם ראשי מדינות אפריקניות.

יצוין, כי לשטוקהולם יגיע גם ראש־ממשלת הודו, ראג'יב גאנדי, אך פרס לא ייוועד עמו. אל פרס יתלוו יועצו לענייני תקשורת, אורי סביר. מזכירו הצבאי, אל"מ עזריאל נבו, כבר יצא לשטוקהולם. פרס ישוב לארץ במוצאי־שבת וישתתף בישיבת הממשלה ביום א'. מלשכתו נמסר, כי הוא יילך לכל הפגישות שנועדו לו בשבת ברגל.

איטליה תסגיר לצרפת את פלאטו־שרון

מילאנו. — בית המשפט לער־עורים במילאנו הורה להסגיר לצרפת את איש העסקים שמואל פלאטו־שרון.

פרקליטיו הודיעו מיד כי יערערו.

פלאטו־שרון נידון שלא בפניו בצרפת ל־10 שנות מאסר על הונאת שירותי המיסים, מעילה ומעילה באמון.

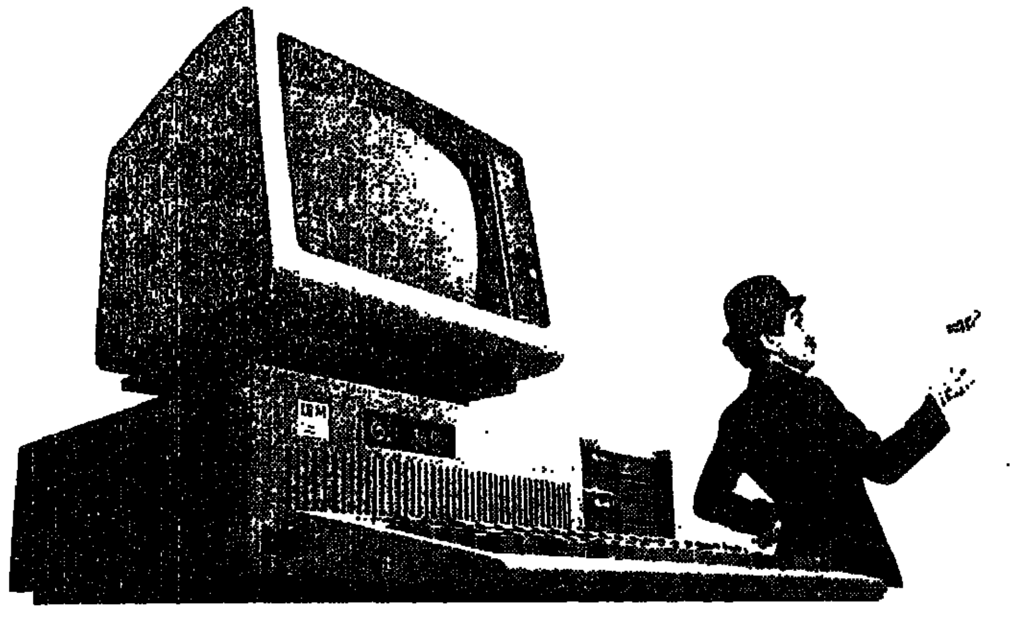

הענק האישי של יבמ
עוצמה המחייבת מנעול ובריח

אנו מכנים את המחשב האישי בטכנולוגיה מתקדמת (PC AT) הענק האישי, בשל עוצמתו הרבה ויכולתו להתמודד עם כמויות המידע העצומות בעסקים ובארגונים שצרכיהם גדלים בקצב מהיר.

הענק האישי פרושו עוצמה גדולה ונתונים רבים שיש לשמרם. ואומנם ניתן לשמרם. למחשב האישי PC AT של יבמ יתרון מיוחד: מפתח המונע הכנסה או שליפה של נתונים וניצול עוצמתו כשאינך רוצה בכך.

כמה מסמכים יכול מחשב אישי זה לאחסן?

בתקליטים הקשיחים שלו ניתן לאחסן עשרות אלפי דפים עם נתונים (עד 20,000) או את שמותיהם של 100,000 הלקוחות הטובים שלך. פרוש הדבר פרידה מן ה"תוהו ובוהו" במערכת התיוק ומאי־הסדר על השולחן ושליטה קלה על כמויות עצומות של נתונים הדרושים לעבודתך היום יומית.

תוכל לקבל את הענק האישי של יבמ עם זכרון מרכזי של עד 640 אלף בתים. מספיק כדי לנצל את התוכנה המתוחכמת ביותר הקיימת עבור המחשבים האישיים של יבמ. ואם בעתיד תזדקק לעוצמת מיחשוב רבה עוד יותר תוכל להרחיב את הזכרון עד שלושה מיליון בתים!!

למרות עוצמת המיחשוב האדירה תוכל להריץ בו את מרבית התוכנות שנכתבו עבור משפחת המחשבים האישיים של יבמ ותהנה מספריית התוכנה העסקית הגדולה והרב גונית ביותר בעולם.

ובזמן שהענק האישי מטפל בכל תוכניות אלה, תוכל להבחין בהבדל קטן:
הוא יכול להריצן במהירות גדולה פי שלושה מהמחשבים האישיים הקודמים.

בוא עוד היום להדגמת הענק האישי (PC AT) אצל אחד המשווקים המורשים של יבמ, תשמח בוודאי להווכח כי עתה, תוכל לרכוש אותו גם במחירים נמוכים מבעבר.

... ואל תשכח לשמור מקום על מחזיק המפתחות שלך.

אספקה מיידית
מחירים חדשים
אצל כל המשווקים המורשים של יבמ

- איכות טל' 75115.36 ; 03-7514302-4
- גטר טל' 299705 ; 03-285282-4
- טריפל די טל' 7510914 ; 03-7510195
- י.ל.ן/מח"מ טל' 383355 ; 03-381408
- להגר מחשבים טל' 285151 ; 03-285222
- משוב טל' 7512641 ; 03-7511714-7
- מל"ל טל' 266292-6 ; 03-252884
- קומפיוטרלנד טל' 202525/6 ; 03-289520
- רשף טל' 322888 ; 03-324975

לחלק מהמשווקים סניפים נוספים ברחבי הארץ.
פרטים בסניף המרכזי.

יבמ IBM

הבנקים ימחקו חלק מחובות קופ"ח, המושבים ו"סולל־בונה"

במסגרת מדיניות של ניוד השקל יתבצע פיחות של עד 3 אחוזים, בגלל זחילת השכר ● בנק ישראל ישתתף במחיקת החובות

מאת כתבנו הכלכלי בירושלים

הבנקים ימחקו חלק מהחובות של קופת־חולים, המושבים ו"סולל בונה" כחלק מאמצעי הקונסולידציה. בנק ישראל ישתתף במחיקת החובות על־ידי תשלום ריבית על פקדונות התובה של הבנקים. חלק נוסף של החוב יועבר לטווח ארוך באמצעות הנפקת אגרות־החוב. הסדרים אלה יצמצמו את ההזרמה הממשלתית לכ־15 מיליון דולר, מתוך 200־250 מיליון דולר חובות שיוסדרו.

ראשי בנק הפועלים סבורים, כי יעקב גדיש טעה בדו"ח שלו בו טען, שנגבה מ"קופת־חולים" ריבית גבוהה יותר מהריבית האפקטיבית. ההפרש עשוי להסתכם בעשירית האחוז בלבד. על־פי חישובי הבנק, הריבית ש"קופת־חולים" שילמה בפועל ב־1983, היתה נמוכה בכ־1.5 אחוזים לחודש מהשיעור המופיע בדו"ח גדיש.

עוד נודע, כי בכוונת האוצר להתחיל בניוד השקל, לאחר שהפיחות שהושג בהשוואה לסל המטבעות בשיעור של 12 אחוז, נאכל כבר על־ידי תוספות השכר.

הכוונה בשלב ראשון לבצע פיחות של עד 3 אחוזים ולהביא את השער עד ל־1.52 ו־1.53 ש"ח. ניוד בגובה כזה נלקח בחשבון כאשר הנהיגו את התוכנית הכלכלית.

לדברי מקורות באוצר, פיחות כזה מתבקש, כי זחילת שכר בשיעור של כחצי אחוז לחודש בסקטור העסקי פוגעת כבר ברווחיות היצוא.

נדחתה עתירת אלמנה להחזיר מחבלים לכלא

בג"ץ דחה ביום חמישי בקשת אלמנת חייל בשורות צה"ל שנרצח בידי מחבלים, להחזיר את המחבלים שרצחו לכלא, לאחר ששוחררו בעסקת חילופי השבויים. עם ארגונו של אחמד ג'יבריל.

מינה יוסקוביץ, שבעלה משה נרצח על ידי מחבלים ב־1980 סמוך לכנסיית גת שמנים בירושלים, בשעה שנסע לבקעה ליחידת המילואים שבה שירת, עתרה לבג"ץ נגד ששלושת המחבלים נתפסו ונדונו בבית־המשפט הצבאי בירושלים למאסר־עולם. היא טענה, כי המחבלים שוחררו בכפר סילואד. הסמוך להר הזיתים, מקום קבורת בעלה. אימת שהיא עולה לקברו נגרם לה צער נפשי ללא נשוא על כן שהמחבלים שוחררו. היא טוענה עוד, כי הדבר מהווה גם סיכון לחייה ולחיי ילדיה ומנוע ממנה לנוע באופן חופשי.

כן נטען, כי אין לממשלה סמכות לשחרר את המחבלים. סמכות זו מסורה לנשיא המדינה בלבד.

הפרקליטות טענה בבית־המשפט הגבוה לצדק, כי אחד משלושת המחבלים עדיין כלוא. השני שוחרר לאחר שנשיא המדינה חתם על צו חנינה. המחבל השלישי שוחרר ע"י הרמטכ"ל, בשל טעות טכנית. ואולם הפרקליטות הגישה לבית המשפט צו חנינה עליו חתם הנשיא, המורה לחון את המחבל השלישי. הצו נחתם 8 חודשים לאחר שחרורו בפועל.

בג"ץ, שישב בהרכב השופטים אהרון ברק, אברהם חלימה ואליעזר גולדברג, דחה את העתירה והודיע, כי הנימוקים יינתנו ביום ו'.

האלוף לפידות: עלות פרוייקט ה"לביא" יותר מ־2 מיליארד דולר

מאת אבי בניהו, כתב "על המשמר"

"עד עתה הושקעו בפרוייקט מטוס "הלביא" מיליארד דולר ויצטרכו להשקיע בו יותר ממיליארד דולר נוספים. מטוס "הלביא" נותן פתרון לצרכי חיל־האוויר אולם ניתן לחשוב גם על מטוסים מסוג אחר".

דברים אלה אמר אתמול מפקד חיל־האוויר, האלוף עמוס לפידות, בהרצאה שנשא בפני חברי איגוד חברות הביטוח במלון פלאזה בתל־אביב.

מפקד חיל־האוויר הוסיף, כי לא מסמכותו לקבוע על המשך או הפסקת פיתוח וייצור "הלביא" וכי אם ירצו בכל זאת להפסיק את הפרוייקט, יעלה הדבר עוד 200־300 מיליון דולר, בגלל האנרציה של התוכנית וביטול החוזים הקשורים.

חברת־ביטוח

האלוף עמוס לפידות אמר, כי חיל־האוויר כיום משול לחברת הביטוח של עם־ישראל ובתוקף כך, הוא גם הזרוע היקרה ביותר שיש לצבא. הוא מסר, כי מטוס אף־15 עולה כיום 30 מיליון דולר ולכך יש להוסיף הוצאות נילוות בשווי של 20 מיליון דולר נוספים למטוס.

מפקד החיל סיפר, כי קיצוץ בתקציב חיל־האוויר גורם לבעיות קשות המחייבות התמודדות רצופה בבעייה כיצד להוציא את המירב מהתקציב וכיצד להגביר את תיחכום האמל"ח ואת כושרו של טייס הקרב הישראלי. הוא אמר, כי 75 אחוז מתקציב החיל מופנים לצרכי אימונים בשעות טיסה ועקב כך, נערך החיל לצמצום האימונים והסבתם לסמולטורים (ומדמים). "נראה שזה חוסך אולם גם רכישת הסמולטורים והפעלתם עולה בכסף רב", אמר לפידות.

קיצוץ בכ"א

עוד אמר, כי בחיל־האוויר יש כוונה להקטין את כוח־האדם וכן לקלוט עבודות אחזקה שבעבר בוצעו מחוץ לחיל, בחזרה אל תוך צה"ל. "יש טרוניות בנושא זה מצד הציבור על כי לוקחים פרנסה ממפעלים אזרחיים, אולם אין ברירה", אמר.

"חיל־האוויר" הוא גוש גדול ומורכב מאד ויש לו מערכות נשק ואנשים מעולים. בראש משימת ההרתעה של ישראל עומד חיל־האוויר, החיל הוא היחיד שמסוגל להעביר אל המלחמה לשטח אוייב ולפגוע במטרות עומק, כפי שראינו בעבר. נכון לעכשיו וגם בעתיד, כפי הנראה, אנו נותנים למדינה את מה שצריך לתת ואפשר לסמוך על חיל־האוויר. תפקידו במסגרת ההתרעה למנוע מלחמה ככל שניתן והאויב יודע שאם יתחיל איתנו ינחל מפלה", אמר האלוף לפידות.

שה"ח הפיני ייפגש עם שמיר, רבין ופרס

מאת דליה שחורי הכתבת המדינית של "על המשמר"

שר־החוץ של פינלנד, פאבו מאטי ואיירינן, שהגיע אמש לישראל לביקור רשמי בן שלושה ימים, ייפגש הבוקר עם שר־החוץ, יצחק שמיר, ולאחר מכן תתקיים עימו ישיבת עבודה שתימשך כשעתיים, בה יידונו עניינים דו־צדדיים והשתתפות פינלנד ב"יוניפי"ל.

בצהריים ייפגש האורח עם שר הביטחון, יצחק רבין, וביום א' עם ראש־הממשלה, שמעון פרס.

ישראל נענתה למצרים — הקולג' הקופטי יוקם בבית־חנינא

מאת דליה שחורי, הכתבת המדינית של "על המשמר" ובצלאל רובין, כתבנו באילת

צוות המנכ"לים הודיע אתמול למשלחת המצרית, במסגרת השיחות שהתקיימו במלון "אכדיה" בהרצליה, כי ישראל מסכימה, שהקולג' הקופטי יוקם בבית חנינא, במיקום המקורי שצויין בבקשה הקופטית. כן התייחסה ישראל לבקשה המצרית בעניין הכנסייה הקופטית בדיר א־שולטן, אולם נראה, כי פתרון הבעייה עדיין רחוק.

בשיחות אתמול דווח על התקדמות בנושאי הדיון, אולם לגבי ניסוח שטר הבוררות על טאבה הייתה ההתקדמות פרוצדוראלית בלבד והמחלוקת בבעיות המהותיות עומדת בעינה. גורמים הבקיאים במהלך המגעים הביעו אתמול הערכה, כי כאשר יגיע הדיון לסוגיות המפתח בשטר הבוררות, תהיה נכונות לוויתורים הדדיים בשני הצדדים.

השיחות בין משלחות ישראל ומצרים יימשכו ביום ד' הבא בקאהיר.

משלחת לאילת

משלחת של 40 אישי ציבור מארה"ב שהגיעו לארץ כאורחי משרד־החוץ, הגיעו אתמול לא[illegible] כדי ללמוד מקרוב על בעיית [illegible] מטרת הביקור הרשמית — [illegible] הקשר בין ארה"ב לישראל.

במשלחת נמצא גם [illegible] של ג'ורג' בוש, אלבין [illegible] רשת תקשורת מן הגדולות [illegible] ובעולם (30 עיתונים [illegible] ומקומיים ו־11 תחנות [illegible] מקומיות), וסמואל אילה, [illegible] הפדראציה היהודית [illegible]

דוד עברי — המנכ"ל הבא במשרד־הביטחון

מאת אבי בניהו ואלכס מישמן כתבי "על המשמר"

שר הביטחון, יצחק רבין, יבקש מן הממשלה, באחת מישיבותיה הקרובות, את אישורה למינויו של אלוף (מיל.) דוד עברי לתפקיד המנהל הכללי של משרד הביטחון.

האלוף עברי יבוא במקומו של אלוף (מיל.) מנחם מרון, הפורש מתפקידו בתום שלוש שנות שירות. השבוע ייעתר מרון לבקשתו של שר הביטחון ויישאר בתפקידו חודש נוסף, עד למינויו של עברי.

דוד עברי, בן 52, טייס במקצועו, שימש בתפקידיו האחרונים בצה"ל כראש להק אוויר, ראש מחלקת המבצעים של חיל־האוויר, מפקד החיל ואחר־כך כראש אג"ם וכסגן הרמטכ"ל. מזה שנה, מאז [illegible] מצה"ל, משמש דוד עברי [illegible] פעיל של מועצת [illegible] בתעשייה האווירית.

מועמדותו של דוד עברי [illegible] משרד־הביטחון הועלתה [illegible] השבוע שעבר, לאחר [illegible] מועמדים קודמים של [illegible] לתפקיד זה לא קיבלו [illegible] התפקיד מסיבות אלה [illegible]

"פתח" לא תומך במינוי ראשי עיריות בשטחים

מאת מנחם ענברי, כתב "על המשמר"

מפי מקורות של תומכי "פתח" בשטחים נודע, כי האירגון שינה את עמדתו ביחס למינויי ראשי עיריות — בלי שום קשר לרצח זעפר אל־מסרי — בעקבות נאומו של המלך חוסיין.

כאשר היה דיאלוג בין ירדן לאש"ף תמך "פתח" במינויים, כי זה היה רצון התושבים. אבל בין הצעדים הראשונים שלאחר הנאום היה גיבוש עמדה נגד המינויים.

השיקול היה, שהעיריות זקוקות לקשר טוב עם ירדן לצורך קבלת סיוע ובגלל הקרע עם ירדן לא ראה "פתח" אפשרות זאת בעין יפה. אבל, אם שוב יתחדש הדיאלוג בין אש"ף לירדן, יחזור אש"ף וישנה את עמדתו.

"על המשמר"

המוסף לשבת

עורך: בנקו אדר
עורכת־משנה: טלי סילוני

יצחק שמיר מורד מבמת הוועידה ע"י שומרי ראשו...

צילום: אנדרה ברוטמן

ועידת "חירות"

דורית גפן

מלחמת גוג ומגוג

ההסתה והאלימות, הכוחניות והיצרים — אותו נשק שהליכוד ידע לטפח במלחמתו נגד המערך חזר בוועידה הט"ו כבומרנג לתוך סוכתה הנופלת של "חירות"

זה היה חיזיון פסיכודאלי. מחזה תעתועים. סצינה רודפת סצינה במהירות. לרגע נדמה היה לך שאתה צופה בדראמה, וברגע שלאחריו — בקומדיה שחורה. הסאטירה התחלפה בפארסה והטרגדיה במלודרמה. העייפות והתחושה העצמית, השנאה והזעם, כל אלה, כמו בקליידוסקופ, הפכו את התמונות שרדפו האחת את רעותה, להצגה מטורפת, שסופה הנורא היה בלתי־נמנע.

יצחק שמיר, שנזכר כי מנחם בגין "הכתיר" אותו כמנהיג "חירות" בברכה ששיגר לוועידה הט"ו, ניצב על הבמה בשעה שלוש לפנות־בוקר של יום חמישי, צורח, מקלל ומנופף ידיים בחרון וזעם. אנשי האבטחה מגוננים ומסוככים עליו בכל כוחם. על הכסאות ומסביב לבמה, צווחים אנשים אדומי־עיני וניחרי־גרון: זקן, לך הביתה, פרש כבר יותר טוב ממך!

שמיר מנסה להסות את הצועקים. שתוק כבר, שתוק אדיוט! הוא צועק בכעס. שריקות וקריאות בוז בוז, הם התשובה שהוא מקבל.

שמיר יוצא מכליו, מאבד לגמרי את עשתונותיו. הוא מנסה לומר משהו לצירים. לא נותנים לו. אנשי האבטחה הודפים אחורה את המתפרעים. ה"דם עלה להם לראש" ורק "העצבים" עובדים אצלם עכשיו. שמיר ניצב עדיין על הבמה. הוא נחוש בדעתו לדבר.

המפלגה שהוא עומד בראשה מתרסקת לנגד עיניו בקול פיצוץ אדיר, והוא מנסה לדבר, לזעוק פעם נוספת, שדוד לוי מנסה להשתלט על המפלגה, שאריק שרון לא אומר אמת.

הסצינה הקשה והמפחידה הזאת מסתיימת, כשהוא יורד מהבמה תחת משמר כבד, פניו חוורות ונפולות, פני מובס, בקושי רב מחלצים אותו מן הצירים המשולהבים. הנסיגה העלובה הזו שלו היא ההתרסה הבוטה והמשפילה ביותר נגדו.

בגין יכול היה להכתירו כמנהיג, אך שריקות־הבוז והצעקות שהוטחו בו בוועידה הזאת גילו את האמת המרה. ספק אם שמיר, אשר בהנהגתו הגיעה "חירות" למשבר כה עמוק, הוא האיש המסוגל היום לאחות את הקרעים.

זה היה לילה משוגע. לכל היה ברור, כי במצב שהלך והתגבש כבר מראשית הוועידה ביום ראשון השבוע, תנועת ה"חירות" הולכת לרסק את עצמותיה.

שני המחנות, שמיר־ארנס מכאן, ולוי־שרון מכאן, נעו זה לעבר זה כמו שתי מכוניות הנוסעות במהירות על כביש חד־סטרי — זו מול זו, ללא בלמים. ההתנגשות הקטלנית היתה בלתי־נמנעת, והשאלה היתה רק: מי יצליח להתחמק מפגיעה קשה יותר.

הניצחון שוב אינו ודאי

שמיר היה מחומם. כבר בבוקר אפשר היה לחוש שמשהו עובר עליו. רק יום קודם התהלך כמו מחותן בין הצירים לאחר נצחונו של קצב, וקומתו כאילו גבהה מעט. אנשיו רצו לנצל את התנופה של נצחון מועמדם, שגבר על מועמד לוי, בן־אלישר. הם האמינו, כי האנשים אוהבים מנצחים. הם ידעו שהניצחון סוחף. הם גם ראו את פניהם העגומות של אנשי לוי ושרון. שמיר חש ביטחון עצמי וכך גם אנשיו. תחושת הניצחון התחזקה אצלם עוד יותר לאחר הופעתו המרגשת של בני בגין, שאותו העמידו נגד שרון בסיבוב השני של ההתמודדויות.

אך היתה זו שמחה בטרם עת. הדאגה החלה לבצבץ מיד לאחר הופעתו של שרון, שגולל בפני צירי הוועידה פרקים נבחרים, מלאי־הוד וגבורה מעברו. הוא ידע מה הם אוהבים לשמוע, ונתן להם את זה במנות גדולות. שמיר ואנשיו הבינו, כי מה שנדמה היה להם כניצחון סוחף, שוב אינו ודאי.

כבר עם תחילת ספירת הקולות, סמוך לחצות, הסתבר לרוני מילוא, כי בני בגין ידידו נכשל, וכי שרון ניצח בהפרש ניכר. לכאורה נוצר תיקו, שיוויון בין שני המחנות: לכל אחד מהם ניצחון אחד והפסד אחד. אך רק לכאורה. הניצחון של שרון היה משמעותי ומסוכן, כי למחנה שלו יש עכשיו שליטה על ועדת המנדטים, שיכולה להוסיף עוד כמאתיים צירים לוועידה. לשמיר וארנס לא היה ספק, כי הצירים שיתאספו יהיו ברובם המכריע אנשי לוי־שרון.

"הולכים לגנוב לנו את המפלגה", אמרו אנשי שמיר וארנס וניסו לטכס עצה איך להציל את המצב. הם גם ידעו, כי תוספת הצירים החדשים עלולה לתת ללוי ניצחון גדול עוד יותר מזה של שרון, בהתמודדות השלישית, שבה היה צריך משה ארנס לעמוד מולו. שמיר וארנס העריכו, כי לוי, שהוגדר בפיהם (בשיחות פרטיות) מטורף וחולה שגעון גדלות, לא יסתפק בכך, והוא עלול להציג את מועמדותו לראשות ההנהלה, תוך שהוא מגלה "רוחב־לב", ונותן לשמיר להיות יושב־ראש התנועה — תואר שאין סמכויות בצידו. "בובה", כהגדרתו של יוחנן באדר הקשיש.

מגן של נייר

למות או לכבוש את התנועה. המלחמה נעשתה מלחמה על הכל או על לא כלום. רק מאוחר מדי הבין שמיר, כי דחיקתו של שרון לזרועות לוי היתה טעות בלתי־נסלחת מבחינתו. עכשיו, לאחר שלוי נתן לשרון את הנצחון החשוב על בני בגין, לא היה כל סיכוי לעשות אתו עיסקה. שרון היה חייב ללכת עם לוי, לפחות בהתמודדות אחת נוספת, כדי להחזיר את החוב. שמיר נלחץ אל הקיר. ההדר, הנימוסים, התרבות, האיפוק והריסון העצמי, כל אלה נראו בעיניו בשעות קריטיות אלו כשריון נייר דק במלחמת ההישרדות שלו. הוא החליט לא לשתוק עוד ומרגע ששחרר את לשונו, החלה זו לנוע בזעם ובשנאה, כאילו אכן האמינה כי החיים והמוות הם בידה.

העיתונאים ששמעו את הביטויים שיצאו מפיו, בחדרים הסגורים בערב יום רביעי, לא האמינו תחילה למשמע אוזניהם. אבל מרגע ששמיר פצה את פיו, שטפו המלים החוצה ללא חשבון או ביקורת. פושעים, מנוולים, מטורפים, ועוד ביטויים מהלקסיקון המאפיונרי. כל שאריות הגינונים והנימוסים נשרו, הכל נעשה חשוף ומופקר.

הטקטיקה של שמיר ואנשיו היתה לעשות הכל כדי למנוע את הידוק החבל שנכרך סביב צווארם. אם יצליחו לוי ושרון להרכיב את ועדת המנדטים לפי רצונם יהיה זה סוף פסוק למחנה שמיר.

אך צד לא היה מוכן לוותר. ראש מול ראש התנהלה המלחמה.

◄

מלחמת גוג ודמגוג

(המשך מעמוד 5)

משה קצב נותר הקש האחרון שבו ניסו להאחז כדי לא לטבוע. הם החליטו למשוך את הישיבה בדיונים ובהצעות לסדר. מולם ישבו כאלפים צירים תשושים והם קיוו, כי מה שלא יעשה השכנוע תעשה העייפות. הם ידעו שאנשים צריכים לחזור למקומות עבודתם, שעצביהם מרוטים, וסבלנותם פוקעת וביקשו לנצל את המצב. ואכן קצב הציע לפתע להצביע על תפקיד יושב־ראש התנועה כיוון שאין מועמדים אחרים ויש הסכמה על שמיר. היתה זו פצצה. המהומה גברה והוא נאלץ להוריד את ההצעה. אנשי שמיר העלו את באדר. היה ברור להם, כי השועל הוותיק הזה מסוגל למשוך הרבה זמן. שום דבר כבר לא היה חשוב עוד. הם העמידו את האיש הקשיש הזה לספוג עבורם את ה„אש". לא היה חסר הרבה, שבאדר יורד בכוח מן הבמה. הביזיון היה מושלם. כל תגרת שווקים היתה מחווירה מול המהומה העצומה שקמה באולם.

יותר נורא כבר לא יכול להיות כאן הלילה — אמרו רבים. הם טעו. דינמיקת האלימות והטירוף פעלה מעצמה בקרשצ'נדו. משה קצב איבד את השליטה. הוא כבר לא ניסה להיראות אובייקטיבי. הוא היה חלק מן המלחמה, והתייצב בגלוי לצידו של שמיר.

כשעלה שרון וצרח על המשתוללים לשבת ולשתוק ולתת לבאדר לדבר, אמר לו קצב: אל תסית!

להטביע את העייפות בכוס קפה

באדר, כחייל ותיק ומנוסה היה מוכן להמשיך ולדבר עד הבוקר. לבסוף נאלץ לרדת.

שמיר קיווה כי דברי הסיכום שלו, יכריעו את הכף. הוא תקף את לוי והולל מהומה. לוי לא היה מוכן לתת לשמיר לומר את המלה האחרונה. הוא עלה שוב לבמה וגולל את כל העוולות שעשו לו, ללוי, שגילה נאמנות לשמיר לאורך כל הדרך. הוא חזר ומנה את כל שיטותיהם של שמיר וחבריו, הרואים כלוי אסון לתנועת החירות, ואינם מוכנים לקבל אותו כמנהיג, והביע אי־אמון בשמיר.

כמו בשידור חוזר תבע לעצמו ארנס את רשות הדיבור. שעה ארוכה הפריעו לו לדבר, אך הוא לא ויתר. גם ארנס סיפר על עצמו. כמה חשובה לו התנועה. כמה תרם למענה ולמען המדינה. כמעט כמו שאול שנקרא מאחורי האתונות, גם הוא התייצב לקריאתו של מנחם בגין, והלך להיות שגריר בוושינגטון, ואחר־כך נקרא שוב להיות שר הביטחון. הוא, לעומת כל אותם תאבי שררה ושלטון, ויתר מרצונו על תיק בממשלה, וכן הלאה והלאה.

בחוץ מתגודדים צירים ומנסים להפיג את עייפותם בעוד כוס קפה. העובדים מאחורי הדלפק נופלים מרגליהם. סיוט כזה עוד לא היה להם. מבוקר עד שחר הם מוזגים קפה, וצולים נקניקיות על הגריל. הריצפה מטונפת. אלפי בדלי סגריות מעוכים. ריח שתן חריף שמגיע מבתי השימוש מתערבב בריחות זיעה של אנשים, שלא התרחצו כבר כמעט יממה שלמה. האוויר דחוס ועומד. „הרסו אותנו", „חיסלו אותנו", „שברו אותנו" — אלה רק כמה מן הביטויים הנשמעים בקהל.

בפנים עדיין יושבים מאות צירים, רבים אחרים עומדים, או נעים מכאן לשם. כמה עשרות ממשיכים עדיין לצעוק. שוב עולה מאיר שטרית, ומציע את הצעתו להפוך את הוועידה למרכז, ולנעול את הישיבה. קצב מודיע על המלצת היועץ המשפטי, לקבל את הצעת שיטרית.

לפתע מגיח שרון, הוא עולה על הבמה ונוטל את המיקרופון. פניו זועמים. מן הקהל נשמעות קריאות־גנאי מצד אחד, וקריאות־עידוד מצד שני. הוא מתקשה לדבר. יש לי הצעה, הוא אומר, ושוב מתחיל לגולל את הגרסה שלו לראשונו של הוועידה. שמיר היושב על הבמה מתרומם על קצות אצבעותיו, ורוצה למנוע ממנו לדבר. „אתה מסית, תפסיק להסית! תפסיק לדבר, כבר דיברת מספיק!", הוא צועק על שרון בכעס. שרון מביט בו נדהם ואומר: „אל תדאג, עוד מעט תישאר לבדך".

צירי הוועידה בפעולה: אתה רדו רדו!

צילום: אנדרה ברוטמן

קצב נחלץ לעזרתו של שמיר, ודורש משרון לרדת. הוא לא נותן לו לדבר.

קצב הביתה! אריק הביתה! נישאות הצרחות.

שרון מבקש לומר רק משפט אחד: אני מתנ[illegible] לישניה משתררת דממה, אך הוא ממשיך מול הנגדים. שרון יורד ויוצא החוצה. בינתיים [illegible] דוד לוי, פניו זועמים. הוא קורא לנעול את הישיבה, ולקיים מושב נוסף בעוד כמה שבועות. גם הוא יורד ולוחש בדרכו משהו על אוזני יועצו רגב. זה רץ מאחורי הבמה לעברה [illegible] לוי יוצא מהאולם ושמיר מנסה לדבר. [illegible] מתגברת. האורות כבים ונדלקים, המיקרופונים משתבשים וההתפרעות גוברת. אנשי הביניים רצים אנה ואנה. הם מחלצים במהירות את [illegible] הנשיאות מהבמה, ואחר־כך את שמיר וקצב שנועל את הוועידה.

הקרע בתנועת ה„חירות" נפער לעיני כל. [illegible] מפלגה שסועה ומפולגת. השסע העמוק [illegible] יותר מאשר שיערו רבים. אין פירוש הדבר, כי „חירות" תתפלג. ספק אם הדבר יקרה, בוודאי לא בעתיד הקרוב. אך ניצני הפילוג מצויים כאן. הם לא החלו בוועידה. הם התחילו הרבה קודם לכן והחלו לבצבץ כבר לפני חודשים. הוועידה רק חשפה אותם. הדינמיקה הקבוצתית לא הביאה לתרפיה, אלא הרגישה את הסדקים הנבעים בתוך „חירות".

ההסתה והאלימות, הכותניות והיצרים — אלה נשק שהליכוד ידע לטפח במלחמתו נגד המערך, חזר בוועידה הט"ו כבומרנג לתוך סוכתה הפנימית של „חירות".

מי שעצם לרגע את עיניו (וצירים רבים עצמו זאת מעייפות ובושה) יכול היה לחשוב, כי [illegible] סצינה המתרחשת באיזו כיכר עיר, בעת מסע הבחירות, ב־81', כשפרס מופיע שם. התמונה, האווירה, וגם האנשים היו זהים. רק הנואמים

משה ארנס: הרמקול לא עזר...

צילום: נתן ל־

שכלפיהם הופנתה השנאה והעוינות, היו אחרים: הם היו מנהיגי „חירות", מנהיגים של המתפרעים. ■

קשר כפול

אפי לנדאו

● יש לו יומולדת..

ב־4 למרץ מלאו שנתיים לקיומו של „חדשות". יוסי קליין, עורך העיתון, לא נשמע חוגג.

יוסי, מזל טוב.

על מה?

שנתיים ל„חדשות" זו לא סיבה לחגוג?

אתה צודק. פשוט שכחתי...

בשנה שעברה, ביום השנה, חגגתם את המאורע בראווי, אפילו יצא עיתון פנימי מיוחד.

עוד שבועיים נערוך מסיבה פנימית. זהו.

נעבור לשאלות הרציניות. לפני יומיים התחלתם בפירסום מאמר מערכת. מה קרה לאידיאולוגיה של „העיתון מדבר בעד עצמו"?

אי כתיבת מאמרי מערכת יש בה התחמקות מסוימת. בניגוד למה שחשבנו. אנו מבטאים את דעת המערכת בבחירת הכותרות, הניסוחים וכו', אך פחדנו עד עתה לכתוב זאת בצורה ישירה.

היכן עוד טעיתם בגישה הראשונית, לפני שנתיים?

אמרנו שננסה ליצור שפה אחרת, להבדיל מהז'רגון העיתונאי. לא הצלחנו לעשות את המהפיכה שחשבנו לעשות.

זהו?

לא הצלחנו להשתחרר מ„המקורות הבכירים" ו„מקורות יודעי־דבר". אין לי דרך למצוא להם תחליף.

תמשיך...

אנו כבר לא יחידים ומיוחדים בצורה החיצונית. היום למשל (הכוונה לאתמול — יום הפיצוץ ב„חירות"), ההבדל בצורה החיצונית בינינו לבין אחרים אינו גדול.

מה בכל זאת מבדיל?

האנשים. יש לנו אנשים הכותבים בדרך המיוחדת להם ורק לנו יש אותם. פועל יוצא של „אנשים" זה טקסט, זוויות אחרות וכו'. ב„אנשים" אני כולל גם את הגישה המערכתית.

היו הצלחות בשנה האחרונה?

...(חושב).

אני שואל על הצלחות כדי שאוכל לשאול על כשלונות...

יוסי קליין: לא היו סקופים...

לא היו סקופים גדולים שאני זוכר אותם. היה כיסוי טוב של כמה אירועים, שהתבטא בזוויות מיוחדות ואנשים שונים.

ובשלונות?

גם כאן אינני זוכר דברים מיוחדים. תראה, בניגוד לשנה הראשונה, לא היה לנו סיפור כמו הכושי והרפסודה (הצלחה בולטת) או כיסוי רצח הדס קרמי (כישלון בולט). אני בטוח שהיו טעויות וכשלונות, אך לא בסדר־הגודל של השנה הראשונה.

אתם מוכרים יותר עותקים?

מורגשת עלייה בשני מישורים. לפי סקר איגוד המפרסמים, יש עלייה של יותר מ־50 אחוז בכמות המודעות, בניגוד למצב בעיתונים אחרים. לפי אותו סקר, קוראים אותנו כ־8 עד 10 אחוזים מהאוכלוסיה, בניגוד ל־3 אחוזים לפני שנה.

ומי אלה הקוראים אתכם?

כיום אנו עובדים על סקר כדי לזהות את מיגורי הקוראים. לפי סקר ישן, קוראים אותנו צעירים בשנות העשרים, רובם אשכנזים, בעלי השכלה תיכונית וילידי הארץ. מאפיין חשוב הוא קוראים צעירים ש„חדשות" הוא העיתון הראשון שלהם.

אצל הקורא הממוצע, אתם עיתון ראשון או שני?

לי נראה, שאצל רובם אנו עדיין עיתון שני. „חדשות" עדיין נושא הפסדים...

נכון.

עד מתי יחזיק מעמד?

שאלה זו תשאל את המו"ל. הוא מוסמך לענות על כך.

בכל זאת, מהי תחושתך האישית?

עיתון הוא מוצר הנושא רווחים רק לאחר מספר שנים. זו הבעייה של הבעלים שלו — להחזיק מעמד בתקופה זו.

מה ההבדל בינכם לבין עיתוני בוקר, אם כדי לדווח על הפיצוץ בוועידת „חירות", הייתם צריכים להוציא הוצאה שנייה?

בגלל הצבע בעיתון, איננו עומדים בלוח זמנים שמאפשר להוציא הוצאה ראשונה ב־4.00 לפנות בוקר. גם „ידיעות" עשו כך, אך משיקולים מערכתיים לא ציינו זאת בעיתון.

● שיקול כלכלי מול אמינות

ביום ג' בערב, התמודדו אריק שרון ובנימין זאב בגין, על ראשות ועדת המנדטים בוועידת „חירות". ההצבעה הסתיימה ב־10 בערב והספירה התמשכה עד השעות הקטנות של הלילה.

ב־1.45 נספרו כבר 70 אחוז מהקולות והסתמנה מגמה ברורה של ניצחון לשרון. „הארץ" ו„דבר" הוציאו מהדורה שנייה — על אף ההפסד הכספי הכרוך בכך בגלל בעיות הפצה — והיו היחידים מכל עיתוני הבוקר שריווחו לקוראיהם על התוצאות.

„על המשמר", „ג'רוזלם פוסט" ו„הצופה", [illegible] את העיתון בשעה הרגילה — אחת אחר חצות — ויצאו בבוקר עם כותרות ראשיות על ההתמודדות, כאשר כבר מספר שעות לפני כן ריווחו במהדורות החדשות על ניצחונו של שרון.

השיקול הכלכלי, שכנראה עמד בפני עורכי עיתונים אלה, לא עמד במבחן האמינות העיתונאית וקוראי העיתונים יצאו נפסדים. ■

לא ברצינות

בדיחה מקאברית המהלכת בקרב אנשי העי־תונאים, בעקבות רצח מלה מלבסקי:

למערכת „ידיעות אחרונות" באה „סטלה באוב" והציעה „להעלות" את רוחה של מלה מלבסקי, שתספר סוף־סוף איך זה שאנשים ביחד היכו אותה למוות.

הכניסו אותה לחדר יחד עם העיתונאים שעסקו בפרשה ומחוצה לו המתינו עשרות סקרנים, להיוודע מה העלתה חקירתם.

לפתע נפתחה הדלת והעיתונאים נמלטו בבהלה מן החדר.

„נו, מה אמרה מלבסקי?", נשאלו, „איפה מלבסקי?" — ענו בפחד — „במקומה עלה נוח מוזס שצעק: „בטלנים, חזרו מיד לעבודה...".

יומן כלכלי

פ. סבר

● יום א': אי־יעילות ואיך משחקים אותה

מבין שתי תכונות המאפיינות עיתונאי, הנקדנות היא רק השנייה לפי חשיבותה; החשדנות היא הראשונה. שאינו חושד בכשרים, עיתונאי לא יהיה. האדם החושד לא ירפה ולא ינוח עד שיפריך או יפריח את חשדותיו. וגם אחר־כך, אחרי שימתח קו של סיכום תחת חשדותיו, ישאר הספק איתו. הספקנות מניעה את הניע וממריצה חיפושי אמת; החשדנות מוסיפה לכך את המימד האנושי.

העיתונאים, למשל, חושדים במנהלי עסקים כמו במנהלי מדיניות, שהם מבקשים להפיק את מירב התועלת האישית, ולאו דווקא את הרווחה המשותפת של גופים המנוהלים על־ידם, כמו ה„עסק" כולו או ה„עם" כולו. רק בשנים האחרונות ממש הכירה בכך גם התיאוריה הארגונית, והשתחררה מן התפישה המאובנת הקודמת שלה, לפיה המנהל אינו נרדם לילה לילה על מיטתו מרוב מחשבה איך להביא לשיא את הרווחים של בעלי המניות האלמוניים או הקטנים בעסק שהוא מנהלו. לא כך; אם נדדה השינה מעיניו, זה מפני שהוא דואג יותר על המידה לתועלתו־שלו. היעד שלו איננו מירב הרווח האפשרי ל„עסק" שאינו בבעלותו, אלא מירב התועלת האפשרית לו־עצמו. אם היעדים חופפים, מה טוב ומה נעים. אם אינם חופפים, יאנק האינטרס הציבורי באישי, ויהיה משחק כוחות ביניהם, משחק שסכומו עלול להיות אפס.

המנהלים, גורסת תיאוריה ארגונית וכלכלית, שאותה כבר התחילו ללמד גם אצלנו, אבל עדיין מאחורי דלתיים סגורות של תארים אוניברסיטאיים גבוהים, אינם שונים בהתנהגותם התועלית מכל עובד אחר בחברה. מידת המאמץ שהם משקיעים בעבודה מושפעת מתמריצים, מאילוצים ומהרגלים, בדיוק כמידת מאמצו של כל עובד ועובד. אין בנמצא מישהו הממונה, באופן בלתי־אישי לגמרי, על הדאגה לייעל את העסק. מישהו שמרחף כפייה טובה מעל המחלוקות ומתאם בין יעדים לאמצעים. בהעדר מאקסימיזאטור ערטילאי כזה, ייתכן מאוד שכל פירמה, כל עסק, כל ארגון וכל משק ימצאו את עצמם לא באותה הנקודה התחשיבית הייחודית שבה מנוצלים כל משאביהם באופן יעיל ביותר, אלא מתחת לנקודה זו במרחב חוסר היעילות.

פרופ' הארווי לייבנשטיין העניק לחוסר יעילות אנושית כזאת תואר של „אי־יעילות מטיפוס x", מפני ש„לא היה לי שם אחר", הוא מתוודה. מאמרו* פורסם לראשונה בכתב העת היוקרתי „אמריקאן אקונומיק רוויו" בדיוק לפני עשרים שנה, וזו סיבה לחגוג, ובלי צורך (למצער) להפליג לשם כך להארוורד, משום שפרופ' לייבנשטיין מסייר כשבועות אלה בארץ ומחפש בקיבוצינו חיזוקים לתיאוריותיו. העשורים שחלפו לא תמיד נטו חסד לתיאוריות אלו. הזרם המרכזי של הכלכלה הגן על תפישותיו התיק־ניות בכל כוחותיו. על פי תפישות אלו, מן המפורסמות ובלתי־מעורערות הוא, כי „העסקים כאשר הם מנסים תמיד להגיע למאקסימום הרווח או למינימום הוצאות לתפוקה נתונה. לכלכלנים מסויימים", טוען פרופ' לייבנשטיין, „ברור לגמרי כי אנשי העסקים יודעים היטב מה הם רוצים, ובהיותם מצויידים בהגיון ישאפו לרווח גדול ככל האפשר, לעלויות נמוכות ככל האפשר, וגם ידועים להם הקשרים הנסתרים בין הרכב נתון של תשומות לבין סל מתקבל של תפוקות, אחד לאחר". אבל, אבל, שואל לייבנשטיין, האם במציאות זה כך? הנבסס את מדענו על הנחות שכאלה?

את התשובות נמצא בבחינה לעומק של דפוסי ההתנהגות של היחידות הכלכליות עצמן. מאחורי כל המבנים התיאורטיים הגדולים של ביקוש והיצע ושווי־משקל צריך לחפש את העולם המיקרוסקופי של בני־האדם בהתנהגותם המיוחדת במקום עבודה, בשוק, בקשרים הבין־אישיים. והאנשים רחוקים מלהיות מכונות הממקסמות תועלת. האנשים מתאמצים, לפעמים פחות ולפעמים יותר. האנשים דורכים במקום, מסתפקים במעט שכר ומספקים מעט מאמץ. מרבית עשייתנו נובעת מהרגל, מכוח ההתמדה, מחוסר מאמץ לשנות את המקובל והנהוג. פרופ' לייבנשטיין מדבר היום על „איזורי התמדה" של העשייה השיגרתית, על התנהגות לא־מיטבית, אבל מקובלת. במציאות צריכים אנו להבחין היטב בין טובתו של העסק, וההחלטות המוליכות לטובתו של העסק, לבין טובת העובדים המועסקים בעסק והחלטותיהם. רק במשטר־זהב משוער, שבו אין הבדל בין בעלות לפיקוח (קיבוץ??), פועלים כל פועל וכל מנהל כאילו טובת העסק בלבד לנגד עיניהם: „כאן מתייחס העובד אל הפירמה כפי שהיה רוצה שהפירמה תתייחס אליו", מתאר את כלל־הזהב הנשאף פרופ' לייבנשטיין, במאמר חדש שפירסם — כמובן — ב„אמריקאן אקונומיק רוויו". בתנאים חברתיים כאלה, יבחרו העסק ועובדיו ביחד בפתרון של שיתוף פעולה. בתנאים חברתיים וארגוניים אחרים, שאינם מן האוטופיה, משחקים: הפירמה כנגד עובדיה, והעובדים כנגד הפירמה. כל צד שואף למירב תועלתו. והתוצאה נחותה, לא יעילה, מוגבלת, הפסד רווחה ותפוקה לכולם. אבל למה להתאמץ יותר? שואלים העובדים. הבה נסתפק בשגרה. לא נחרוג ממנה, כי ממילא שוררת יריבות בלתי־מתמחק בינינו לבין ה„עסק", שבעליו הם מייצגיו. הלא ממילא אנו מקבלים את שכרנו תמורת שעת עבודה, ולא תמורת תרומה לתפוקה, אז נסתפק לנו במועט. כך נלכד תהליך היצור כולו במצב „תת־מיטבי", או „מיטבי מוגבל", כלומר ברמה נמוכה יחסית של פריון ושל מוטיבציה כאחד. העבודה, היצור כשדה קרב הוא, ולא כשדה שיתוף.

זו היא אי־היעילות מטיפוס „x". להרחבת המושג הציעו לפני שנתיים שלושה כלכלנים אמריקניים שמאליים (בוולס, גורדון, וויסקופ) מודל חברתי של פריון, הלקוח ישירות מן התיאוריות של לייבנשטיין: „אנו רוצים להבין את השחקנים הכלכליים", הם כותבים בספרם „מעבר לארץ הבזבוז". „לא כברגים במכונה, אלא כבני־אדם שלהם שאיפות ונטיות, צרכים וסנטימנטים, תגובות שונות למצבים של אי־שוויון והיררכיה. אנו רוצים להבין את השחקנים הכלכליים הללו בהקשרם החברתי המיוחד, ולא בריקנות". להערכתם, כמו לדעתו של פרופ' לייבנשטיין עשרים שנה לפני כן וגם היום, המאמץ האישי בעבודה משפיע יותר מכל גורם אחר על פריון ויעילות, והמאמץ משקף „ערכים, מאבקים ומניעים". היד הנעלמה של המשק החופשי, האמורה לווסת את כלל הפעילות הכלכלית, כך שתגיע למיטבה, אינה מונחת על כתפיהם של עובדים ומנהלים ככוח עליון מכריח: הרשות תמיד נתונה.

לכן, כדי להניע את העובדים והמנהלים למאמץ מיוחד, להינתקות מן הנקודה הנמוכה של ראש קטן ושמוט, צריך לחצות את הגבולות המפרידים בין בעלות לעבודה. צריך לזעזע את המערכת הקפואה של יחסי העבודה והניהול. צריך למצוא שיטות להצית אצל קהיליית העובדים והמנהלים את השאיפה לקפוץ מעורם המיובש אל שווי־משקל חדש, גבוה יותר, חזק יותר, יעיל יותר. תוספות שכר ימלאו בכך רק תפקיד שולי; כוח ההנעה שלהן מוגבל, ובחברה המאופיינת על־ידי איגודים מקצועיים חזקים, הוא הופך לאין־אונות. גם מיני סלטים של „ניהול מדעי" כבר לא יערבו לחיכם של העובדים, כל עוד מוגשים אל השולחן על־ידי כוח הנחשב ליריב ולא לכוח משתף. „מנקודת ראותי", טוען פרופ' לייבנשטיין, „השפעתה של אי־היעילות מטיפוס „x" המתקיימת בתוך הפירמה והארגונים הכלכליים על הצמיחה המשקית חזקה בהרבה מן ההשפעה של הקצאה לקויה של גורמי יצור. או כל גורם אחר". כך משלב את עצמו פרופ' לייבנשטיין, בעקיפין ואולי גם במישרין, בדיוננו הגדול על הצמיחה ובדיוננו הקטן על ההסתבכויות. ליד שולחן האוכל בבית לסין (זכרתי את המסעדה הזו כבית־מאכל לעסקנים חותמים, המוכנים תמורת הכרה בחתימותיהם להסתפק במנות אוכל מוקצבות מסירי אלומיניום מיושנים ומפוייחים, בבשרים קשים כמו אבן ובמלפפונים רכים כמו, סליחה, נוותר על ההשוואה; והנה הפתעה נעימה: המקום הוריד גיל, הוסיף צבע, לבש טעם ומסבים לארוחה סתם איש רעב מן השורה, בין עסקן לעסקן. רק הסירים עוד מצלצלים ברקע לזכר הימים ההם) הוא מספר באריכות על רשמיו מישראל העובדת והמנוהלת. לא כל הרשמים מחמיאים. לדעתו, מעטה מדי אצלנו המודעות של ספקי המוצרים והשרותים לדרישות הקונה, ובכלל, עם הפנים לצרכן זו אצלנו לא סחורה העוברת לסוחר. פרופ' לייבנשטיין מסוקרן במיוחד מתהליכי קבלת ההחלטות בקיבוץ, מן המניעים הפועלים על חבר קיבוץ להתאמץ, להשתדל, לחרוג מן השגרה. בארגון הקיבוצי הוא רואה את אחת האפשרויות המוצלחות והקוסמות ביותר להתגבר על היריבות המסורתית שבין ה„עסק" ל„עובדיו", שהיא שורש אי־היעילות מדגם „x". הוא מקשיב, מתפעם לתיאורי המציאות הקיבוצית היוצרת, שדומה בעיניו לא במעט לתרבות הניהולי־יחדיו היפאנית, אך בהבדל מהותי אחד: ללא המחיצות המפרידות בין דרג לדרג. העם היפאני, אומר פרופ' לייבנשטיין, אוהב את ההיררכיה הנוקשה שלו. העם האמריקני שונא אותה, ובמיוחד המנהל בסנדוויץ', זה הלחוץ בין הבוס הכבד מלמעלה (שהוא בעיניו החסם לכל יוזמה) לבין הפקידות הקלילה שלמטה (שהיא בעיניו חסרת כל אחריות). מנהל כזה יושב בדיוק בנקודת אי־היעילות שלו, שורץ במי אפסיים עומדים, מתומרץ מעט, מתאמץ מעט, מתוסכל ונפוח. אדיש ועבד לשגרותיו, מנהל־הביניים בולם חידושים ומוצא את המירב שבהישג ידיו בלבד, ולא בהישג תנופתו.

תמונה כזו תופסת במיוחד את הביורוקראט ממנגנונה, אומר פרופ' לייבנשטיין, כי למי הוא עמל? למי הוא בעצם באמת עמל, שואל פרופ' לייבנשטיין, ואני מבחין ביותר מקורטוב של אזהרה בדבריו.

ואולי זו רגישות־יתר של אוזני הכרויה לרחשי הדרך, כשאנו הולכים מבית לסין לבית הוועד הפועל של ההסתדרות ועוברים על פני הבניין של קופת־חולים והבניין של סוללבונה.

* המאמר הוא: "ALLOCATIVE EFFICIENCY VS. X-EFFICIENCY". לאחרונה פירסם פרופ' לייבנשטיין שני מאמרי סיכום חשובים: "MICROECONOMICS AND X-EFFICIENCY" בקובץ „משבר בתיאוריה כלכלית", ו־"THE PRISONERS' DILEMMA IN THE INVISIBLE HAND" ב־AER ממאי 1982.

● יום ג': מצעד הדו"חות

כולם מצטטים מהם כמו לוגמים את המשובח שביינות. הממונה הנוכחי והממונה לשעבר על אגף התקציבים באוצר, חיברו שני דו"חות על זוג אירגונים בצרה, על קופת חולים וסולל בונה. אך רוב המצטטים לא את המשקה עצמו טעמו, אלא רק הריחו את הפקק, כלומר את הסיכום וההמלצות. הדו"חות בשלמותם, שניהם מכונים על שם מחבריהם „גריש" ו„פוגל" (נשמע כשמות של קרנות נאמנות בניהול חברת ברוקרים מסויימת, סליחה עם הרמז), לא פורסמו ברבים מנימוקים של סודיות עיסקית, בנקאית ותחבירית. עניין הסודיות התחבירית היא המצאה פרטית שלי: בתור חיבורים, כמו בבית־הספר, הדו"חות הללו לקויים, ציון בין שש לשבע, ולכן הנחתי שמחבריהם העדיפו להתחבא מאחורי פרק הסיכום וההמלצות, ומה כבר צריך לנסח בסיכום והמלצות? קוראי הסיכומים וההמלצות לא מצפים לסיגנון או ניתוח, אלא להצעות עשייה אופרטיביות: הורס פה, קצץ שם, פרוש לאורך וספוג לרוחב.

בלי לפגוע בזכויותיו וכישוריו הממשיים של אהרון פוגל, הדו"ח על סולל בונה הנושא את שם משפחתו אינו ממיטב יצירותיו. שפתו של הדו"ח מסורבלת ומגושמת, חלקיו לא נסגרים אחד עם האחר, ההגדרות רופפות, התמונה מטושטשת. בדו"ח נאמר, למשל, של„סולל בונה" היה בשנת 1984 „הפסד מאזני" של 6 מיליון דולר, אבל היה לה „גרעון בתזרים מזומנים" של 55 מיליון דולר. שני הדברים אינם נכונים. ההפסד „המאזני" של סולל בונה בשנת 1984 היה 60 מיליון דולר, אך הוא הותאם לאינפלציה ותורגם לדולרים באופן שרירותי לחלוטין כך שנרשם במקום שנרשם כאילו־הפסד של 6 מיליון דולר. באותה השנה היה ל„סולל בונה" תזרים מזומנים שלילי של 76 מיליון דולר, כפי שנמסר באחד העמודים היותר־רחוקים של הדו"ח עצמו. הדו"ח עצמו, מסיבה השמורה עם מחבריו, נמנע מלהציג את חשבון הרווח וההפסד של החברה כפי שמקובל, ובמקום זאת הוא משתמש במקבצים ניירים אד־הוק, כמו „עודף מפעולות והעברות", „תזרים מפעילות שוטפת", (ונבדל מ„סה"כ תזרים מזומנים"), ועוד יצורים פיננסיים בלתי־שיגרתיים.

הפירוטים מסתבכים במיוחד בניתוח תוכנית ההבראה העתידה להתבצע לפי „אלטרנטיבה בסיסית". מופיעים בה סכומים גבוהים של קרן וריבית ל„מיחזור", כשלא ברור ולא נאמר מי הממחזר, כמה ולמה. הכל חושב בדולרים. אבל אלו דולרים מיוחדים במינם, ויורשה לי לצטט מן הדו"ח: „כל הנתונים (למעט הנתונים על התחייבויות הקונצרן) נקובים בדולרים קבועים (מנוכי השפעת האינפלציה הדולרית). נתוני העבר בשקלים קורמו למחירי ספטמבר 1985 בהתאם למדד המחירים לצרכן והומרו לדולרים על־פי השער הממוצע לחודש זה. הנתונים העתידיים עובדו בתהליך זהה". קראתם? הבנתם? אני עצמי לא כל־כך הבנתי, מדוע כל הנתונים, חוץ מן החובות, הם בדולרים קבועים דווקא של ספטמבר אשתקד, ומה זה אומר מבחינה כלכלית, ומה זה אומר מבחינה עיסקית ועוד אי־הבנות רבות שאני רושם לחובתי בלבד (מה שהצלחתי לחלץ מן הדו"ח הוא, שההפסד התפעולי של „סולל בונה" היה אשתקד 24 מיליון דולרים, הריבית 29 מיליון דולרים, גרעון מפעולות שוטפות 108 מיליון דולרים ותזרים מזומנים שלילי של 50 מיליון דולרים — הכל ב„דולרים" מיוחדים, של ספטמבר '85).

לעניין החובות, התמונה המוצגת בדו"ח פחות שחורה וטראגית ממה שאפשר היה לשמוע סביבו. בסוף השנה שעברה הגיע סך כל חובות נטו של „סולל בונה" בארץ ל־300 מיליון דולר, גידול של חמישים אחוזים לעומת סוף שנת 1984, כאשר „הגידול היה רובו ככולו במחצית השנייה של 1985". המחצית השנייה של 1985 היא גם התקופה שבה הוכפל החוב לזמן קצר של קופת־חולים, ולא מפני שצברה גרעונות, אלא מפני שחוייבה בריבית־שגעון שכולה תוצאה מן המדיניות המוניטארית המכוונת שהשתמשה בריבית הגבוהה לדיכוי הפעילות הכלכלית. זו המשמעות־של־השורה־האחרונה הנובעת מ„דו"ח גריש", המנוסח, המעובד והמוגש לקריאה ברמה העולה בציון או שניים על הניתן ל„דו"ח פוגל". אך גם „גריש" בורח אל ניסוחים המותירים את המדיניות הכספית של השנה האחרונה יבשה לגמרי מן הביקורת, מחוץ לכתב האישום.

מסקנותי הפיננסית מן המקרא המשותף „גריש" ו„פוגל" היא, שהמצב רציני, אבל לא נורא.

ראשית, משום ששלושה־רבעים מן הסיבה לנטל החובות הכבדים של הגופים המדוּוחים רובץ לפתחיהם של מעצבי ומחוללי המדיניות הכלכלית המייצבת, ורק רבע לפתחיהם של האחרים (במרוצת שנת 1985 שררה בבנקים ריבית דולרית ממוצעת על אשראי חופשי בשיעור של 140%, כלומר כל מאה מיליון דולר חובות בתחילת השנה הפכו, כאשר התוספה עליהם הריבית, לחוב של 240 מיליון דולר, בלי לנקוף אצבע. הריבית נגבתה בעידוד, אישור וקריאות: הידד! הידד! של האוצר ובנק ישראל). בכך אין הערכה כלשהי ביחס למדיניות זו עצמה, האם היתה טובה או לא, יעילה או לא, והאם בכלל אפשר היה בלעדיה להצליח בקרב התפיסה נגד האינפלציה.

פשוט, אלו מקצת הקורבנות.

שנית, משום שהחובות הללו אינם מסכנים את הבנקאות הישראלית. לא שיש הכרח להתקנא במצבם של הבנקים, אבל מוקדם במקצת להנפיק הזמנות לחזיון ההתמוטטות שלהם. יתרת האשראי הבנקאי לכלל אזרחי ישראל (בלי ממשלתם המאוחדת) לסוף שנת 1985 הסתכמה ב־12 מיליארד דולר; האשראי השקלי הגיע ל־7 מיליארד דולר. אפילו נחבר יחדיו את החובות לזמן קצר ולזמן ארוך של „סולל בונה" ושל קופת־חולים — וזהו חיבור של מין בשאינו מינו — עדיין לא נגיע אלא לעשרה אחוזים מעוגת האשראי השיקלי (והחוב המשותף הוא פחות מ־700 מיליון דולר).

להערכתי, כקורא הדו"חות ולא כקורא בספרים שמאחורי הדו"חות, מדובר בבעיה של 200 מיליון דולר, קח עשרים, תן עשרים. פחות מאחוז אחד מסך כל התקציב של ממשלת ישראל, שני אחוזים מן התקציב המקומי. אפשר למחוק את זה בהילוך אחורי, וכבר אני שומע על דיונים ליליים, תמיד ליליים...

הס לי מלזלזל בסכומים כאלה: מעודי לא החזקתי בהם או בשכמותם. אבל אני מרגיש, שמזה לא תשקע הבנקאות ו/או המדינה. ו/או תוכנית היצוב כולה. יכול אבל להיות, שהיא אט־אט אכן תשקע באבק הסמיך של הדיונים המתמשכים, שאין להם סוף או תכלית, של וועדת מניות הבנקים. יהיה לנו לקרוא עוד דו"ח במצער?

● יום ה': תוכנית אוסטראל, עכשיו לצמוח

הגברת לידיה שווס ניסתה את כוחה הנשי הזועם כאחת מסגניות הנשיא (תואר מובהק של השתייכות למעמד מנהלי הביניים) של סוכנות ההסברה אצל מימשל רייגן, והתפרשה משם ברוגז המהול בחגיגיות מסויימת. התקיימו לכבודה שתי מסיבות עיתונאים, וה„ניו יורק טיימס" אימץ אותה לצוותו, כדי לחזק את האגף הנשי והשמרני ביתר. למשימתה הראשונה ככתבת (עוד סוגריים: אני יכול לתאר לעצמי שתארה החדש בהירארכיה העיתונאית המסורבלת של ה„ניו יורק טיימס" בוודאי שומר על הכלל של הסנדוויץ' התיפקודי) נשלחה הגברת לארגנטינה, במלאת שמונה חודשים לתוכנית אוסטראל.

האוסטראל הונהג בארגנטינה כיחידת מטבע יציבה וחדשה ב־14 ביוני 1985, שבועיים ויומיים לפני שהשקל הונהג בישראל כיחידת מטבע יציבה וישנה. „תוכנית אוסטראל" דומה כשתי טיפות דמעה לתוכנית ההצלה שלנו, אך נהנית משבועיים של קדימות, ולכן היא צוברת ניסיון מסויים לפנינו. לכשנתבשר הרחוב הדרום־אמריקני הרותח לראשונה על הקפאת מחירים, שערי חליפין, שכר ותקציבים, הוא הגיב בגל שימחה ומשמעת ספונטאני; כל עקרת־בית בבואנוס־איירס היתה מיד למפקחת מחירים קפדנית ביותר. האינפלציה החודשית בארגנטינה נפלה משיעור של 30% בחודשים אפריל, מאי ויוני ל־2% עד 3% בחצי השנה האחרונה. הגרעון הממשלתי התמזער, היבוא ירד, היצוא עלה ואפילו קרן המטבע הבינלאומית, שיועציה הצליחו לסבך את ארגנטינה בכמה וכמה מהלכי־נפל, ואחר־כך לסבך אותה בשנית בביקורת ועיצומים בגלל אותם מהלכי־הנפל, נאלצו להודות שתוכנית אוסטראל עובדת.

האם צוות התיכנון של „תוכנית יולי" שלנו העתיק פתרונות ארגנטינאיים? ככל שבדקתי, התשובה היא לא. שם וכאן עבדו המוחות הכלכליים במקביל, ובעומדם בפני מחלות דומות, הציעו תרופות דומות. הרעיון של עיסקת הקפאה טוטאלית, המלווה בשחיקת שכר ויצוב מטבע, כמירשם בלימה להיפראינפלציה, בקע בו בזמן במקומות רבים בעולם. כאמור, היו הארגנטינים ממציאי האוסטראל, הראשונים ליישמו. „על המשמר" הקדיש, ב־17 ביוני 1985,

(המשך בעמוד 22)

מי יצילנו מן החוב?

התחייבות לזמן קצר (אשראי חופשי) לבנקים המסחריים של קופת חולים וסולל בונה. במיליוני דולרים

תאריך	סולל בונה	קופת חולים	יחד
31.12.84	33	73	106
30.6.85	45	128	173
31.12.85	90	243	333

סוריה בצבת הכלכלה

אלכס פישמן

להחלץ ממצוקות באמצעות מלחמה

הבעיות הכלכליות המחריפות בסוריה מספקות הסבר יחיד להתבטאויות התוקפניות של הנשיא אסד כלפי ישראל, וייתכן כי הן עלולות להוביל את המשטר הסורי למסקנה שרק עימות צבאי עשוי לחלצו ממצוקותיו הפנימיות

יתרות מטבע החוץ בבנק המרכזי של סוריה (להוציא זהב) הגיעו ב־1978, לשיא של 702 מיליון דולר שהם שווה־ערך לחצי שנת יבוא של מוצרי יסוד. ב־1983 ירדו היתרות ל־100 מיליון. יתרות הזהב בבנק המרכזי הסורי הגיעו בסוף 1983 לשווה־ערך של 3 שבועות יבוא. משיא חיובי במאזן התשלומים בשנת 1975 שהגיע לעודף 519 מיליון דולר ירד המאזן ב־1983 לגרעון של מיליארד ו־400 מיליון דולר.

נתונים אלו לקוחים מעבודתו של פרופ' אליהו קנובסקי שראתה אור במאי 1985, והם מספרים את סיפורה של הכלכלה הסורית ומספקים הסבר להתרחשויות המדיניות האח־רונות ולרוחות הרעות המנשבות בימים אלו מדמשק, כמו ההצהרות המיליטנטיות של הנשיא אסד בהקשר לסכסוך המזרח־תיכוני.

אבל, המצב הכלכלי בסוריה הנמצא בתהליך הדרדרות החל מראשית שנות ה־80, הוא בבחינת הסבר רחוק להצהרות הנשיא אסד ולו רק משום שאין איש בישראל המסוגל להסביר או להעריך את סיבות התנהגותו של נשיא סוריה.

תירוץ טוב

בישראל התקשו, ועדיין מתקשים, להסביר את צעדיו של נשיא סוריה במהלך משבר הטילים בסוף 1985. ואין לישראל כל הסבר להסלמה — לפחות ההצהרתית — כיום. הכל בישראל סבורים כי סוריה רואה במלחמה פיתרון מועדף לבעייה המזרח־תיכונית, אך לא ברור מדוע החליט נשיא סוריה לחמם את האווירה דווקא עכשיו.

אם התכוון להעביר מסר מרתיע כלשהו לישראל באמצעות הצהרותיו, הרי שהן פעלו לפי שעה כבומרנג בשני מישורים שונים. האחד, משום שישראל לא מבינה מה מבקש אסד, היא מרכזת את מלוא תשומת ליבה לחזית הסורית. ושני, הנשיא אסד, ע"י יצירת אווירה של עימות קרוב, נותן לישראל תירוץ טוב כלפי המערב לפעולה צבאית, תירוץ שלא היה לה לפני מספר חודשים.

ההתייחסות של הנשיא אסד והנהגת הבעת' להדרדרות הכלכלית, שבאה לידי ביטוי בועידת הבעת' האחרונה, אינה מהווה חידוש דרמאטי. גם בכינוס הבעת' בראשית 85', נשמעו דברים דומים, וההחלטות שהתקבלו מדברות בעיקר על נסיון לבצע רפורמה כלכלית בעלת שני מרכיבים עיקריים: מתן חופש גדול יותר לסקטור הפרטי ותוכניות רחבות־היקף לחיסכון בהוצאה הממ־שלתית ובאנרגיה במגמה להגדיל את כושר היצוא — בעיקר נפט.

כשלון אחרי כשלון

הנשיא אסד ביצע מספר רפורמות כלכליות בתקופת שלטונו, לאחר שהגיע להכרה כי המשק הסורי עלול להתדרדר לעברי פי פחת. בראשית שלטונו ב־1970 הכריז על „המהפכה המתקנת", שבאה להרחיב את תחומי פעילותו של הסקטור הפרטי בכלכלה הסורית, שנאסרה בהלאמה של 1958. ב־1980 הכריז על רפורמה אגררית והקמת קואופרטיבים חקלאיים. שתי התוכניות לא בוצעו. סוריה, שייצאה בעבר באורח מסורתי מוצרי חקלאות ונפט תלויה היום תלות מוחלטת ביבוא מוצרי יסוד חקלאיים. באמצע שנות ה־70 הכריז אסד מלחמה נגד השחיתות של הביורוקרטיה, שאחד מביטוייה היה השוק השחור והיקף ההברחות הבלתי־נסבל מלבנון, ואשר הוליד את מעמד המתעשרים החדשים. גם כאן נכשל הנשיא אסד כשלון חרוץ.

הנסיגה הכלכלית במשק הסורי היא, אם כן, תהליך מתמשך של התדרדרות, שהיא תוצאה של המשטר הריכוזי, שחיתות, הוצאות צבאיות הולכות וגדלות, ושינויים דמוגרפיים דרמטיים.

כשלון תוכניות ההבראה הכלכליות הסווה עד ראשית שנות ה־80, בשל עליית מחירי הנפט שסוריה נהנתה ממנה, כפי שנהנו ממנה כל מדינות ערב. ואולם, עם הירידה במחירי הנפט לא מצליחה סוריה להתמודד עם האתגרים הכלכליים במשאביה היא. ההוצאות הגבוהות בתחום הביטחון מחישים את ההתדרדרות.

עד 1958 נהנתה סוריה מגידול יחסי מהיר בכלכלתה, תהליך שנמשך בין 15־20 שנה. השקעות בתשתית, בחינוך, השקעות של הסקטור הפרטי, כולל השקעות מן החוץ, והוצאה של 5 אחוז בלבד מן התוצר הלאומי לביטחון — כל אלה נתנו למשטר הסורי אפשרויות של התפתחות עד ראשית שנות ה־70. מאז משלמת סוריה את מחיר הסכסוך המזרח־תיכוני, בראש ובראשונה ברמת החיים של האורח הסורי שיש לה קשר ישיר ליציבות המשטר ולמעמדה של העדה העלווית.

בזכות הסיוע האיראני

אם נעיין מעט בנתונים הדמוגרפיים של סוריה נגלה תופעה מדהימה: בשנת 1974 מנתה אוכלוסייתה 7.8 מיליון נפש. ב־1983 הגיעה ל־10 מיליון נפש. ב־1986 הודיע אסד בנאומו המפורסם במועצה הלאומית על 12 מיליון תושבים, כאשר הגידול הממוצע בכלל העולם הערבי הוא רק של 3 אחוז בשנה. זהו נטל כבד בסבל על המשק, גם בשל העובדה שחלק הארי של האוכלוסייה החדשה הוא עדיין בלתי־יצרני.

כוח העבודה הסורי מגיע ל־2.2 מיליון נפש. אולם 15 אחוזים מכלל הגברים בסוריה שרתו בשנת 1980 בצבא לעומת שישה אחוזים בלבד בין השנים 70־68. הגידול במספר משרתי הצבא בארבע השנים האחרונות היה לא פרופורציונלי לגידול במספר הגברים שנכנסו למעגל העבודה היצרני. הוסף לכך את ההגירה של אנשים משכילים ומקצועיים מסוריה לארצות המפרץ הפרסי וברחבי תבל, והתמונה תהיה שלמה.

הגידול הדמוגרפי יכול להסביר כיצד גדל הצבא הסורי מאז 1982 ב־10 חטיבות חדשות, אך הוא גם מסביר מדוע רק 5 אחוז מן המגויסים הם בעלי השכלה מקצועית־טכנית. למשטר הסורי אין כסף להשקיע בתשתית החינוך.

סוריה כמדינה במשבר הנתונה לחסדי מענקים ומילוות מחו"ל עומדת היום בפני קופה שבורה. חובותיה הולכים ותופחים והמענקים הממומנים הולך ופוחת. עם הירידה בתמיכה של הסעודית הפכה איראן מראשית שנות השמונים לממומן העיקרי של סוריה. על־פי מחקרו של הפרופסור קנובסקי, הגיע הסיוע האיראני לסוריה בין מארס 82' ועד אמצע 84' למיליארד דולר בשנה שהם כמחצית הסיוע של העולם הערבי לסוריה בתקופות השיא. סיוע זה ניתן בתמורה לסורים על אבדן הכנסות הנפט ומקורות מטבע חיוניים של עובדים סוריים במדינות המפרץ, וכן על העובדה שסוריה הפכה מיצרנית ליצואנית של נפט.

התדרדרות מובטחת

לאחר 1984 חלה תפנית בסיוע האיראני כתוצאה ממאורעות המלחמה במפרץ והמגבלות מהתרופפות הקשר האיראני־סורי. סוריה נותרה עם חובות עצומים למדינות הגוש המזרחי ולאיראן. ע"פ ההערכה הגיעו חובותיה של סוריה לאיראן ב־1984 לכמיליארד דולר. לפי אחרים חובותיה של סוריה לבריה"מ הסתכמו בסוף 1983 ב־14 מיליארד דולר.

היום תולה הנשיא אסד את תקוותיו הכלכליות בגילויים, כביכול, של שדות נפט חדשים בצפון סוריה שייתכן ויחלו לתת פרי, כעבור ארבע שנים. במקביל להתדרדרות הכלכלית חייבים לציין את ההוצאות הסוריות המוגברות בתחום הביטחון בנסיון ליצור את אגדת „המאזן האסטרטגי" עם ישראל. המספרים הרשמיים מגלים לנו כי תקציב הביטחון הסורי ב־77 היה 1.6 מיליארד דולר. ב־79' — 2.4 מיליארד דולר; ב־81' — 4.1 מיליארד דולר; ב־83' — ירידה קלה ל־3.8 מיליארד דולר. ב־84' גדלו ההוצאות הצבאיות ב־18 אחוז בהשוואה לשנתיים קודם לכן.

הנשיא אסד במהלך שלטונו הצליח, אם כן, ליצור מצב בו 15 אחוז מכלל התוצר הלאומי — ללא יבוא ביטחוני, הוצא על ביטחון. ס"ה ההוצאות על ביטחון הגיעו בשיאן ל־30 אחוז מכלל התוצר הלאומי. במצב מעין זה, כאשר התהליכים המדיניים והחברתיים בסוריה לא משתנים, ההתדרדרות מובטחת.

עיתוני סוריה היום, מרבים יותר מבעבר, לתאר את המצב הכלכלי הקשה. יש יותר סיפורים על הפסקות חשמל, על מחסור במזון, מחסור בתרופות, וכיוצא בזה.

האם ב־1986 מרגיש אסד איום מבפנים והוא אשר גורם להתבטאויות חריפות נגד ישראל והכנות למלחמה בתקופה הקרובה? — לשאלה זו אין תשובה.

לפי שעה אין בחזית הסורית כל חדש. משקיפי האו"ם בחזית רמת־הגולן לא מדווחים על חריגות בבקורות הדילול שהם עורכים תדירות.

תהליך הגידול בצבא הסורי פסק ועתה מושם דגש בתחום ההטמעה — החלפת ציוד מיושן בציוד מתקדם יותר, הגברת האימונים, שינויים אירגוניים כמו הקמת שתי מפקדות גייס ומתן דגש על הנשק האסטרטגי ארוך הטווח כמו טילי קרקע־קרקע.

משום שאין בישראל הסבר מניח את הדעת להתבטאויות האחרונות של נשיא סוריה נראה ההסבר הכלכלי כהסבר סביר, והוא עלול להוביל את המשטר הסורי למסקנה שעימות צבאי עם ישראל עשוי לחלץ את המשטר ממצוקותיו. ■

עוד הרהור

יעקב רבי

הדגל וסמלים של התגרות וכפייה

המתיימרים להיות נושאי דגל הלאום. — כולנו חייבים בכבודו של דגל הלאום או דגל המדינה, שני פסי תכלת על רקע לבן עם מגן־דוד בתווך, שהיה עד תש"ח דגל התנועה הציונית. כלומר, לא כולנו ממלאים את החובה הזאת; הציבור החרדי, שכמה שלוחים ופרנסים שלו תופסים כיום מישרות רמות בממשלה ובמנגנון השלטון, אינם מכבדים ואינם מעריצים את הסמל הזה והם שאינם מודים בו מכול וכול.

וזאת אף־על־פי שדגל ישראל מושך את ייחוסו מתשמיש־קדושה יהודי מובהק. הרצל ביקש שהציונות תאמץ לה דגל בעל משמעות סוציאלית מתקדמת: רקע לבן ועליו שבעה כוכבים, כנגד יום־עבודה של שבע שעות, ואילו דוד וולפסון סגנו, ששומר־מצוות היה, הצביע על נרתיק הטלית שבידו ואמר: — „יריעת־הבד הזאת, היא־היא הדגל של עם ישראל". כך נתקבל רעיון הטלית כסמל חזותי של תנועת התחייה הלאומית היהודית (אמנם, בלי העיקר שבטלית, בלי הציצית). יהי רצון, מכל מקום, שבאומרנו שכולנו חייבים בכבודו של הדגל הלאומי, הכוונה היא לכל הציונים במחנה, שמאל וימין ודתיים־לאומיים.

מדוע איפוא רגשו הרוחות לפני שבועיים כאשר סטודנטים מן הימין, מ„חירות", התגודדו בקמפוס האוניברסיטה העברית שעל הר הצופים וניסו ברוב תכונה, באורח הפגנתי (ובלוויתו ובחסותו של המשגיח התורן על הכשרות הלאומית, ח"כ דב שילנסקי), להניף את הדגל בשער המוסד? מדוע התנגדו לכך שלטונות האוניברסיטה, ומדוע שצפו ורגזו הירוקים משמאל? דווקא מכיוון שחייבים בכבודו של הדגל, כביטוי לריבונות העם והמדינה — אין הרשות נתונה לכל אחד או לכל קבוצת בני־אדם להניפו בכל שעה שליבם חפץ. אלא יש מידות וכללים וסדרים של הנפה, מבחינת המקום והזמן: בהזדמנויות חגיגיות — בראש התורן, ובנסיבות של אבל — בחצי התורן, ולא עוד אלא שרוב ימות השנה שרויים בניינים של מוסדות ממלכתיים וציבוריים בלא דגל. כך נאה וכך יאה וכך מחייבים גינוני־הטקס במדינה נאורה ודמוקרטית. יש להצניע־לכת עם הדגל. דגל שמתעסקים בו יותר מדי — מזדלזל, נעשה חולין, ערכו הרגשי פוחת והולך.

אפשר היה להניח שדבר זה ברור גם לאבירי הלאומנות בישראל. אף־על־פי־כן ערכו את הילולת הדגל על הר הצופים, כנראה משום שלהם חשוב המומנט המיפלגתי והספקטאקולרי עוד יותר משחשוב הדגל עצמו: חשוב להם מי ייאבק על הנפת הדגל, מי יעשה זאת במירב החמולה. אם הם, צעירי „חירות", יקיימו את המצווה המפוקפקת הזאת, הם יגדילו ויאדירו כביכול את שמם כנאמני האומה, ומה מהם יהלוך אם בתוך כך יוכפש כבוד הדגל שהרו והגו אבות הציונות.

* *

תפילין ומזוזות. — חרדים בישראל אינם מקדשים, כאמור, את דגל ישראל ואינם מניפים אותו גם בימים שמינהג הוא — או מצווה — להניפו, בייחוד ביום העצמאות (הנחשב בעיניהם ל„חגא"). להם יש סמלים אחרים — תפילין ומזוזות. אכן אלה סמלים נאים לעם־הכתב, לעם שנטל עליו עול תורה ומצוות. התפילין הם סמל בייד ומיטלטל הנישא באופן אישי על־ידי גבר יהודי; הוא נושא עימו דרך־קבע דברי תורה, ביד שמאלו וכטוטפת שבין עיניו. אבל את המשמעות הסמלית העמוקה של התפילין יכול להעריך רק מי שמוקיר ומבין לאשורה את מורשת ישראל, בין שהוא מניח תפילין מתוך הכרה ורצון חופשי ובין שהוא „קרקפת שאינה מניחה תפילין". לעומת זאת, ספק אם משמעות סמלית זו נהירה לחיילי צבא הקודש ברוך־הוא מחצרותיהם של אדמו"רי חסידות מסויימים, הנטפלים לפתאים ותמימים ומשכנעים אותם לקנות את עולמם על־ידי הנחה הזדמנותית של תפילין, בלא שיידעו על מה ולמה — בלא לחשוש שמא ברכתו של מניח־התפילין היא במקרה זה ברכה לבטלה וביזיון וכל־עיקרה של המצווה יורדת לדרגת אמונה תפלה והיא משולה לעבודה זרה רחמנא ליצלן.

המזוזה אף היא סמל אמוני נאה; סמל נייח, מיכל זעיר ובו דברי תורה כתובים על קלף, הקבוע במפתחו של בית או חדר שיהודים שוכנים בו. אך לפי אמונתם הירודה של יהודים יראי־שמיים רבים בימינו — המזוזה היא סגולה, שאם היא עשויה לפי התקן שקבע מכון־תקנים של תשמישי־הקדושה, הריהי מגוננת על דרי הבית מכל מיני מרעין בישין, ואילו אם יש חס ושלום פסול בטקסט — עלולים בעלי המזוזה או החוסים בצילה להתחייב בנפשם, לסבול מפורענויות או למות בלא עת. המשמעות האמונית־סמלית של המזוזה מסתלפת; מעתה, תוכנה הוא אינסטרומנטאלי, כמכשיר להבטחה בלתי־אמצעית של שלום המאמינים. הוא שאמרנו: אמונת ישראל, שבכמה מביטוייה המובהקים היא אמונה רמה וזכה, נעשית כאן לאמונה ירודה ותפלה.

* *

סילוף המושג התבוללות. — התבוללות, כמובן, אינה סמל; היא מושג סוציולוגי. קבוצה אתנית היושבת בתוך (או על־יד) קיבוץ לאומי העולה עליה במניין ובבניין, מבחינה חברתית, פוליטית ותרבותית, ובין שתי הישויות קיימת פתיחות, — הקבוצה האתנית הקטנה מתערבת קמעה קמעה בתוך הקיבוץ העדיף („עם הרוב", „האומה המארחת") ומסגלת לה כרב או כמעט את מינהגיו ואת עיקרי תרבותו. לזאת קוראים התבוללות, שאיננה זהה בהכרח עם המונח טמיעה, עם נטמע בתוך עם אחר כשהוא נבלע בו היבלעות גמורה ולא נודע כי בא אל קרבה. התבוללות אפשר שלא תגיע עד להשלמת תהליך העירוב וההיבלעות. כך היה המצב ביהדות מרכז אירופה ומערבה. היתה גם אידיאולוגיה אסימילאטורית, ששמה סייג והציבה מחסום להתפרקות מתכנים יהודיים; אמנם המתבוללים גרסו מתן גט־כריתות לזהות הלאומית היהודית והמרתה בלאומיות של האומה השלטת בארץ־המושב, אך תוך שמירת אמונים לדת היהודית, ולו בגירסה ממותנת ומתוקנת (הרפורמה). בגרמניה נתקראו היהודים הללו, בעלי תורתה של התבוללות, בשם „גרמנים בני דת משה". גבריאל ריסר, הלוחם הגדול לאמאנציפאציה, לשוויון־זכויות מלא של יהודי גרמניה, היה אידיאולוג טיפוסי של ההתבוללות הקלאסית: הוא נאבק להשוואת מעמד היהודים בתור פרטים, בתור אזרחים, וכבר בשעתו ויתר על זכויות היהודים בתור קיבוץ לאומי ותוכנה כהכרה בייחודם הדתי. מכל בחינה לאומית, או לאומית־תרבותית, יהודי גרמניה היו בעיני ריסר ובעיני אידיאולוגים אחרים של ההתבוללות כגרמנים לכל דבר.

בפרספקטיבה היסטורית, מאזנה של ההתבוללות לא היה כולו שלילי. ההתבוללות היתה מחיר של האמאנציפאציה התרבותית, של המודרניזציה, של הרחבת האופקים, של הכשר שכלול במושג „היציאה מן הגיטו"; היא היתה סטדיה בתהליך הדיאלקטי אשר הביא בסופו של דבר להתעוררות לאומית, לחידוש התרבות העברית היהודית המלאה, לחיבת־ציון ולציונות. אך המחיר היה כבד ומתיש. במקרים רבים מאוד הביאה ההתבוללות להתכחשות גמורה, לעקירת משפחות לרוב שיצאו מכלל ישראל. בעיקר על ידי שמד אבל גם על־ידי התרופפות הקשרים עם המוצא האתני ואל המורשת התרבותית היהודית — תהליך שלא היה קשור בהכרח בהמרת דת.

טבעי הוא שהציונות, אף־על־פי שהכירה בחשיבות האמאנציפאציה והתנתה בה כתנאים הכרחיים לחידוש הקוממיות הלאומית היהודית, גינתה את ההתבוללות בכל לשון גינוי ולחמה בנושאי דגלה באף ובחמה.

נצחון הציונות, תקומתה של מדינת ישראל, תחיית הלשון העברית, כמימצעי־תקשורת של הצרכים האנושיים, פריחתה של תרבות עברית חדשה — מסמנים את קץ ההתבוללות. המדבר על „תופעת התבוללות" או על „ההתבוללות" של יהודים במדינת ישראל לכאורה אינו יודע מה הוא סח; הוא נוקט מושגים הסותרים אהדדי. כיוון שישראל קמה ונתקיימה כמדינה יהודית והיהודים הם עם־הרוב בה — תיתכן לכל היותר התבוללות בכיוון ההפוך, התבוללותן של קבוצות אתניות אחרות ביהדות, או בישראליות כפי שהיא מעוצבת על־ידי יהודים. אם קומץ מועט של צעירות יהודיות הלכו אחרי גברים ערבים — הרי זו תופעה שולית, שלא לומר אפסית, ועד כמה שממדיה נשארים שוליים וכמעט־אפסיים הרי זו תופעה אפשרית, במצב נורמאלי, ואין טעם להשחית עליה רוב דברים. אף־על־פי־כן, תוכנית־דת על התופעה הנידונה, שעמדה להיות משודרת בטלוויזיה והקרנתה בוטלה על־ידי יו"ר מינהלת רשות השידור — נקראה בפי מפיקיה „התבוללות". מה עניין „התבוללות" לכאן? ובכלל, מה טעם להקדיש לעניין שולי זה תוכנית טלוויזיונית סנסאציונית? אלא מן הסתם לא בכדי סחו בעלי־התוכנית בשם „התבוללות", תוך שינוי תכולתו הסמאנטית. הקונוטאציה של ההתבוללות, בקרב הציבור הציוני־חילוני הרחב, היא שלילית, מוקצה־מחמת־מיאוס, לא־פחות מ„שמד"; לכן מסיגים את גבולו של המונח ומנסים למכור באמצעותו לקהל תעמולה קלריקאלית עם קורטוב של קסנופוביה (שנאת זרים). בהקשר דנן, ההתבוללות אינה מושג שלילי מצד תוכנו, אלא היא מושג שקרי מניה וביה.

* *

קירוב דתיים וחילונים. — גם זה מושג שקרי, ויש המשתמשים בו ביודעין, מתוך הכרה שהוא כזב גמור וגניבת־דעת. הרי שלומי־אמונים מכוונים לגלגל בו. אינם מתכוונים כלל להתקרב לחילונים, להבין לרוחם, להתייחס אליהם בכבוד ובעיקר בסובלנות, ואולי גם ללמוד מהם, לקבל מהם ערכים, להגיע עימם לעמק־השווה. כל מגמתם לקרב את החילונים לדת הדתיים, אם אפשר „בדרכי־נועם", ולא — בכפייה. והם מלהזכיר סובלנות, והתייחסות של כבוד והערכה לתרבות החילונית, לא ב„קירוב" דתיים לחילונים אמורים הדברים; שהוא תהליך חד־סיטרי, אלא במלחמת־דת נגד חופשים־בדעות. ■

על הפרק

מארק גפן

גרמניה: הטאבו נשבר

דיון שנערך בפרלמנט הגרמני לפני שבועיים, חושף את העובדה כי האנטישמיות בגרמניה צומחת מחדש ואינה בבחינת ספיחים של עבר שלא ישוב

הפרלמנט הגרמני בבון נוהג מדי פעם לקיים „שעה לענייני דיומא". איני יודע בדיוק מה העניינים המועלים במסגרת זו, שבה מוקצבות לכל נואם חמש דקות בלבד. לפני שבועיים הוקדש דיון כזה לנושא שהוגדר על־ידי יושב ראש הפרלמנט כך: „אחריותן של כל המפלגות הדימוקרטיות לגבי ראשיתן של מגמות אנטישמיות". קיבלתי פרוטוקול מלא של הישיבה ותוך כדי קריאתו התברר לי, שכותרת הדיון מנוסחת בעידון רב. שכן לפחות על־פי דבריהם של חלק מן הנואמים אין מדובר במגמות, אלא בתופעות אנטישמיות ממש, במחלה ישנה ומתחדשת בחברה הגרמנית.

בשבילי היתה זו קריאה מרתקת ומזעזעת כאחד, מרתקת משום שהמשתתפים בדיון חשפו את האמת על האנטישמיות המתגלה בשחצנותה, ללא כל בושה, אחרי 40 שנה של מאמצים רשמיים להינתק מן האחריות לפשעי הנאצים. ראש־הממשלה הנוכחי ד"ר קוהל, ניסה לקבוע עוד בביקורו בישראל שני עקרונות חדשים לגבי יחסו של העם הגרמני ליהודים בימינו. ראשית, אמר, הגיע הזמן „ליחסים נורמאליים" (כלומר בלי עומס אשמת העבר). שנית, הוא דיבר על „חסד של לידה מאוחרת", כלומר הדור הנוכחי, שנולד בימי הפשעים הנאצים או אחריהם ולא השתתף בהם, נהנה מ„חסד זה", שכן דור זה משוחרר לחלוטין מטראומת השואה הרובצת על העם הגרמני.

חוסר מחשבה פרובוקטיבי

מה גרם להעלאת דיון זה בבונדסטאג? לכאורה, כמה „אירועים חריגים" כפי שניסו לטעון כמה צירים של המפלגה הדמו־נוצרית השלטת. תחילתם בנסיון להציג את המחזה האנטישמי של פסבינדר, לאחר־מכן התבטאותו של אחד הפוליטיקאים בקשר עם תביעת הפיצויים מקונצרן „פליק", שבו הועסקו היהודים בעבודות כפייה („הם, כלומר היהודים מתעוררים כשהם מריחים ריח של כסף") ואחר כך אמירתו של ראש עיירה קטנה קורשנברויך, גראף פון שפיי מירבך שהציע „להרוג כמה יהודים" כדי לפתור את בעיית התקציב.

עוד נדון בכל הפרשיות הללו, אך תהיה זו טעות לחשוב, כי חברי הבונדסטאג היו מקדישים נאומים לוהטים, אילו הצטמצם הנושא בשלושה אירועים אלה. העיתון הגרמני רב המוניטין „די צייט" פרסם מאמר מערכת תחת הכותרת „הטאבו נשבר", שבו הוא מזעיק נגד „עלייה מעיקה של האנטישמיות". העיתון טוען, כי „פוליטיקאים ממפלגות דמוקרטיות מייחסים ליהודים — בגלוי ובשחצנות — תכונות מכוערות", ואילו הדובר של הקהילה היהודית וורנר נחמן קובע: „מה שקורה לנו עצוב מאד. אנו שומעים וקוראים דברים הנאמרים מתוך חוסר מחשבה פרובוקאטיבי המעורר בנו פחדים..."

פתחה את הדיון, ד"ר האם־בריכר (ממפלגת פ.ד.פ.) שניסתה להבחין בין אנטישמיות לבין מגמות אנטישמיות. למעשה, זה היה קו ההתגוננות של הימין לאורך כל הדיון. מהו ההבדל בין אנטישמיות לבין „מגמה" בלבד קשה להבין. פרט לאותה מגמה של אנשי הקואליציה של קוהל, לרכך את התופעה. אך גם מדברי ההסבר שלה מצטיירת תמונה חמורה: „המגמות הללו — היא אומרת — מתבטאות בהפצת דעות קדומות ומכלילות, המרעילות את הנוער שלנו, ואשר עד כה הופצו על־ידי נאו־נאצים בלבד..." היא יוצאת נגד הסיסמה של „יחסים נורמאליים" כלפי היהודים, ובגילוי לב היא מוסיפה: „התביעה הזאת ליחס נורמאלי חושפת את האימרה חסרת הבושה — „קץ לתקופת הרחמים על היהודים, הם קיבלו כסף די והותר"..."

„להרוג כמה יהודים"

כמובן שהדיון כולו לא היה לרוחם של נציגי מפלגת השלטון. אחד מהם, קליין ממינכן, טען שהיתה טעות לדון בנושא, אך לפטור בלא כלום אי־אפשר; על כן הוא משלם מס שפתיים להוקעת האנטישמיות, אבל לטענתו לא מצא ברפובליקה הגרמנית שום מגמה אנטישמית, אולי — הוסיף — היו באחרונה כמה התבטאויות שזכו להגדרה של אנטישמיות. אבל אין לייחס להן משמעות מיוחדת.

כמובן שהסוציאלדימוקרטים מדברים אחרת. גב' רגנר ממפלגה זו קובעת תחילה, כי יחסם של הגרמנים אל היהודים היום ממש מבחן לדימוקרטיה. היא יוצאת בחריפות נגד הנסיון לטשטש את הרעל האנטישמי במסווה של חופש ביטוי. היא שואלת: האם כאשר במחזה של פסבינדר אחד השחקנים מפטיר (לעברו של יהודי) „הם שכחו אותו, שכחו להכניסו לתא הגאזים" — האם זהו חופש הביטוי? היא

ראש־העירייה פון שפיי מירבאך („אולי נהרוג כמה יהודים"), מקבל פרחים מתושבי העיר, לאחר שהודח מתפקידו

מתייחסת גם להופעתו של ראש עיריית קורשנברויך.

מדובר בעיירה קטנה (27 אלף תושבים) באזור הריין, שבראשה עמד לפני זמן לא רב איש אצולה גראף פון שפיי מירבך, אשר בעת הדיון על תקציב העירייה באה לו „הבריקה" מיוחדת במינה — „לפתרון הבעיות הכספיות של עירנו צריך להרוג כמה יהודים־ תר וחלק". כבר לא אנטישמיות מרומזות, לא „מגמה אנטישמית", אלא פיתרון סופי במתכונת עירונית, שהרי הגראף הזה זוכר כנראה, כי רצח יהודים היה כרוך גם בגזל וכיבוש. ועל כן מצא הדרך ל„פתרון בעיות מוניציפאליות". כמה מתומכיו באו לתקן את הרושם וטענו כי הוא דיבר על... „יהודים עשירים". ועוד הוסיפו סניגוריו בעיירה, „כי מבחינה אנושית ראש העירייה תמיד היה נקי כפיים". ראש העירייה הוחלף אך תושבי העיירה שעמם דיבר אחד העתונאים הגרמנים סברו, כי נעשה לו אי־צדק: „אז אמר משהו... בגלל זה צריך להחליף את ראש העירייה?" בעת סילוקו מן העירייה זכה לזרי פרחים רבים ממשלחות של תושבים.

כצפוי, הנואם הבא של מפלגת השלטון מנסה שוב להמעיט מחשיבות הנושא. אחד גרסטר טוען, כי מדובר בתופעה שולית של דעות קדומות, לאו דווקא כלפי יהודים, אלא כלפי כל מיעוט, זרים, אפילו אנשים חולים; „ולצערי גם כלפי יהודים", אבל „רבותי, בל נהיה תלייניים הדורשים מכל מי שמתבטא בצורה בלתי שקולה לבקש סליחה פומבית, או אפילו לוותר על משרה ציבורית".

50% עדיין נגועים

הממעטים בחשיבות לתופעת האנטישמיות מחפשים כמובן אליבי, כמו הסתמכות על דברי ראש ממשלת ישראל, שמעון פרס שאמר כי „גרמניה למדה לקח מעברה", או אפילו מאישיות חשובה כמו אפרים קישון — הוא מצוטט כאומר בספרו החדש ש„כאשר הוא מבקר עתה בגרמניה אין הוא חש את העומס של העבר". מילא, קישון „השתחרר" מן העומס לא מעט, כנראה, בזכות ההצלחה המסחררת של ספריו דווקא בגרמניה. אבל מה שלא ראה אפרים קישון בגרמניה של היום, נחשף בנאומו של ד"ר מילר, נציג „הירוקים" בבונדסטאג (מן הראוי לציין, כי „הירוקים" כנראה, עברו שינוי אידיאולוגי רציני והתנתקו מקבוצות בעלות גוון אנטישמי).

זה היה הנאום הבוטה והחריף ביותר לא רק בניסוחיו, אלא בעיקר בנתונים הכלולים בו. נציג „הירוקים" סיפר על מחקר שנעשה לפני שלוש שנים על־ידי אלפונס זילברמן, שממנו משתמע, כי 20% מן האוכלוסיה הגרמנית מחזיקים עדיין בדעות קדומות אנטישמיות, ועוד 30% נגועים באנטישמיות לאטנטית. „זו האמת — טען הנואם — האנטישמיות בגרמניה היא בבחינת עובדה: היא קיימת מאז שנת 45' ועד היום. אושוויץ לא הפך את האנטישמיות בגרמניה לבלתי־אפשרית..."

מה שמדאיג את ד"ר מילר הן לא התופעות שהוזכרו באופן קונקרטי. אלא „שלא קיים יותר בגרמניה המחסום המונע התבטאויות אנטישמיות של הפוליטיקאים". אומנם, לכאורה, לא תמצא בגרמניה אנשים שיגדירו את עצמם כ„אנטישמים", אבל האנטישמיות מופיעה, במסווה של „איבת זרים", או אפילו „איבת אינטלקטואלים", וכמובן בריבוי הבדיחות על היהודים.

הדיון בבונדסטאג שיקף, כנראה, אך מעט מן הבעיות המדאיגות של החברה הגרמנית. לא מדובר ביהודים בלבד, שהרי אלה מעטים בגרמניה. לפני זמן קצר נרצח פועל תורכי צעיר על־ידי גרמני „רק בגלל היותו תורכי" כדברי נשיא גרמניה ד"ר וייצאקר, שהביע זעזוע מן המעשה. בגרמניה מצויים שני מליון עובדים זרים, מרביתם מתורכיה, והם היום בעיני חלק מהגרמנים, כיהודים בעבר — מטרה לאיבה גלויה, לדרישות פומביות להגלותם מגרמניה וכו'.

אל תשים לב, זה שיכור...

הייתי פעמיים בגרמניה, ונראה לא נפגשתי אז עם האנשים הנכונים. שוחחתי עם חברי פרלמנט, עם סופרים ואנשי איגודים מקצועיים, והכל נשבעו כי העם הגרמני למד את הלקח, וכי פרט לקבוצות נאו־נאציות שוליות לא אמצא גילויי אנטישמיות. רק פעם אחת נתקלתי בסצנה צורמת. ביקרתי אז בעיירה טיבינגן, שבה שוכנת אחת האוניברסיטאות המפורסמות של גרמניה. אחד מאנשי הסגל של האוניברסיטה הציע לי לטייל עמו ברחובותיה הציוריים של העיירה, על רחובותיה הצרים ומבניה הגותיים. היתה זו שעת צהריים, ולא נראו אנשים ברחובות. לפתע הגיח צעיר אשר בראותו אותנו קרא „הייל היטלר!". הוא חזר על הקריאה פעמים מספר, והלך לדרכו. המלווה שלי היה המום, תחילה נאלם ואחר־כך הפליט בגמגום — „זה כנראה שיכור... אל תשים לב לכך..."

אולי הצעיר היה באמת שיכור. אך ייתכן, כי בעת ביקורי, לא הלכתי למקומות הנכונים, לאותן עיירות קטנות, שעדיין מטפחות את אורח החיים שמלפני המלחמה, ושבהן היהודי שנותר בחיים הוא אותו „יהודי" במחזה של פסבינדר, שנשכח על־ידי הנאצים ולא נשלח לתאי הגאזים.

איני סבור, כי יהיה זה נכון להגיע להכללות. ישנם כוחות רציניים בגרמניה הנאבקים נגד תחיית האנטישמיות. הסרט „שואה" הוקרן בטלוויזיה, וראו אותו 20 מיליון איש. גם את הדיון בבונדסטאג שעליו סיפרתי, יש לראות כתופעה חיובית על אף הגילויים החמורים שבו. זאת בגלל עצם הנכונות להתמודד בגלוי עם הרצידיבה אל העבר ואולי לא רצידיבה אלא המשך? ■

לכל הדעות

טירוף מערכות

גדעון ספירו

שלושה שהם אחד

ה מציאות הפוליטית הישראלית מגלה פנים, שהן לעיתים על גבול טירוף המערכות. הנה שלוש דוגמאות:

א. לפני מספר שבועות הופיע מזכ"ל תנועת ר"צ, דדי צוקר, בתוכנית הטלוויזיה „יש שאלה" שהתקיימה בישוב אריאל. בהתייחסו למדיניות „היד הקשה" של רבין בשטחים הכבושים, הציע דדי צוקר לקהל ולחבריו בצוות המשיבים, „לחזור לנורמות ההומניטריות של שלטון בגין". כך אמר. אני נשבע לכם. אפשר, אף חובה, להתנגד למדיניות „היד הקשה", לגירושים, למעצרים המינהליים, לפיצוצי הבתים וכו'. אולם מה לכך ול„נורמות הומניטריות של בגין".

בתקופת בגין לא היה כיבוש? לא היתה שלילת חרויות האדם מהעם הפלשתיני? לא היתה ענישה קולקטיבית? לא פוצצו בתי משפחות חפות מכל פשע? האם דדי צוקר לא זוכר, כי בתקופת בגין־שרון, שעה שהוקם המינהל האזרחי, נהרגו כמעט מדי יום פלשתינים, כולל נשים וילדים, ע"י כוחות ישראליים? האם זו נורמה הומניטרית? האם צריך להזכיר לצוקר את ההפצצות מן האוויר, היש והכיבוש על ביירות צור וצידון שהביאו להרג באוכלוסיה אזרחית בסדר גודל של אלפים. זו נורמה הומניטרית? ההתנגדות ל„יד הקשה", אסור לה שתביא יונה צחורה כצוקר להתגעגע לבגין. מתחייב ממנה לומר למתנחלים באריאל ובכל מקום אחר: יש לסיים את הכיבוש ולחזור הביתה למדינת ישראל. את זאת לא אמר באותו משדר, וחבל.

ב. לפני מספר ימים הצהיר סגן ראש־הממשלה דוד לוי, כי הוא מתנגד לפיטורי עובדים במפעלי חברת העובדים. הוא יסר את ראשי חברת־העובדים על כי הסכימו לאמץ שיטה זו. יש דרכים ארות, אמר. ללא פיטורים וללא אבטלה. זה ממש עולם הפוך. איש הליכוד, אנטי־סוציאליסט מוצהר, אומר לסוציאליסטים מתנועת העבודה: אל תפטרו עובדים. ואילו הסוציאליסטים משיבים: אין ברירה, המפעלים בקשיים וצריך לפטר. וראשוני המפוטרים יהיו, כמובן, פועלים ערבים. (כך דרש ראש ועד סולל בונה בירושלים).

מה קרה לעקרונות הסוציאליסטיים של ההסתדרות? איפה עקרון הערבות ההדדית? היכן הסולידריות עם העובדים ובין העובדים? הרי על אף כל הקשיים אליהם נקלעו כמה ממפעלי חברת־העובדים, עדיין מדובר בענק כלכלי השולט ומגלגל מיליארדים בארץ ובחו"ל. האם זריקת עובדים לזרועות האבטלה אינו מצדיק שינוס מתניים ומציאת דרכים לעבור את התקופה הקשה בלי לפטר, ולו עובד אחד? אחרת מה ההבדל בין איינברג לבין דני רוזוליו מקבוץ כברי?

ג. ועדה בראשות ח"כ זבולון המר, פרופ' רות לפידות ופרופ' שמעון שטרית מהאוניברסיטה העברית, דנה במועמדים שיזכו בפרס יו"ר הכנסת על הצטיינותם „בקידום שלטון החוק, ערכי הדמוקרטיה ושמירה על זכויות האדם". הוועדה החליטה פה אחד כי אחד הזוכים יהיה הרב יואל בן־נון, איש גוש־אמונים ומתנחל מעפרה. בנימוקיהם.להחלטה מציינים השופטים: „בהתבטאויותיו בכתב ובע"פ הרס הרב יואל בן־נון תרומה חשובה לקידום שלטון החוק, ערכי הדמוקרטיה וזכויות האדם". ממש לא להאמין. ועוד בתמיכת שני פרופסורים מהפקולטה למשפטים.

מה קרה? האם הפך בן־נון עורו? הצטרף למחנה השלום? תומך במו"מ עם נציגי העם הפלשתיני? לא היה ולא נברא. בן־נון פשוט סבור כי המחתרת היהודים בשטחים הכבושים היה משגה. הוא מסכים עם המטרות אולם סבור כי אפשר להגיע אליהן ע"י גיוסה של ממשלת ישראל למענן. הוא תומך בהתנחלויות ותומך בהמשך השליטה הצבאית הישראלית על העם הפלשתיני. הוא תומך בענישה קולקטיבית, במעצרים מינהליים ובגירושים ומעולם לא הביע מחאה על פיצוצי בתים.

הוא סבור כי „ארץ ישראל שייכת להקב"ה ורק הוא נוטל ארצות ונותנן כרצונו ואין אנו יכולים לעשות בה ככל העולה על רוחנו. מי שחושב שהארץ רכושו עלול גם לוותר עליה". (כתבת תשדיר שירות על האיש „ידיעות אחרונות" 28.2.86). הוא, עם חבריו, מהווים נציגי הקב"ה עלי אדמות ורואים כי לא נוכל לוותר על משטר כיבוש ועריצות המופעל על עם אחר. ולאיש הזה רוצים לתת פרס יו"ר הכנסת לזכויות האדם והדמוקרטיה. למה הדבר דומה? כאילו נתנו פרס זכויות האדם להאפז אל־אסד על כך שלא חיסל את יהודי דמשק אלא הסתפק רק בשלילת חרויות האדם שלהם.

מול, שמעל הוועדה בראשות ח"כ זבולון המר היתה ועדה עליונה בראשות השופט ברימוס חיים כהן. הוא הבין בחושיו הבריאים את האבסורד שבמתן הפרס לרב בן־נון והטיל וטו.

■

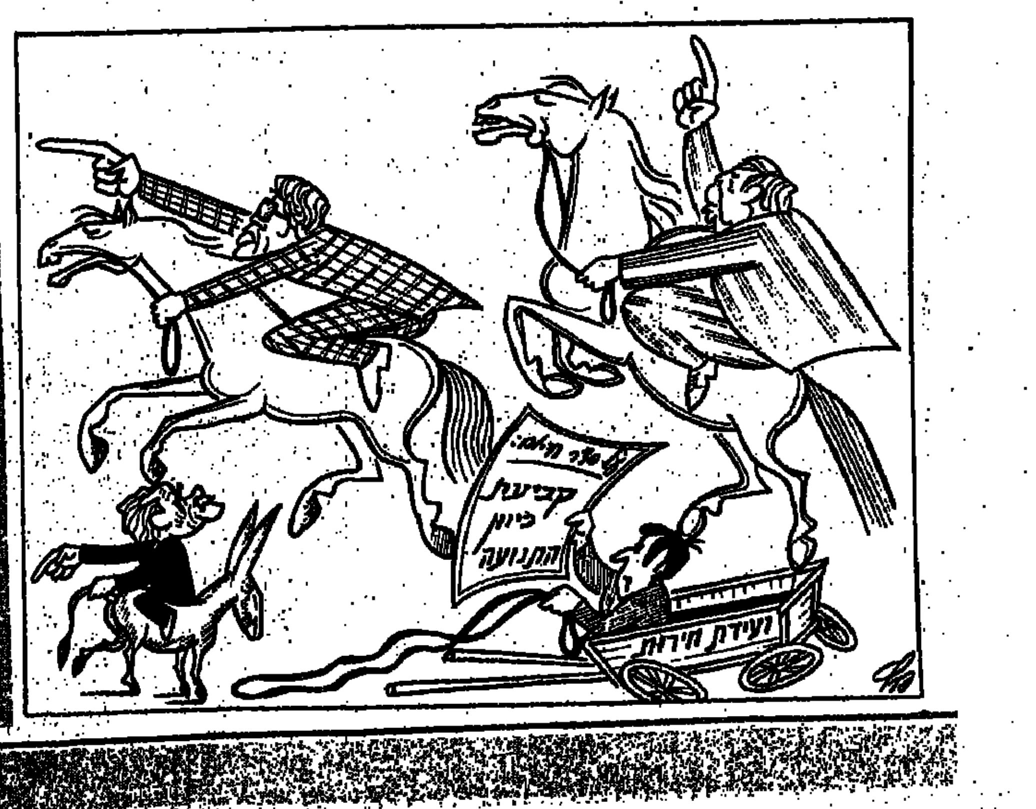

הומו־אקונומיקוס

לוי מורב

תמימות קדושה

שרגא רוטמן: בלי תירוצים...

ה ו תמימות קרושה. ב„הארץ" מאמינים ב„כוחות השוק". עובדה. ביום חמישי כתב העורך הכלכלי כיצד לתת מכה סופית לאינפלציה. הוא מציע לבטל את הצמדת ההון ואת הצמדת ההון, לבטל את מונופול הממשלה על שוק ההון, לבטל את הפיקוח על המחירים והצימוק — לאפשר לשער החליפין לנוע באורח חופשי. אם נעשה את כל אלה, נעבור בין־לילה לכלכלה שפועלים בה „כוחות השוק" ולא „כוח הפקידים".

חבל שלעורך הכלכלי של „הארץ" זכרון כלכלי קצר כל כך.

אחרי המהפך הכלכלי של סוף 1977: פיחות הלירה ב־50% מול הדולר האמריקני והליברליזציה במטבע חוץ, נתן שמחה ארליך המנוח (כב„מתוקנות שבמדינות העולם") ל„כוחות השוק" לקבוע את שער החליפין. רק אחרי שהתבררו הנזקים החמורים ש„כוחות השוק" גורמים למשק הלאומי, חזר בו הליבראל הידוע מאמונתו העיקשת ונתן לכוח הפקידים בבנק ישראל לקבוע את שער החליפין בהתאם לשיקולים שונים.

ביטול הצמדת הון היא לכאורה מטרה חיובית. השאלה כמובן היא על איזה הון מדברים? על תוכניות החיסכון ארוכות הטווח? על קופות הגמל וקרנות הפנסיה? האם הם מדברים על ההון הספקולטיבי החם? וכיצד אפשר לבטל את ההצמדה בכסף שנע באורח חופשי מאפיק לאפיק, כמו שעבר לפת"ם לפני הפיחות של תחילת יולי 85', שעבר לתפ"ס ומק"ם מיד אחרי התחלת התוכנית הכלכלית. אפילו פרשנו הכלכלי הבכיר של „הארץ" תפס סוף סוף את העניין וכתב על כך השבוע במאמר שנשא את השם: „המחדל המוניטארי" כותרת משנה: „איך כשל ויקטור (מדינגר) המחלקה המוניטארית בבנק ישראל) ולמה המדינה הפסידה?" תשעה חודשים לקח לו לכתוב מה שנכתב אצלנו שוב ושוב עם הפעלת התכנית הכלכלית.

או לך ותבטל את ההצמדה של 3־4 מיליארד דולר הנעים במהירות האור מפת"ם לתפ"ס, מתפ"ס לקרנות הבנקים, למניות (וראה מה קורה בשוק המניות בשבועיים האחרונים) ובקרוב שוב לפת"ם או לצמודי מט"ח (כמו המניות הבנקאיות שבהסדר) ואג"ח. אם תקפיא הממשלה את המלצת קרן המטבע ותתחיל לנרנר את סירת שער החליפין תתחדש מיד האינפלציה. ואם נוסיף לכך את המלצות „הארץ" בדבר „כוחות השוק" ושער חליפין חופשי, הרי לכם חוסר יציבות חדשה.

מי ירוויח ממנה שובו נכון. הכסף החופשי הזורם היום לקרנות ולמניות ואשר ברגע שיתחיל הפראירים יכנס גם הוא למשחק, יברח עם הקופה ויותיר שוב את הטפשים עם המכנסיים למטה. פראירים כידוע לא מתים, הם רק מתחלפים.

אבל אלה „כוחות השוק", מי אנחנו שניתן עדיפות ל„כוח הפקידים" על „כוחות השוק" המקודשים, שכבר הוכיחו את הנזק שהם מסוגלים לגרום. והצמיחה ודאי תתחדש מאליה ברגע ש„כוחות השוק" יפעלו ללא הגבלות. זה ברור, הרי הפקידים (הקובעים את שערי הריבית הדרקוניים ושער החליפין) הם הבולמים את חידוש הצמיחה. וזה נכון. הם הרי בסך הכל ממלאים את ההוראות של הממונים עליהם.

ועוד עובדה היסטורית קטנה. תוספת היוקר מעולם לא הצליחה לתת פיצוי מלא על האינפלציה לכן נילוו אליה הסכמי שכר, וחילת דרגות ועוד. למעשה, חוץ מאשר ב־1984 (אם כאן באורח שולי) השכר עלה במונחים ריאליים למרות האינפלציה. נניח שנבטל את הצמדת השכר, כלומר נוותר על מכשיר תוספת היוקר, הרי שר האוצר לא יעמוד בפיתוי (כמו יגאל הורביץ ויגאל כהן אורגד) ויאיץ את הפיחותים כדי לשחוק את השכר. התוצאה תהיה שהעובדים והמשק יחד עם ההסתדרות, ישביתו את המשק בתביעה צודקת לפיצוי מידי על שחיקת השכר. הם לתוהו ובוהו מסוג כזה מייחל העורך הכלכלי של „הארץ", שהוא בעצמו שכיר וכלכלן ומבין וחבר שוועד העובדים במקום עבודתו לא יעבור בשקט על שחיקה חדשה בשכר.

אלא אם כן אני טועה והעובדים בעתון „היווני", „המתקדם" „שוחר השלום והקדמה" מעדיפים את האינטרסים של המעסיקים שלהם על פני האינטרס של עצמם. וכבר היו דברים מעולם.

שוב שופכים דם (או) והדם נשפך במים

לא, לא בוועידת חרות. הפעם בחברת העובדים. מזכיר חברת העובדים דני רוזוליו נועץ להם על שרגא רוטמן המותקף. „שוטפכים את דמו" אמר על האיש שניהל את קונצרן „סולל בונה" ויצא לפנסיה מכובדת, מרופדת היטב. „הוא לא אשם בקשיי ,סולל בונה' שנוצרו כתוצאה משפל בבנייה".

קשה להאמין, אף אחד לא אשם, כרגיל כמעט. האיש שהיה שליט יחיד בקונצרן, שתפעל ריכוזיות חסרת־תקדים, שקידם ומינה אנשים לפי שיקולים אישיים ולא מקצועיים, האיש שזה כי יש שפל בבנייה, הנמשך כבר כמעט ארבע שנים, האיש הזה לא אשם. עובדה, כך אומר מזכיר חברת העובדים ויושב־ראש „סולל בונה", דני רוזוליו. לא רק שהוא אשם, אלא שהוא גם אחראי. אבל במקום שאין אחראים אין גם אחריות. עובדה, אף אחד לא פוטר בבושת פנים. להיפך, מי ניסו (רוזוליו וגיורא גזית) לרפד את ימי הפנסיה הקשים בחברות בדירקטוריון בנק הפועלים קנה בתפקיד יושב־ראש דירקטוריון בנק „מיסכן".

אף אחד לא מציע לירות ברוטמן, אף אחד לא שופך את דמו. בסך־הכל אומרים את האמת: הוא נכשל בשלון קולוסאלי ושום תרוצים לא יכסו את זה. ומה עניין שמיטה לתשמישי קדושה, מה עניין העובדה שעבר ניתוח־לב פתוח למקרה? דני רוזוליו מנסה לעורר את רחמינו. אבל פה עולה שאלה חמורה ביותר: מה פתאום ניתוח־לב פתוח באות"ב? מה יש, פרופ' דני גור, פרופ' חוברטו ויזנה ופרופ' מוריס לוי כבר לא מספיק טובים בשמילון? ומי מימן את הניתוח הזה באות"ב? חברת ,סולל בונה', חברת העובדים או אולי קופה אחרת? עם כל הכבוד, שרגא רוטמן אינו רב ראשי לשעבר ואפילו לא חבר כנסת ברימוס.

■

לחשוב מחדש

חנוך בארי

פרשת דרכים

נאומו החשוב של המלך חוסיין (19.2.86) בו האשים את הנהגת אש"ף בקיפאון תהליך השלום ורצח זאעפר אל־מצרי מעלים מחדש וביתר שאת את בעיית הפלשתינים והמנהיגות העומדת בראשם. לנו, ישראלים ציונים מן השמאל, עמדות והחלטות בסוגיה זו שמן הראוי כי יבדקו על רקע האירועים.

אשר לחניח שמטרת כל הגורמים בשמאל, ומרבית הציבור הישראלי, הוא למצוא פשרה מוסכמת בין ישראל והפלשתינים. (במשאל פורי שנערך לפי הזמנת „הארץ" ענו 60% מהישראלים שאין אפשרות להגיע לפיתרון של שלום עם מדינות ערב ללא פיתרון השאלה הפלשתינית), קיימים חילוקי־דעות על מהות הפשרה, שאלות הביטחון והגבולות, על מדינה נוספת בין הירדן והים וכן מי מבין הפלשתינים יוסיט יד להסדר.

בהחלטות המועצה הכ"ט של מפ"ם על חידוש תהליך השלום נאמר: „מפ"ם תאבק למען פיתרון המושתת על שתי מדינות עצמאיות וריבוניות, ישראל מזה ומדינה ירדנית־פלשתינית מזה" ובהמשך „כדי לקדם את תהליך השלום בגבולנו הגיזרתי וכדי לאפשר התקדמות לקראת פיתרון הבעיה הפלשתינית על כל הבטיה. על ישראל לקרוא לממשלת ירדן ולנציגי הפלשתינים להצטרף למשא ומתן על השלום", ועל השאלה עם מי לדבר הוחלט: „על ישראל להיות נכונה לשאת ולתת עם כל גורם פלשתיני שיכיר במדינת־ישראל, ישלול את הטרור ויכיר בזכות ישראל לגבולות בטוחים ומוכרים בהתאם להחלטה 242 של מועצת הבטחון". לא אחת הוזכר שמפ"ם תהיה מוכנה לדבר עם אש"ף אם וכאשר יכיר במדינת ישראל.

לפני למעלה משנה, בנובמבר 84', התקיימה המועצה הלאומית הפלשתינית הי"17 בעמאן בה הציע חוסיין להנהגת אש"ף להכיר בהחלטת מועצת הביטחון 242 ולפעול על העקרון של „אדמה תמורת שלום", בהזהירו את משתתפי הבועצה שזו ההזדמנות האחרונה. למרות שבמועצה התקבלו החלטות על דבקות באמנה הפלשתינית, המשך המאבק המזויין במטרה להבטיח את זכות השיבה, נעשה מאז מאמץ רצוף כדי להגיע את הנהגת אש"ף ולקבל את ההחלטה 242. בנאומו האחרון טען חוסיין שאש"ף הוליך את סלם שולל.

עם הקמת ממשלת האחדות הלאומית בראשות פרס, סברו רבים והוא בתוכם, שתהיה נכונות פלשתינית־ירדנית לבוא לשולחן הדיונים. פרס קיווה שהענות כזו תשמש סיבה „ללכת אל העם", כלומר, לפרק את ממשלת האחדות על רקע חילוקי הדעות האמיתיים בין המערך והליכוד בשאלת ארץ־ישראל בהנחה שמרבית הציבור הישראלי מוכן לויתורים אם לאחריהם שיובטחו צרכי הבטחון של ישראל.

ערפאת תמרן במשך שנה זו בין מעשי טרור, מהלכים פוליטיים והצהרות מפתיעות, כיניתן לעיתון „דר־שפיגל" (יולי 1885) שם הצהיר שאש"ף מקבל את החלטות האו"ם. בתשובה לשאלה האמנם יש על אדמת פלשתין מקום למדינה יהודית ולמדינה פלשתינית, השיב: „החלטת האו"ם 181 משנת 47' מדברת על שתי מדינות בפלשתין, מדינה ערבית ומדינה יהודית" אבל ערפאת הפוליטי יודע מה חשיבותן של הצהרות עקיפות להבדיל מחתימה על מיסמך רשמי. ובראיון לעיתון האיטלקי „אספרסו" (אפריל 85') הוא טוען שיש חשיבות רק לסטמכים הנחתמים בין מדינות וארגונים.

מדוע אש"ף איננו מקבל את החלטת מועצת הביטחון 242? הסכמה להחלטה זו היתה מביאה ללחץ בינלאומי ואמריקני על ישראל וזו היתה נאלצת — עם כל הנהגה שהיא — לוותר על שטחים נרחבים מיהודה שומרון וחבל עזה. היא היתה מעמידה את ישראל בסיטואציה פנימית קשה שלא ידעה כמותה, אך אש"ף לא עשה זאת מכמה סיבות: משמעות הסכמתו להחלטה זו כמוה כהכרה רשמית במדינת־ישראל וויתור על העקרון החשוב ביותר בעמדתו הבלתי־מתפשרת — הקמת מדינה חילונית־דמוקרטית בכל פלשתינה, מהלך שהיה מביא לפילוג נוסף בשורותיה, דבר שהארגון חושש לו יותר מכל.

ארה"ב האמינה גם היא באפשרות להביא את הפלשתינים אל שולחן הדיונים. במאי 85' הכריז שר־החוץ שולץ: „אני מאמין שמו"מ ישיר בין ישראל לפלשתינים יתחיל עוד בשנת 85", כאשר נכשלו הנסיונות, וביניהם הרכבת משלחת ירדנית־פלשתינית בה גם נציגיה הפלשתינים עליהם הסכימה ישראל (סניורה ואבו־רחמה) ריככה ארה"ב את עמדתה המוצהרת כלפי האירגון וזאת בהסכמת ישראל. בנובמבר מסר פרס בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת כי חל שינוי בעמדת ארה"ב ושינוי זה מקובל עלינו. ארה"ב זנחה את מחוייבותה שלא להכיר באש"ף ולא לשאת ולתת עימו כל עוד לא יכיר בזכות קיומה של מדינת־ישראל ולא יכיר בהחלטות האו"ם 242 ו־338, ודרשה מאש"ף להכיר בהחלטה 242 בלבד.

באותו חודש נקט שוב ערפאת בדרך ההצהרות העקיפות בהכריזו שאש"ף יחדל מפעילות טרור בחו"ל אבל לא בארצו הכבושה ובמיסמך רשמי טען האירגון: „... פעולות הטרור המבוצעות בחו"ל משפיעות לרעה על העם הפלשתיני..." תזכורת לכל אלה הטוענים שמאבקו אינו טרוריסטי אלא מאבק לשחרור. כאמור, בראשית פברואר השנה דחה ערפאת סופית את הסכמת האירגון להכרה בהחלטה 242 וחוסיין הודיע על השעיית המגעים עימו.

זאעפר אל־מצרי הסכים לכהן כראש עיריית שכם לאחר הסכמת ירדן, ישראל ואש"ף. מינויו בא כתהליך לניהול ישראלי ולא אחת הכריז שכהונתו היא זמנית עד שתמצא הנהגה חילופית. בהיותו איש כלכלה ומסחר, יצג מנהיגות מתונה לה קשרים המבוססים על שיתוף־פעולה למען התושבים. רציחתו באה להרתיע ולהזהיר את הכל ממהלך הנושא בחובו ניצנים לחיסול הסיכסוך.

מאז הקימו הפלשתינים מנהיגות שנאלצה לקבל החלטות פוליטיות (לראשונה עם סיום מלחמת העולם הראשונה) גברה ידם של הקיצונים שאינם מוכנים לפשרה. לא אנו נקבע מי ידבר וייצג את הפלשתינים — זאת זכותם וגם חובתם, אך עלינו לזכור שהקיפאון משרת את הקיצונים בשני העמים ועל רקע זה תמוהה עמדת השמאל שלנו, הדבק באש"ף. מי שרואה את הפלשתיני „האותנטי" רק בזה המחזיק קלשניקוב ורימון היד, ומחזיק בתפיסה של „או אנחנו או הם", משרת את הימין ואת הגישה שאין עם מי לדבר ובכך הוא לוקח על עצמו אחריות כבדה. חובתנו לאפשר לפלשתינים הרוצים בפשרה — והם קיימים — לפעול ולומר את דברם.

■

משיכות־יתר מפה ומשם

יהודה להב

ה„בקרוב" והסרט

ב שבת שעברה ראיתי, בעוונותי הרבים, את משחק הכדורגל בין הפועל פתח־תקווה לבין בית"ר ירושלים. אוהדי בית"ר אוהבים מאד את קבוצתם. הם לא חסו על זמנם ועל כספם ורבים מהם באו עד פתח־תקווה, כדי לעודדה. לא רק לעודדה. מפי כמה אוהדים נלהבים, שישבו סביבי שמעתי כבר לפני תחילת המשחק, כי גב' בן־שאנן, אמו של אחד משחקני פתח־תקווה, עוסקת במקצוע העתיק. אחר־כך נודע לי, שגם אמו של השופט (אם לשפוט על־פי גיל בנה אשה לא צעירה) במקצוע, ואמו של הקוון גם, כמובן. מאחר שבית"ר לא ניצחה ואוהדיה היו מאוכזבים, לקראת סיום המשחק הם גילו, שגם גברת מלמיליאן... כלומר, גם אורי מלמיליאן בן־זונה. וגם מניאק. אגב, גם האחרים.

אם ועידת „חירות" היא בבחינת סרט, הרי המשחק בפתח־תקווה היה מעין „שורטלי". לאחר שראיתי את ה„בקרוב", לא הופתעתי ממה שהתרחש בסרט. לזכותם של אוהדי בית"ר יאמר, כי הפעם הם לא הפכו שולחנות, לא הרסו גדרות ולא עקרו את עמודי־השער. מבחינה זו, הסרט בהחלט עלה על ה„בקרוב". ועוד היד נטויה. עד שרשימה זו תראה אור, עוד נשמע ונראה דברים. אוהדי דוד לוי (או שרון, או שמיר) קרוצים מאותו חומר כמו אוהדי בית"ר. לפעמים אלה אותם אנשים עצמם.

אוהדי בית"ר אוהבים את קבוצתם יותר מכל. גם צירי ועידת „חירות" אוהבים יותר מכל את „המחנה" שלהם. בפתח־תקווה כאשר לאוהדי בית"ר נודע מן הרדיו, שבמשחק אחר קבוצת בני־יהודה מובילה נגד הפועל תל־אביב, הם פרצו בשאגות־שמחה, כאילו קבוצתם הבקיעה שער. אולי אפילו קצת יותר. הפועל תל־אביב בראש טבלת הליגה, מקדימה את בית"ר ואוהדי בית"ר רוצים שהיא תפסיד. על כן, אוטומטית, הם רוצים בנצחונה של הקבוצה המתמודדת עם הפועל תל־אביב, תהיה אשר תהיה. גם אוהדי דוד לוי מייחלים בראש־ובראשונה לתבוסת „המחנה" היריב המקדים אותה לשם הנחלת תבוסה למחנה־שמיר. הם מוכנים להתחבר עם כל אחר. אם נחוץ, גם עם שרון.

אינני יודע, למה בדיוק התכוון השר משה ארנס, כאשר דיבר על בריתות נוסח־המאפיה ב„חירות". בין אם התכוון לכך ובין אם לא, הוא קלע „בול". התחברויות וקואליציות זמניות אפשריות בכל גוף פוליטי ובכל מוסד פרלמנטרי. זו עדיין לא מאפיה. התחברויות זמניות נהפכות לתופעה מאפיוזית, כאשר כל קבוצה יכולה להתחבר ללא אבחנה עם כל קבוצה אחרת וגם להפר בריתות ובן רגע להחליף שותפים, בלי כל צורך בהסבר או בצידוק. הברית עצמה ומטרתה המיידית — השליטה — היא כל ההסבר. זה אופי השותפות בין מחנה לוי ובין מחנה שרון. אבל, „האלגנט והאינטליגנט" משה ארנס בוודאי מבין, שגם המחנה שלו משתלב במשחק, שותפות שמיר־לוי או שמיר־שרון אפשרית לא פחות משותפות לוי־שרון, הכל עם כולם והכל נגד כולם. לא נחוץ כל מכנה משותף רעיוני ופוליטי, בכל הרעיונות ערב הוועידה ובימי הוועידה מרגישים נציגי כל ה„מחנות", שאין ביניהם הבדלים פוליטיים ושמבחינה רעיונית כולם „בעד ארץ ישראל השלמה". הם לא מבינים, כנראה, כי הרגשת העדר ההבדלים הרעיוניים והפוליטיים רק מבליטה ביתר־שאת את האופי המאפיונרי של הבריתות והמחלוקות ביניהם, שתכליתן היחידה היא השלטון וחלוקת השלל.

כאן שוב נבדלים לטובה אוהדי בית"ר מחסידי „המחנות" בוועידת־„חירות". שכן, האוהדים בכדורגל אינם רוצים אלא בנצחון קבוצתם, בלי להפיק ממנו כל רווח אישי. זוהי אהבת־הקבוצה לשמה. אין זה אומר, שצריך למסור את השליטה בהתאחדות לכדורגל לידי אוהדיה הקנאיים של בית"ר ירושלים. עוד הרבה פחות מזה — את השליטה במדינה לידי המאפיונרים של שלושת המחנות ב„חירות". זה עניין כבד־מישקל בהרבה מכל הנימוקים בעד רוטאציה ונגדה. שבע שנות שלטון הליכוד, שהמיטו עלינו הרס ואסונות כה רבים, עוד עלולות להתגלות כאידיליה, אם יינתן עוד „צ'אנס" לאנשים הללו, שהשר משה ארנס כה היטיב להגדירם, גם אם הוא עצמו חזר בו לאחר־מכן בחצי־פה מהגדרתו.

■

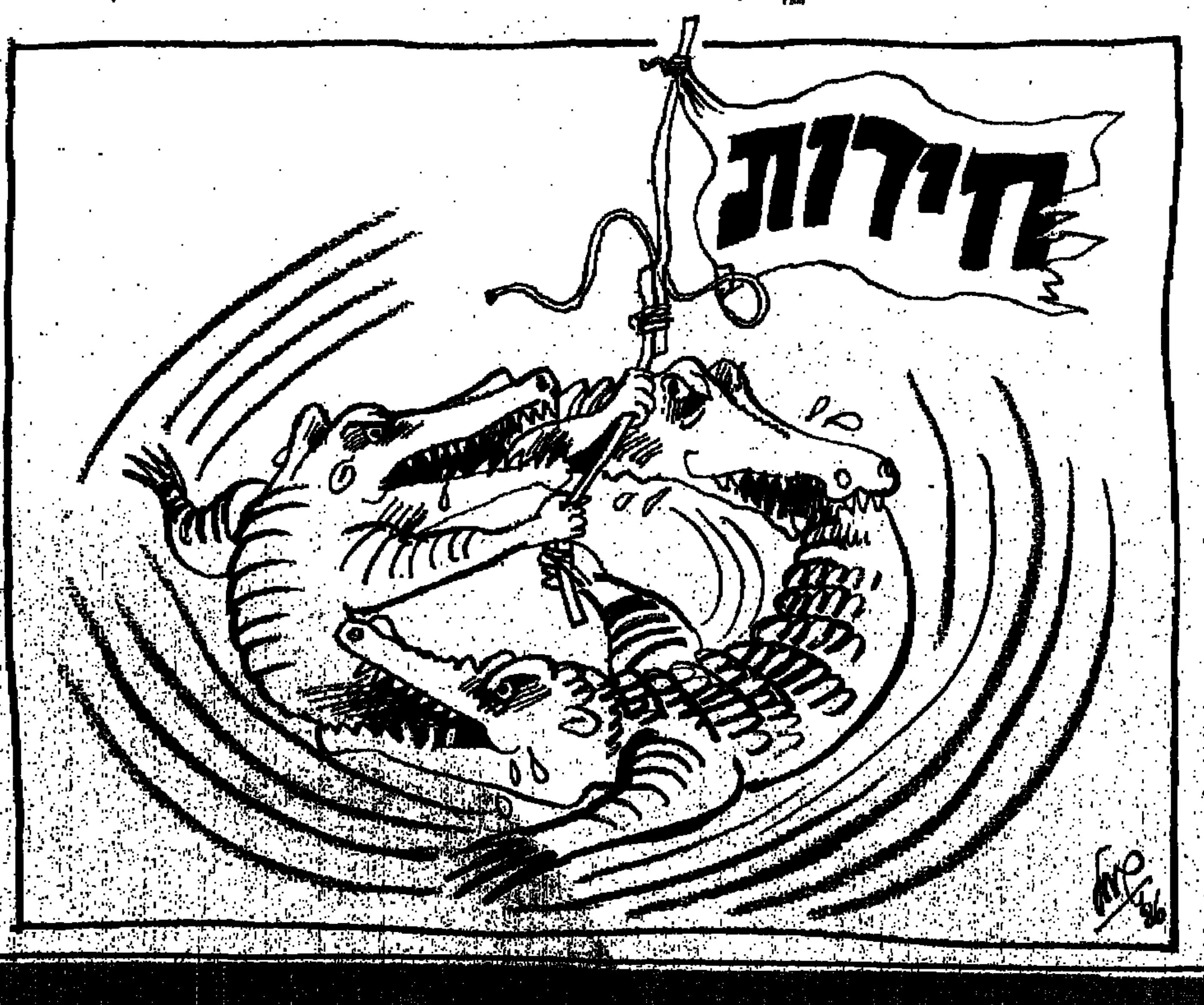

דוד ארן
מסביב לעולם

● חשפנות ספונטאנית בקרנבל בריו

הקרנבל של ריו דה־ז'נרו, שבעבר נודע כפסטיבל של תלבושות נוצצות, מוזיקה סוערת ונשים יפות, נעשה עתה מפורסם יותר בשל העירום והמתירנות שבו.

האווירה המתירנית מושכת אלפי תיירים, וביניהם מאות הומוסקסואלים, אך בעיר מורגשת תגובה שלילית הן מצדם של התושבים והן מצד האורחים הזרים.

תוכניות טלוויזיה, עיתונים ושבועונים הראו תמונות מנשפים, שקדמו לקרנבל עצמו, ושהזכירו, לדברי מבקרים מסוימים, יותר את סדום ועמורה מאשר את החג הנוצרי שהם אמורים לציינו.

בימי הקארנוואל מהלכות נשים רבות ללא לבוש עליון, גברים ונשים כאחד עוסקים בחשפנות ספונטאנית, וברחובות מתחככים בלהט גברים עם נשים, ואף גברים עם גברים.

בחמשת הימים שלפני יום ד', הפותח את צום 40 הימים, עברו ברחובות הסמוכים לחוף קופאקבאנה המפורסם, המוני גברים לבושים כנשים, שהדהימו בהתנהגותם את התיירים.

אחרי הקרנבל השנה תיאר הארכיבישוף של ריו, הקרדינאל אוחניו סאלס, את האירוע כ„פצע ההורס את רקמת עמנו — כפורנוגראפיה חסרת־מעצורים". הארכיבישוף קרא לשר התקשורת אנטוניו קארלוס מאגליאס להגביל את הסיקור הטלוויזיוני מנשפי הקרנבל, שהתגלתה בהם, לדבריו, „מידה בלתי נסבלת של פריצות".

זה היה יותר מדי גם בשביל שתי תיירות זרות: הבריטית רייקל גולדסמית ותושבת קולומביה אנה גארסיה, שעזבו את אחד הנשפים הללו כעבור מחצית השעה בלבד. „נהגו בנו כאילו היינו חיות. הגברים נגעו בנו ללא הרף. אינני מצטנעת, אך מה שהתרחש שם העביר בי חלחלה", אמרה גולדסמית.

חגיגות הקרנבל הגיעו לשיא ההתגוללות ביום הכפרה, ב„גאלה הגדולה של ההומוסקסו־אלים" שנערכה במועדון לילה מפואר. למעלה מ־5,000 בני־אדם שילמו 40 דולר ויותר דמי כניסה. המונים הצטופפו בחוץ כדי לחזות בחוגגים. בתוך הבניין היה קשה להבדיל בין גברים ונשים, טראנסווסטיטים כמעט עירומים הפגינו את תוצאות זריקות־הסיליקון והניתוחים הפלסטיים שעברו.

אחד החוגגים נשא על כובעו כתובת „דודה איידס" והחזיק ארון מתים, איזכור למחלה הקטלנית שהשלטונות חששו להפצתה על־ידי יחסי המין הפרועים בימי החגיגות.

כוכב הכדורגל סוקראטס, שהוא רופא במקצועו, הופיע בימי הקרנבל בטלוויזיה והתריע בהומוסקסואלים להתגונן מפני המחלה על־ידי שימוש בקונדומים והימנעות מיחסי מין ללא אבחנה.

חגיגת המין הגיעה לשיאים גם במצעד הקרנבל המפורסם. כשחברי אחד ממועדוני הסאמבה הראשיים זימרו שיר, שהעלה על נס אהבה חופשית וניאוף.

אבל על השיר הזה נמתחה ביקורת חריפה הן מצד דעת הקהל והן מצד מבקרי הסאמבה, והשופטים העניקו למועדון את אחד הציונים הנמוכים ביותר השנה.

ואילו הפרס הראשון הוענק לאחד המועדונים המסורתיים ביותר, היחיד שבשורותיו לא הופיעו נשים חשופות־חזה.

ריצ'ארד ז'ארווי

● מכוניות העתיד נבחנות בלאפלנד

בשממה הארקטית של לאפלנד השבדית מעמידים יצרני המכוניות הגדולים את מכוניות העתיד במבחנים קשים. בין אגמים מכוסים קרח והרים עוטי שלג מקיימים כתריסר יצרנים מעבדות סודיות של מבחני מזג אוויר. כל חורף מגיעות לאיזור חברות פולקסוואגן, פיאט, פורד ואחרות ומביאות עימן ציוד ומכוניות, מוסתרים מעיני מתחריהן ומעיני סקרנים סתם במשאיות מכוסות.

את האפשרות להשתמש באיזור כשרה ניסוי — שכן הוא מבודד ובחורף יורדת בו הטמפראטורה משך שבועות ניתחת ל־30 מעלות צלזיוס מתחת לאפס — גילה לראשונה, לפני 15 שנים, חברת מרצדס־בנץ הגרמנית. כאן, למשל, בחנה ופיתחה את מערכת הבלמים החדשה שלה, המאפשרת בלימה הדרגתית.

זרם נהגי־המבחן והמהנדסים, שהגיעו לכאן, יצר מקומות תעסוקה חדשים באיזור, ששררה בו אבטלה חמורה: חקלאים מקומיים רבים רותמים מחרשות־שלג לטראקטורים שלהם, ומגדילים את הכנסותיהם הדלות על־ידי פינוי השלג מהאגמים הקפואים, המשמשים מסלולי מירוץ.

צוותי החברות השונות מתרועעים אך לעיתים רחוקות. „קיימת כאן סודיות גמורה, ואנו משתדלים להראות ככל האפשר פחות", אמר מנהל מבחני מכוניות־הנוסעים במרצדס־בנץ, במסיבת עיתונאים נדירה. לדבריו בוחנת כאן מרצדס־בנץ את דגמיה החדשים באמצעות מבחנים הדרגתיים של מרכיבי הציוד החדש במכוניות ישנות. „רק אחר־כך אנו מעזים להרכיב מכונית חדשה לגמרי". אמר. „את המכוניות החדשות מסווים במידה כזו, שאי־אפשר למעשה להכירן.

אומרים כי לחברת וולוו השבדית יש באוכלוסיה המקומית רשת מודיעים, העוקבים אחרי החברות המתחרות ואחרי אנשים החשודים בריגול תעשייתי. וולוו אף חתמה הסכם עם חיל האוויר השבדי המאפשר לה לערוך מבחנים בבסיס אווירי שמור היטב בצפון־לאפלנד, אפשרות שמטעמי ביטחון אינה פתוחה בפני חברות זרות.

מלבד סכנת הריגול התעשייתי יש סיבה נוספת להסתרת מיתקני המבחן: החשש פן צילומי מכוניות, שטרם הוצאו לשוק, יפגעו במכירות הדגמים הנוכחיים. בחודש ינואר השנה, התפרסם אומנם בעיתון ערב שבדי תצלום של הדגם החדש וולוו 480, שיוצג לראשונה ברבים רק בחודש מארס בז'נבה. אבל לדברי הצלם זה תצלום נדיר שהושג כיוון שהמכונית נכנסה לאיזור מאוכלס, כיוון שהדלק בה אזל...

רוב נהגי המבחן מתייחסים בחשדנות לזרים בבתי־המלון שלהם. הם פורשים על השולחן את המפות, שלפיהן הם קובעים את מסלוליהם, רק כשאיש אינו נמצא בסביבה. אך יש גם יוצאים מן הכלל מבחינת השמירה על סודיות. כך, למשל הציב יצרן חלקי מכוניות הבריטי „לוקאס" באחד הכבישים ליד אריפלוג שלט גדול, המציין את מיקום מסלול המבחן שלו.

פר איזאקסון

ליז טיילור: הבלאגן הבריח את רוק הדסון...

● ליז טיילור הבלתי־מסודרת

כוכבת הקולנוע ליז טיילור אינה אוהבת סדר. כך, לפחות, מתאר אותה הסופר מארק בוי... העומד לפרסם בחודש מארס ספר בשם „רוק האדסון — חייו הציבוריים וחייו הפרטיים".

האדסון, שנפטר ב־1985 כתוצאה ממחלת האיידס, וידידו טום קלארק הזמינו את טיילור בשנת 1981 אל דירתם בסמוך לסנטראל־פארק בניו־יורק, כדי להעניק לגברת, בעת הצגת... האורח שלה בבורדוויי, מקום מגורים ראוי.

שני הגברים עברו מייד לגור לבית־מלון. הסיבה: ליז טיילור מרחה את חדר האמבטיה כולה במייק־אפ שלה ופיזרה את בגדיה בכל הדירה. באמצע הלילה קמה, כדי ליטול דברי אוכל מן המקרר. ולבסוף השאירה קרומים של גבינה צהובה על הספה.

„ולטווכה", ד״ר

גלויות תל־אביביות
כתב וצייר: משה בן־שאול

לעולם לא!

לבוש מעיל. לפשוט מעיל. לקחת מטריה. לא לקחת מטריה. קר. חם. תל־אביב עכשיו בתחנת החורף האחרונה שלה. אומרים שאולי יירד גשם. הוא לא יורד. בחצר שממול ביתי עדיין לא הנץ עץ הלימון. אם היתה מתחילה כבר עכשיו פריחת ההדרים — הייתי מתעקש וסובל. אלרגיה, מה לעשות. הים (בנסיעה ליפו) במצב טפשי, יפה וחלק ובלי מתרחצים. רק הנועזים שבהם, רק אלה של כל ימות השנה, טובלים רגליהם במים, לאט, אחר־כך משכשכים ויוצאים. עוד לא אביב. וכבר נעלמות והולכות הפריבי־לגיות שמעניק החורף. מכל מקום, את הבגדים החמים מוכרים בהנחה גדולה. אם להסתמך על דברי החזאים כדאי לקנות בהנחה שכזאת של חמישים אחוז.

הפריבילגיות של החורף, האסוציאציות של הקור:

אש מבוערת, להיכנס מתחת לשמיכה ולקרוא ספר טוב. לשבת מול תנור הגז ולהתנמנם מול ה„יש שאלה" של הטלוויזיה, לטעום מרק על סף הרתיחה. לחשוב על מפולות השלגים (אם רוצים), לחלום על אוורסט (אם רוצים), להיזכר באגדת החורף (של שקספיר לפחות), לשכוח את האוברדראפט, את הריאטות ועוורות לכלכלה הבריאה).

בקיצור: לחרוף. לחרוש, כמו שאומרים, לישון.

אני רוצה לספר לכם על תחנת החורף הראשונה שלי. תמונת מצב. היום היא לא היתה יכולה להיות קיימת. בכל הסלאמס הכי נוראים מזדקרות אנטנות הטלוויזיה. ילדים קטנים טועמים טעמן של אגדות. אגדות טובות בשביל החורף.

בילדותי, בירושלים, לא סיפרו לי הוריי אגדות. לא קראו מן הספר את „כיפה אדומה", לא הרדימוני עם שירה של מרים ילין שטקליס על דוד המלך.

על־פי השירים ב„דבר־לילדים" (בעריכתו של יצחק יציב) ידעתי, שסערה בים יכולה להתחולל אם הלווייתן מתהפך. אנדה פינקרפלד כתבה על כך. וסיפורים? — „מלכות דוד או הרפתקאות בחדר" של בורלא רדף אותי בחלומותי. גם גגול המכשפה מ„מכרות המלך שלמה" של האגארד.

לפני השינה, לפעמים, היתה אמא שלי שרה את המלים:

„כל הלילה/
כרובי מעלה/
שרו לי בשנתי./
הם חבקוני, נשקוני.../
היה נא ילד טוב בחלד/
רענן, שמח..."

מי כתב מלים אלו? — אינני יודע. המנגינה, אמר לי לפני זמן רב מרדכי זעירא המנוח, מוצאה לא ברור. אולי מן המזרח, אולי.

אבל תחנת החורף הראשונה שלי, כילד קטן, היא בכל זאת סיפורון קטן, מותח, מפחיד ומלא צבע. סיפור של אמא. מעולם לא לפני השינה. לא להרגיז. לא סיפור מרגיע, סיפור עם מוסר השכל:

„פעם אחת, בליל חורף אפל, קודר, גשום, חשוך, נורא, יצאתי החוצה. מן השיחים שלאורך הסמטה נשמע קול גבוה וצרור: 'לעולם לא... ל־עי־לים ל־א' ושוב נעלם. רצתי בעקבות קול. אך הוא שב וחזר מפתחי הבתים, מפתחים שבחנויות הנעולות, קול מפחיד ומושך, קול מאיים: 'לעולם לא! לעולם... לא!'. מי אתה, הקול? צעקתי באפלה. למה אתה מפחיד אותי, שאלתי אך הקול נעלם. כאילו נעלם.

התרחקתי מן הבית, מן הסמטה, מן ההר הסמוך... אבל איזה פלא, הקול היה בעקבותיי, מנחם, מלא רחמים: 'לעולם לא! ל־עי־לים לא...'

פתאום היה הקול קרוב אליי מאוד. קול שביקש על נפשו. וכאשר נכנסתי לביתה של הדודה פנינה, נתקלתי בו. גמד קטן בחליפה שחורה, במגבעת שחורה, והוא רוטן לעצמו „לעולם לא... לעולם לא אצא החוצה ביום גשם בלי מטריה..."

תחנת החורף הראשונה שלי.

ערן שקין — מי בתרים. שמן, מתוך תערוכתו בגלריה גבעון

דפים לספרות

הזמן מאכזב תמיד. כשהוא צפוי, אין הוא מבטיח לנו אלא מוות בטוח; אם אנו חוזרים וחיים אותו, הוא שם ללעג את החופש... אם נבחר שוב כבראשונה, נחייה חיי שגרה נעימה ללא הפתעות; ואם נבחר אחרת, נתייסר בגעגועים ובספקות: האם היתה בחירתנו הראשונה טובה מן השנייה? מכל מקום, נהיה משועבדים יותר מבראשונה, כי תאבד לנו לנצח החירות הבוחרת, לטוב או לרע, רק פעם אחת... הבה נהיה אדוני־אמת לעברנו ולעתידנו – הבה נחייה את רגע ההווה.

קארלוס פואנטס: טֵרָה נוֹסטֵרָה

צבי מרמלשטיין

דימוי הצב במקבת*

ויליאם שייקספיר
מקבת
תירגם: מאיר ויזלטיר
הוצאת עם עובד, 1985

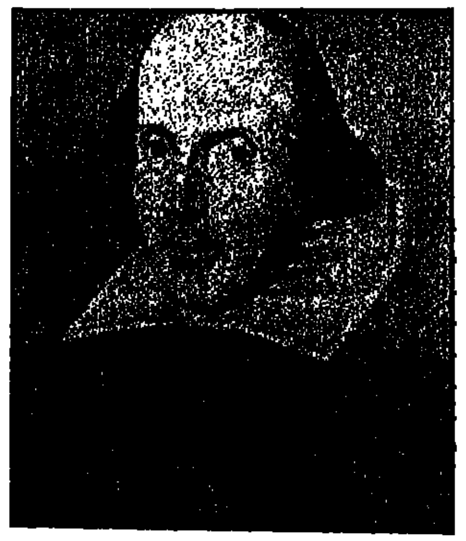

בהערותיו לתרגומו החדש למקבת, כותב מאיר ויזלטיר: „השתדלתי שלשון הנוסח העברי תהיה חיה, נוחה להגייה בפי השחקן ולקליטה באוזן, מעוגנת בעברית הישראלית ונקייה מסלסולים ארכאיים. אין פירוש הדבר שחתרתי לעברית מדוברת רגילה — נקודת המוצא האמיתית היא לשון השירה העברית של העשורים האחרונים." ובכן, אין ספק שהצליח המתרגם בדבר חפצו: שורותיו אכן נאות לפה ולאוזן כאחד, ולא תזקיקנה מלותיו את הקורא הממוצע לעזרתו של מילון לשם בירור פירושיהן של מלים 'מסלסלות' וארכאיות. כמו כן, מוצלחת היא נאמנותו של המתרגם ללשון השירה העברית של התקופה ואוהדיה ירגישו בנוח למקרא לשונו של התרגום הזה, הדומה לזו של השירה המוכרת להם והאהובה עליהם.

הקוראים האלה ודאי לא יטרידו את דעתם בשאלה המתבקשת מכך: כיצד כתב מחזאי אנגלי מן המאה ה־16 שירה ישראלית עכשווית כל־כך? או לומר זאת אחרת — הואיל וברור לכל כי שייקספיר לא הרגיש עצמו מחויב לעברית הכתובה של אמצע המאה העשרים, באיזו מידה קוראים אנו מה ששייקספיר כתב, ובאיזו מידה קוראים אנו משהו אחר, יצירה מחודשת, הנשענת מבחינה תוכנית אולי על שייקספיר, אך אינה אלא יצירה מקורית במהותה? ומה 'הושמט'? לקורא הממוצע, וכמוהו לאיש התיאטרון, אין שאלה זאת עומדת ברומו של עולם: רצונו בכתוב שוטף, „חי וקליט" כדברי ויזלטיר, ואינו מעוניין לדעת אם כתב שייקספיר עצמו 'חי וקליט' ובלשון 'נקייה מסלסולים ארכאיים' אם לאו.

אך תלמיד הספרות חייב לעמוד על השאלה הזאת: מלבד לציין התפתחות עלילתית, האם רשאי הקורא, בהסתמך על התרגום הזה, להסיק מסקנה כלשהי על אופי כתיבתו של שייקספיר? אין זו, כמובן, בעיה חדשה: מאז טענו במאה השנייה לספירה, כי תרגום השבעים נכתב ביוונית עילגת, עולים מתרגמים ומבקרים אל הבריקאדות בכל דור מחדש להילחם את מלחמת הנצח בין נאמנות לקורא לבין נאמנות לכותב. ומול כל תרגום חדש נאלצים אנו, קוראים הגונים, לבחון כליות התייחסותנו למפעל הכתיבה של היוצר לעומת חוויית הקריאה שלנו.

התרגום המושלם היחיד הוא יצירת המקור. כל שפה מהווה ראייה ייחודית ואחרת לעולם: שפה היא הקרום והרשתית של תרבות: דרכה מפעפעות חוויות חושינו, ולפי צביונה צביון ידיעתנו והבעתה. רק לדובר אנגלית תורינה המלים „חן" ו־„ai" מקומות; רק דובר עברית יבחין בין עשייה „בשביל" ובין עשייה „למען".

וכך מהקטן עד הגדול בנפשנו את הקיים בחוץ לנפשנו, ואת הקיים בנפשנו החוצה. שפות שונות מעידות את העולמות בדרכים שונות, ומאפשרות לדובריהן מהויות שונות של ראייה. כאדם הראשון בעדן, אנו קוראים בשם את כל הנברא, מה שאינו זוכה לשם באוצר המלים של שפה מסויימת הינו בגדר לא היה ולא נברא לגבי דוברי שפה זו. ונהפוך הוא: עצם הקיום של מלה בשפה 'בורא' מהות קיימת 'במציאות' או לא קיימת כאחד: אפשר לדבר בעברית על שירדונים, לדוגמא, אך לא על gnomes, כי המלה הזאת קיימת והשנייה לא: חוסר הקיום 'המציאותי' של התופעות האלה אינו משנה דבר. ואף־על־פי שרב הוא השטח 'המציאותי' המשותף לשפות האנוש — אחרת לא תיתכן תקשורת כלל — תפארתה של שפה היא דווקא בייחודי לה, ואמני המלים של כל ספרות יתפארו בניצול אותם כוחות הלשון דווקא שמעמידה לרשותם לשונם בלבד.

העתקה של יצירת ספרות משפה לשפה, אם כן, מועדת לכשלון. המרחבים התוכניים עליהם משתרעות שפות אינם חופפים, לא כל שכן אותן נימות הקשר על־תוכניות שהן לב ליבה של הספרות. ועם זאת, אנו ממשיכים לתרגם, וממשיכים להכיר ספרות דרך תרגום. לא יעלה בידינו ללמוד שבעים הלשונות, ולכן נאלצים אנו להתפשר; ואמנות התרגום היא להטוט של אחיזת עיניים — להציג אשליה של קריאה בתרבות אחת של הנכתב בתרבות אחרת, תוך כדי הסתרת האבדן שבתהליך.

וכאן רובצת הבעיה: מהו האבדן הרע יותר, אבדן המשמעות המילולית של המקור על ידי התאמת יתר לעולם הלשוני של שפת התרגום, או אבדן היותו וטבעיותו של התרגום על ידי היצמדות יתר ללשון הזרה של המקור? ולשם מה אנו קוראים? נראה ברור, כי אם קריאתנו של התרגום היא לשם חוויית הקריאה של ספר חדש גרידא, נעדיף לקבלו קרוב ככל האפשר לספרות המקור של לשוננו. אפילו אם הושמטו דברי־מה בדרך. ואולם, אם קוראים אנו תרגום כדי לדעת מה כתב המחבר, נעדיף תרגום קרוב ככל האפשר לשפתו וללשונו של המקור, ונסבול את היסורים הלשוניים של שפתנו שלנו. לבטים כבדים. ומחמת חוסר יכולתו של הקורא הממוצע לאמוד גישות תרגום, מופקדת אחריות ההכרעה בידיו הבלעדיות של המתרגם. על הקורא להאמין, שהמתרגם התלבט לעומקו של דבר בין השבילים הנלוזים של הגישות השונות, ובחר בחירה אמינה, לטוב, מתוך עשיית צדק מירבי ליצירה ולקורא. אך על הקורא להבין היטב, שזאת נעשית, בלית ברירה. תוך אבדן בלתי נמנע בפן זה או אחר של היצירה. כך, בקוראו את הערות ויזלטיר כאן, כי נקודת המוצא של נוסחו למקבת היא „לשון השירה העברית של העשורים האחרונים", יידע הקורא הער ליהנות ממעלותיה הרבות של שירת ויזלטיר, ולא ישלה את עצמו, שנוסח זה ילמד אותו דבר על שירת שייקספיר. שייקספיר בפירוש לא כתב בסגנונם של משוררים עברים של העשורים האחרונים, ולהעתיק אותו ללשון כזאת הוא בגדר שיכתוב טהור של יצירתו. תהיה העתקה זאת ספרות מקומית יפה ככל שתהיה.

עד דף אחרון

אין המקום מספיק כאן לעבור על המחזה כולו: די לנו בקטע קצר להבהיר מימדיה של העלמת סגנונה היחודי של שירת שייקספיר בנוסחו של ויזלטיר. נעיין במערכה החמישית, תמונה חמש, שורות 19־28: נאומו המפורסם של מקבת על הבלי החיים — שורות כה חזקות שמצוטטות הן לעתים קרובות כשלעצמן, ונחשבות על ידי רבים לייצג את דעתו האישית של שייקספיר:

Tomorrow, and tomorrow, and tomorrow
Creeps in this petty pace from day to day,
To the last syllable of recorded time;
And all our yesterday have lighted fools
The way to dusty death. Out, out brief candle!
Life's but a walking shadow, a poor player
That struts and frets his hour upon the stage
And then is heard no more, it is a tale
Told by an idiot, full of sound and fury
Signifying nothing.

וכך ויזלטיר (עמ' 119):

מחר, ועוד מחר, ועוד מחר
יזחל אט־אט כצב מיום ליום
עד דף אחרון בלוח הזמנים;
וכל תמולינו רק האירו דרך,
שבה הלכו טפשים לזלול עפר
דעך, דעך כבר, נר קצר!
חיינו צל עובר, שחקן עלוב
המקפץ שעה על הבימה
ומתנגדו: הם רק מעשייה
של מפגר, גבוב של שצף־קצף,
בלי שום מובן.

התוכן נשמר — מקבת מיואש מרצף ימיו הנראים לו ריקים; משל לנר, לצל, לשחקן רע, לסיפור חסר הגיון — אך השירה שונה לחלוטין. בדיקת השורות לפרטיהן, תוך כדי השוואה עם תרגומו של אפרים ברוידא (שוקן, 1976), תגלה כמה.

„מחר, ועוד מחר": (כך, גם ברוידא): מאיין המלה 'ועוד', שאין לה זכר באנגלית? ברור, כי הוכנסה כדי לשמור גם בעברית על המשקל החריג מאוד של שורה זו. אך הנאמנות כאן מוטעית, ונוסדה על אי־הבנת תפקידו של המשקל. שייקספיר לא חרג מהפנטאמטר היאמבי הרגיל לו כאן, בגלל שהתאהב פתאום במשקל חדש פרי המצאתו, אלא כדי להכריח את המדבר להרגיש אך ורק את ההברות בעלות המשמעות, במוסיקה ישירה וקהה. ואיזה שחקן ישראלי יקרא מלים אלה ולא ירגיש, ולו במקצת, את המלה 'ועוד' לכדי יצירת מוסיקה אחרת לגמרי?

„יזחל אט־אט כצב": (ברוידא: זוחל בצעד צב): כיצד הגיע צב לפיו של מקבת? ויזלטיר קיבלו מברוידא, וברוידא המציא אותו, כנראה מתוך אי־הבנת הניב השירי של המחבר. שייקספיר כותב "petty pace" 'קצב קטנוני' בתרגום מילולי, וברוידא, ברצונו לשמור על האליטרציה, בוחר בניב עברי קיים, שבו אליטרציה, ופירושו דומה למשמעות המקור: וזה בלי להבין ששייקספיר מעולם לא השתמש בניב קיים אם יכול היה להמציא צירוף מלים חדש ורענן. אין נוהגים לתאר קצב כ'קטנוני' באנגלית יותר מאשר מקובל הדבר בעברית. זהו ניסוח מקורי של שייקספיר, וממשמעותו מעבר לציון 'מהירות' גרידא. ויזלטיר, המוותר גם על הצליל של שייקספיר, ממציא מתוך החורבן של ברוידא דימוי משונה מאוד.

„עד דף אחרון בלוח הזמנים": (ברוידא: עד תג אחרון בספר הדורות): שייקספיר: „עד ההברה האחרונה של זמן רשום". למה הפכו המתרגמים העבריים את ההברה הצלילית של שייקספיר ליחידה כתובה ('דף', 'תג')? כאן שרשרת של אי־הבנות. המתרגמים לא הבחינו, כי "recorded time" 'זמן רשום', אינו ניב קיים באנגלית, אלא צירוף מקורי של שייקספיר, הנשען על הביטוי recorded history. ההבדל בין 'זמן' ל'היסטוריה' הוא שזמן הינו ריק, וההיסטוריה — מלאה. רישום ה'זמן' הוא רישום הצלילים חסרי המשמעות שלו — הרעיון שהחיים הם צלילים חסרי משמעות הוא דימוי, ששייקספיר יפתח בהמשך הקטע, וכאן הוא מציגו לראשונה. ואולי חשבו המתרגמים העבריים ששייקספיר בילבל כתיבה ושמיעה מתוך פיזור־הדעת?

„בה הלכו... לזלול עפר": (ברוידא: דרכם אל בור קברם): שייקספיר: "the way to dusty death", 'הדרך אל מוות מאובק'. שוב אין המתרגמים העבריים מבחינים במקוריות לשונו של שייקספיר, ומתרגמים צירוף מלים חזק וציורי על ידי ביטוי שחוק. ויזלטיר לפחות שומר על ה'אבק' של המקור, אך ברוידא, שלא כדרכו, אינו טורח לשמור על האליטרציה, למרות שהאליטרציה היא יסוד מבני חשוב בקטע כולו, ולמרות ש"dusty death" ו"petty pace", אותו טרח לשמור, הם בעלי מבנה צלילי זהה, המהווה יחידה מוסיקה אהובה מאוד על שייקספיר.

„חיינו צל עובר": (ברוידא: חיים רק צל עובר): שייקספיר: "Life's but a walking shadow". שוב אותו חוסר רגישות לניבו של שייקספיר, אשר לעולם לא יגיד ביטוי שחוק. 'passing shadow' בעוד יכול להגיד בחוזקה הצירוף החדש, 'צל מהלך'

(המשך בעמוד 18)

* המאמר נכתב במקור לכתב־העת „שופרא". והועבר לפירסום גם ב„דפים לספרות" על־ידי מערכת כתב־העת.

לבנות עוצמה או לממש לאלתר

חנה קים

ספרו של פרופ' יהושפט הרכבי על מרד בר־כוכבא, שבו ניסה לנפץ את המיתוס והתערצה למיזוג שבין משיחיות דתית לכוחנות מדינית, התקבל בהתעניינות עם יציאתו לאור, אך דיון רציני לא התקיים בו. האם יהא זה גם גורל ספרו האחרון, „הכרעות גורליות"? האם גם הפעם מי שיגיב באופן ענייני ורציני לעניינים המועלים בספר יהיה האחד והיחיד, ד"ר ישראל אלדד, יריב קיצוני מוכר? הקריאה בספרו החדש של הרכבי, „הכרעות גורליות" (עם עובד) מעוררת את השאלה מדוע דבריו של פרופ' הרכבי מתקבלים בתחילה בהתעניינות רבה, במיוחד התעניינות תקשורתית, ואחר־כך שובקים חיים? מדוע אין ספריו נלמדים בבתי־הספר, כפי שהוא עצמו שואל? בעוד שתפיסותיו הישנות, הניציות, לגבי הסכסוך הערבי־ישראלי ממשיכות לשמש קרקע מוצקת לרגליהם של המדינאים הניציים, אז והיום, קיימת התעלמות ציבורית ופוליטית מן הרעיונות שהוא מעלה בשני ספריו האחרונים. ואולי הסיבה לכך נעוצה בחוסר הנכונות מצד רבנים ואנשי־דת לקבל את דעתו וביקורתו של אדם חילוני על מרד בר־כוכבא ועל מקורות הלכתיים. נראה כי גם בספרו האחרון הוא משחק לידיהם של מנגחיו, כשהוא מתעלם מעיסוק באסכולה א' של תנועת העבודה, ותוקף בחריפות את אסכולה ב' של מחנה „האתוס הז'בוטינסקאי־בגיניסטי", כאילו תנועת העבודה ומנהיגיה היו נטולים מחשבות ואף תוכניות שיש בהן כמה מסממני אותו „אתוס". מלאכתם של אלו העורכים אנאלוגיה מגמתית בין מלחמת סיני למלחמת לבנון תמשיך להיות קלה, גם לאחר קריאת ספר זה.

בסוף־דבר לספרו מקדים פרופ' הרכבי תרופה למכה. הוא עונה על השאלה כיצד חלה התפנית (שהוא מכניסה למרכאות) בעמדתו בנוגע לסכסוך הערבי־ישראלי. „נכון גם כי בעלי העמדות הקיצוניות בישראל יכלו למצוא בכתבים שלי הנמקות להצדקת טיעוניהם", הוא כותב, ומודה כי תרגומו לאמנה הפלשתינית הפך ל„להיט תעמולתי ישראלי". וזוהי אותה אמנה העוזרת עד היום לתעמולתם של הקיצוניים בישראל שנאחזים בה בחוזקה. מי שנחשב כנץ שהזין את הניצים, אומר היום בספרו כי יש לסגת מן השטחים, אם מדינת ישראל חפצה חיים. ואולם גם היום הוא ממשיך לתקוף את השמאל הישראלי, הקורא מזה שנים רבות לנסיגה מן השטחים משום „שאיננו מחפש את המכנה המשותף אלא דווקא את המפריד".

פרופ' הרכבי קורא למאבק־מצווה ב„אתוס הז'בוטינסקאי־בגיניסטי", בזמן שראש ממשלה מטעם מפלגת העבודה מורה ליירט מטוס נוסעים כדי לתפוס את ראשי המחבלים מבלי לדעת מה יעשה בהם, וזאת בבחינת מדיניות רוויזיוניסטית מסורתית של „ארוע" ולא של „תהליך", מדיניות האופיינית לדבריו לתנועת העבודה.

למרות כל זאת ספרו של פרופ' הרכבי הוא מרתק. הפרקים בהם הוא עוסק בשורשיה הגזעניים של ההלכה היהודית וסכנת המעורבות הדתית במדיניות – לא רק מדיניות הפנים אלא מדיניות חוץ ובטחון – חשובים ביותר להבנת הכוח המניע את הפאנטים הדתיים.

ראיון עם פרופ' יהושפט הרכבי

(צילומים: רחמים ישראלי)

יש בספר חלוקה בין „טובים" ל„רעים" — מצד אחד, אסכולת תנועת העבודה, עם תפישה הפרגמטיסטית התומכת ב„תהליך", ומולה — אסכולת „האתוס הז'בוטינסקאי־בגיניסטי", שהמאפיין אותה הוא ה„ארוע" וה„נס". החלוקה החדה הזו חוטאת לאמת ההיסטורית ומתעלמת מן העובדה שבן־גוריון בהתבטאויותיו לאחר מלחמת השחרור לא דחה את רעיון הרחבת הגבולות והוא אף פתח במלחמת סיני. בן־גוריון אף השתמש במושג המיטולוגי־דתי של „הבית השלישי" בעקבות כיבוש סיני. מדוע התעלמת מכך?

„בן־גוריון אמר את המושג הזה פעם אחת בעשר דקות של חולשת־דעת. זה הכל. בן־גוריון גם אמר „או"ם־שמום". אך כשבודקים עמדות של אנשים לא צריך ללכת לפי עמדה חריגה. אצל בן־גוריון לא היתה קיימת המיסטיקה היהודית, אלא פחד לקיומה של ישראל. זהו קישקוש לומר שהוא רצה בהרחבת הגבולות. הוא היה איש מאוד זהיר עם רגליים על הקרקע, ומכיוון שרצה בטובתה של המדינה הוא ידע מה אפשרי ומה לא. אני זוכר שפעם אחת אמרתי לו, „דבר אחד מקרב את שנינו — אנו עדיין לא רואים את המדינה כקיימת ומבוססת", והוא הסכים לדברי. כוונתי היתה למצוא את האפיון של שתי האסכולות ולכן לא דייקתי בפרטים, אלא אמרתי שיש אסכולה שרוצה לבנות עוצמה ויש אסכולה שרוצה לממש עוצמה עוד לפני שזו היתה בידיה. אני חיפשתי את הניגוד בין שני הזרמים. נכון הוא שלא עשיתי צילום היסטורי מדוייק, אלא ציירתי טיפוס אידיאלי. אני טוען שאם אני רוצה לראות את היער, עלי להתעלם מכמה עצים. לכן לא הזכרתי חריגים. הספר הוא כבר בן 355 עמודים ואנשים הספיקו לשאול אותי מדוע לא עסקתי יותר בקונפליקט, בתרבות או בשיקום השכונות. קשה להניח את דעת כולם. אני באתי לדברים שחשבתי שהם חשובים ורציתי לאפיין את שני הזרמים והמתיחות שקיימת ביניהם. כתבתי מראש שאינני עוסק באסכולה הראשונה אלא רק מציג אותה לצרכי ההנגדה לאסכולה השנייה.

מדוע לא ציינת השפעות של האסכולה הרוויזיוניסטית על האסכולה הראשונה?

אני כותב שקיימים עניינים באסכולה ב' הנמצאים גם באסכולה א', ושהחלוקה היא לא חותכת, אך לא התעכבתי עליהם. ניסיתי לאפיין את ההבדלים אך לא יצרתי קוטביות מלאכותית.

אתה כותב על סכנת המעורבות הדתית־הלאומנית במדיניות. באיזו מידה אתה מאמין שקיימים סיכויים להאבק בתופעה זו? הצגת מקורות יהודיים מתונים מול מקורות קנאיים וגזעניים כבר נעשתה ע"י אנשי דת וחילוניים, אך הדבר הוכח כחסר־תועלת. תנועת „עוז ושלום" לא הצליחה להביא לשינוי הדעות במגזר הדתי. ובעיני הציבור מי שמוסמך לבקר את ההלכה הם יהודים חובשי כיפות, לא חילוניים.

כוונת הדברים שכתבתי בספר בנושא זה היתה ליצור אי־נוחות גדולה באנשי הדת. אף אחד לא העז להציג את הסכנה הדתית באופן שאני מציג אותה. כדי להתמודד עימה צריך להתמודד עם הציטטות שהם מביאים. משום שייתכן שהכנסת תחליט בקרוב שהמקורות ההלכתיים אינם גזעניים. אנו נוכל להתמודד באנשי הדת הלאומנים ע"י התביעה להכניס שינויים בדת. אם הספר שלי יופץ וייקרא — יכול להיווצר לחץ כזה.

אתה מאמין בכוחו של ספרך ליצור לחץ לשינויים בהלכה?

בעבר נעשו המון שינויים בהלכה. אם אנו רוצים בכך נוכל להשיג זאת — זה תלוי בנו, בכולנו. אם יגידו על ספרי שהוא איננו מעניין ויזרקו אותו לצד, או לא יווצר לחץ, אך אם יבואו אנשים וינהלו עליו ויכוח, יש סיכוי. אני לא עושה מעצמי דגל, אני חש אי־נוחות כשאני מדבר על כך. אני כאיש לא מעניין בעסק הזה, אך לדעתי זהו הזמן ללחץ פנימי ומוטב לחץ שכזה מאשר גזירות מן האפיפיור ברומא שלא להשכיר דירה ליהודי משום שיהודי איננו משכיר דירה לגוי. יש אנשים האומרים שצריך ליצור סובלנות, כלומר, להתנהג בנימוס. אני אינני עוסק בנימוסיות, אני מדבר בצורה בוטה וחריפה, כי אין ברירה. אני טוען בספרי שבוויכוח על האוניברסיטה המורמונית טוענים הדתיים כי המורמונים הם מסיונרים וכי יש פה שטח מת — הם לא רואים את בעיית ההדדיות. משום שאם הם לא יתנו למורמונים להקים אוניברסיטה, אז מדוע שידרשו הקמת בתי־ספר וישיבות באמריקה? בספרי אני אומר: בואו נתחיל עכשיו בלחץ. אני אופטימי לגבי יעילותו של הלחץ, אך אני פסימי לגבי מימוש האפשרות. אני מחכה לראות אם הפעם יצטרפו אלי או שישאירו אותי שוב לבד, כל קורא לעצמו, כמו שקרה לאחר הופעת ספרי על מרד בר־כוכבא.

מה דעתך על קריאתו של פרופ' ישעיהו ליבוביץ למרי אזרחי?

זה לא טוב. מה נעשה? נלך ברחוב ונרביץ לאנשים? — אני לא בעד הרס המדינה, אני בעד חינוך העם. אם קשה להגיע להורים, אז נגיע דרך הילדים. שיקחו את הספר שלי ויעשו בו שימוש בבתי הספר. כבר הכנסתי מדריך עזר ושאלון למורים על ספרי. למה שלא ישתמשו בו? אני מציע לשנות את העמדות העקרוניות ולנהל ויכוח מטא־פוליטי, כי רק אז יש סיכוי להשתנות המדיניות ואחר כך יבוא מקומו של השינוי בחינוך. אנשי־רוח רבים עשו מהפכות בעולם ע"י פעולות שכנוע. מרי אזרחי יפול אם לא יבוא לפניו חינוך מתאים. צריך קודם כל לרכוש את האנשים ולשכנע אותם, לפני המהפכה. כדי לעשות זאת צריך למצוא את המכנה המשותף הגדול עליו עלינו להאבק. נכון הוא שישנם גם דברים מפרידים, והאינטלקטואלים אוהבים להבליט אותם, אך אלו הם דברים שוליים. צריך לרכז את המאבק כ„אתוס". בניגוד לפרופ' ליבוביץ, אינני מאמין שיכניסו אותנו למחנות־ריכוז. אני אומר שאם המתנחלים רוצים להשאר בשטחים — שיישארו שם. ואני מציע להם כבר עכשיו להתחיל ללמוד ערבית.

אתה מצביע על הסכנה הדמוגרפית כנימוק עיקרי לצורך בנסיגה מן השטחים. אך אינך מביא בחשבון שהגירוש איננו אפשרי. וזוהי בעיה שרבים מתחבטים בה. גם אלו המשוכנעים שהגירוש יביא לאסון אינם יודעים לתת תשובה לשאלה מדוע בעצם הגירוש מסוכן, אם בקונסטלציה מסויימת הוא יהיה אפשרי.

אני כותב בספרי על שיקולים ריאליים, ולמרות שאני מעריך שיקולים מוסריים, אותם אני מניח בצד. אני סבור שאם, נניח, יהיה הגירוש אפשרי ונגרש את הערבים. — זה יתנקם בנו. בספרי אני כותב שאם יגרשו את הערבים, תגורש ישראל מן המזרח התיכון.

אך אינך כותב מדוע. כיצד?

באותה מידה שאומרים שהגרוש הוא אפשרי אני אומר שהוא איננו אפשרי, משום שהוא ייצור מלחמת חורמה וישנה את מעמדה של ישראל בעולם. וישראל איננה ערה באיזו מידה הישגיה נובעים מתמיכה מבחוץ. אני מצביע כל הזמן על הא־סימטריה הזו: אנו קטנים, הם גדולים, והמצב המספרי הזה יישאר כפי שהוא, ולכן הגרוש הוא בלתי אפשרי.

ישנם חלקים רבים בציבור, גם מבין אלו המתנגדים לפיצוץ המסגדים שעל הר הבית, שאינם מתייחסים ברצינות לסכנת הג'יהאד. נשמעת אף טענה כי אם המסגדים יפוצצו יאבד העולם הערבי את העניין בירושלים כעיר קדושה. מהי תשובתך לכך?

הטענה הזו כי אם המסגדים יסולקו, ירושלים תפסיק להיות עיר קדושה למוסלמים היא שטות. ישנן 40 מדינות מוסלמיות ויש להן המשאבים שלהן. מספיק שרק 3 מדינות תכרזנה ג'יהאד והשאר לא תפרענה. זה יהיה מסוכן מאוד. אינני יודע ברווק מה יקרה, ההיסטוריה לא בכיס שלי, אך אני אומר שזו קלות־דעת שלא לקחת בחשבון את אפשרות הג'יהאד, שתהיה תגובה־דתית. יכול גם להיות שהמעצמות הגדולות, באינטרס משותף, יכינו את גורל אי־הסדר באיזור, ויגזרו על ישראל גזירות קשות. ייתכן שאז גם יחליטו להוציא אותנו מירושלים ולהלאים את העיר, משום שאנו לא מקיימים בה סדר ובטחון. האבסורד הוא שהיום מי שמגן עלינו מפני הסכנה הזו הם שומרי הוואקף במסגדים שעל הר הבית...

אתה כותב על תופעת „ניציות מיאוש". יש סוחף ימינה, גם בציבור האינטלקטואלים ואנשים שהיו ממוקמים שמאלה מן המרכז. איך אתה רואה את המגמה הזו?

אחד החסרונות של השמאל הישראלי הוא שהוא תאר הערבים כיונים, ואז כשמתברר שלא כולם כך, קמים ישראלים שאומרים שלא חשוב מה נעשה וכמה נוותר — הערבים ירצו לחסל אותנו. לכך אני קורא „ניציות מיאוש". וזוהי איננה אכזבה ממפלגת העבודה. אלא מהאפשרות להפיס את דעת הערבים. אם לא יצאו נגד המגמה הזו היא תתרחב. אני לא רואה אפשרות אחרת לעצור אותה מלבד קיום הוויכוח העקרוני, המטא־פוליטי. בספרי אני כותב שיכול להיות שהסיכסוך יימשך עוד זמן רב ולא נגיע להסדר. אך גם אז חשוב לזנוח את ה„אתוס הז'בוטינסקאי־בגיניסטי".

אתה עוסק גם בחברה הישראלית, השינויים שחלו בה בעקבות עליית הליכוד לשלטון, אך אתה מתעלם לחלוטין מן הבעיה החברתית־עדתית. כיצד אפשר להתעלם מכך?

לא רציתי להכנס לוויכוח העדתי, לכן התעלמתי ממנו.

מדוע? אתה סבור שאין לו משקל בסיכסוך?

כן, גם משום שאין לו משקל. הערבים טעו בחשבונם שעדות המזרח יהיו לצדם. הם לא הבינו שהאמת היא הפוכה. בני עדות המזרח אינם מכירים את ז'בוטינסקי ותורתו. הם תומכים באסכולת ה'אתוס' מבלי לדעת מה עומד מאחוריה. הם נוהים אחר המפלגה, לא אחר האידיאולוגיה. כמה מזרחיים יש מבין המתנחלים? לרבים מעדות־המזרח אין זכרונות מן התקופה של הקמת המדינה ולכן אסכולה א' זרה להם. מה הפתרון לבעיה זו? — או שמזניחים אותם או שנפגשים איתם, דנים, מקיימים חוגי לימוד, מתמשים בהסתדרות ובמרכז לתרבות שלה. הז'בוטינסקאות איננה מדברת אליהם. והיום אני חושב שצריך לנצל את ההתפלגות בתוך „חרות" בין „המשפחה הלוחמת" לבין „בית שאן".

אתה שותף לדעה הרווחת בשמאל הישראלי שארה"ב תכפה עלינו בסופו של דבר נסיגה מהשטחים?

האמריקנים אמרו בתחילה שההתנחלויות הן "not helpful" — לא עוזרות — ועכשיו הם אומרים "obstacle" כלומר, מכשול. אך האמריקנים אינם צריכים ללחוץ אלא רק להביע את דעתם בצורה חריפה. לא עושים גם את זה. אני עצמי אינני רוצה להזמין לחץ אמריקני, מפני שהוא יכניס אותנו לסבך קשה. את הבעיות שלנו אנו צריכים לפתור לבד. הנושא האמריקני לא מעניין אותי. אני לא בא להטיף לעמים אחרים מה יעשו, אלא להטיף לעצמנו מה לעשות, או ליתר דיוק — מה לחשוב. קיים חסרון גדול במשטר הדמוקרטי לעומת משטר מלוכני. שבו המלך יודע שהוא ימלוך שלושים שנה ולכן הוא חושב ובונה למען הטווח הארוך. במשטר הדמוקרטי חושבים על טווח של ארבע שנים וזה מתבטא גם בעמדת הנשיא רייגן — הוא אינו רוצה בהתנחלויות, אך הוא רוצה להעביר את תקופת שלטונו בשלום. פרס גם כן רוצה להעביר את תקופתו בשלום. ואת זה הוא למד משלטון הליכוד — קודם מבזבזים את האשראי ואחר כך יהיה מי שישלם. חז"ל היו אנשים חכמים, ולמרות שאינני מקבל את כל דבריהם, הרבתי לצטט מהם בספרי. זכור לי סיפור אחד של חז"ל על אדריאנוס הקיסר שפוגש יהודי זקן בארץ ישראל, הנוטע תאנים בשדהו. אדריאנוס שאל אותו מדוע הוא נוטע תאנים שלא יזכה ליהנות מפריין. היהודי ענה לו: אבותי נטעו תאנים ולכן גם אני נוטע אותם, כדי שבני יהנו מהם. כעבור שלוש שנים הגיע שוב אדריאנוס לאותו מקום ופגש ביהודי הזקן. זה ניגש אליו ונתן לו סלסלה מלאה בתאנים. אדריאנוס התרגש וציווה בו במקום להעניק ליהודי סלסלה מלאה מטבעות זהב. חז"ל הכירו אם כן בחשיבותם של אלו שאינם בונים על הרגע אלא חושבים על הטווח הארוך. והם אלו הקוצרים את הפירות.

נעבור לנושא אחר — איך אתה רואה את המשבר הנוכחי בין ירדן לאש"ף. האם ניתן יהיה לקדם את תהליך השלום ללא אש"ף?

אני חושב שתיאורי בספר עדיין תקף. למרות שתאורים פוליטיים יש להם תוחלת חיים קצרה. חוסיין אמר בשבוע שעבר שהוא מכיר באש"ף כמייצג הפלשתינים, ואני לא חושב שהוא רוצה ליצור אש"ף חליפי. אלא מעוניין ללחוץ עליו כדי שיתמתן. אני לא עושה אידיאליזציה של אש"ף. זהו ארגון מכוער. אך זה מה שיש. כאשר האמריקנים הולכים למו"מ עם הסובייטים, הם לא שואלים את מי ישלחו הסובייטים כנציגים. אין לנו פרטנר אחר או סביבה אחרת. אש"ף כוחו נובע מכך שאין לו תחליף, והוא אכן מייצג את האידיאה הפלשתינית. אם לא נגיע להסכם עם אש"ף הדור הבא באש"ף יהיה יותר קיצוני.

וגם הדור הישראלי הצעיר מראה סימנים ברורים של קיצוניות.

זה תלוי בנו איזה סימנים הוא יראה. אם יקחו את ספרי ברצינות, ויתגייסו לוויכוח העקרוני, אולי אפשר יהיה לשנות. בתנועה הציונית דנו בדברים יסודיים ברמה המטא־פוליטית, ועכשיו דנים בסוגיה האם לשלוח את וייצמן לקהיר או לא. צריך לשאול את עצמנו לאן הולך הסיכסוך, מה הן בעיית היסוד של הציונות ושל היהדות לאחר הקמת המדינה.

ייתכן שגם הפעם, כמו לאחר ספרך על מרד בר־כוכבא, מי שיגיב עליו ברצינות יהיה רק ד"ר ישראל אלדד?

יכול להיות. לא היה אף היסטוריון, פרט לאלדד, שכתב בכמה אני טועה בספרי על מרד בר־כוכבא, ואני הרי ציטטתי היסטוריונים תוך הסתמכות עליהם, ולא הסתמכתי על מחקר משלי. נקודת התורפה לכך איננה בי, אלא בקהל ובציבור.

א.ב. יפה

פעמיים אורוול

1984 היתה שנת אורוול באנגליה ובעולם כולו — ורב היה מספר הפירסומים, מהדורות חדשות של ספרים שלו ודברים שנכתבו עליו, ספרים ומאמרים. הגל הזה נמשך גם ב־1985, וכבר יש סימנים כי הוא לא ייפסק גם ב־1986.

ג'ורג' אורוול

הנה, נתבשרנו בימים אלה, כי ד"ר פיטר דייויסון יגע ומצא כי בכתבי־היד של כמה מספרי אורוול נעשתה עריכה, כי הושמטו מתוכם קטעים מסויימים וכי הוכנסו שינויים במשפטים מסויימים, עד כדי עיוות מגמותיו של המחבר. החוקר, שהוא פרופסור לשעבר באוניברסיטת קנט, עבר עבודת־נמלים במשך חמש שנים כדי לערוך שיחזור הטקסט המקורי של אורוול בתשעת ספריו. עבודה זו היתה קשה במיוחד משום שלא נותרו כתבי־היד המקוריים של אורוול. הוא נהג להשמיד את כתבי־היד של ספריו לאחר שהודפסו, כולם פרק למחצית הראשונה של הספר „1984". כיצד פעל איפוא ד"ר דייויסון? הוא ערך השוואות בין ארבעים המהדורות של כתבי אורוול, עבר על כל ספר שורה־שורה, בדק גם את עלי ההגהה שנותרו ואיזכורי דברים הנוגעים לפירסום הספרים באגרותיו של אורוול.

תוצאת העבודה הזאת תהיה — פירסום מהדורה חדשה, שלמה ככל האפשר, של כתבי ג'ורג' אורוול בהוצאת סקר אנד וורבורג, והמו"ל טוען, כי המהדורה הזאת תהיה כה חשובה עד שתבטל ערכן של כל המהדורות הקודמות.

האומנם? אני מתיר לעצמי להתייחס בספקנות־מה לקביעה זו. על כמה „שינויים" שנעשו בספריו של אורוול ידענו כבר קודם מתוך קריאת אגרותיו והספרים הביוגראפיים שנכתבו עליו. מתוך ספר „דפוק וזרוק בפאריס ובלונדון" (אני משתמש — תוך מחאה — בשם שניתן לספר בתרגומו העברי) הושמט קטע שבו תואר משגל. ברור כי מה שנחשב „בלתי ראוי לדפוס", כמעט פורנוגראפי, בשנות הארבעים, נראה סביר בהחלט לפי הנורמות של שנות השמונים. ברומאן „בת הכומר" היתה סצינה של אונס, שנופתה מתוך המהדורות הקודמות. בספר keep the Aspidistra flying נאלץ אורוול, על פי דרישת המו"ל שלו, להשמיט קטעים שכללו התקפה על סיסמאות־פירסומת.

אבל אלה היו בחינת „צרות קטנות" לעומת המאבק הקשה שאורוול נאלץ לנהל עם המו"לים שלו סביב פירסום שני הספרים העיקריים שלו, „חוות החיות" ו„1984". גולנץ סירב להדפיס את „חוות החיות" מתוך חשש שמא ירגיז הדבר את ברית־המועצות. וגם הספר השני, ששמו של אורוול מזוהה עמו כיום בכל העולם, נתקל בקשיים. ד"ר דייויסון גילה כי באחד מפרקי הספר מהרהר הגיבור, וינסטון סמית, בכניעתו ל„אח הגדול" ורושם על שולחן בית הקפה 2+2=5. וכך נדפס הדבר במהדורה האמריקנית ובכמה מהדורות לועזיות של הספר. לעומת זאת, במהדורה האנגלית המקורית, כתוב „2+2=", והמשוואה הבלתי גמורה באה לומר כאילו שוינסטון לא נכנע לחלוטין לכפיית־המחשבה שכפו עליו מלמעלה, וביטול דעתו החופשית. בשעה שהמשוואה הגמורה, בנוסח המקורי, מעידה על כניעתו המוחלטת לסמכות המעוותת של המדינה.

שידורי מלחמה להודו

ב־18 באוגוסט 1941 הצטרף ג'ורג' אורוול לצוות השדרים של הבי.בי.סי. תחילה כסגן־עורך במדור השיחות ולאחר מכן כמפיק תוכניות בסקציה ההודית של השירות המזרחי. הוא החזיק במשרה זו כשנתיים והתפטר בשנת 1943, לא בשל „חילוקי ריעות או אי־הסכמה למדיניות שירות השידור — כפי שציין במכתבו למנהל המדור — אלא משום שזה זמן־מה חש כי הוא מבטל את זמנו ומבזבז כספי־ציבור על עשיית עבודה שאינה מביאה כל תוצאות חיוביות". לאחר שעזב משרתו זו, החל אורוול לעבוד כעורך המדור הספרותי של השבועון הסוציאליסטי „טריביון".

אם כי לא ייחס חשיבות יתירה לעבודתו בשידורים המופנים להודו, כינס אורוול מבחר שיחות ששודרו בתקופת כהונתו בספר „לדבר להודו" (לונדון 1943). בספר זה הוא הביא שיחה אחת משלו („לגלות מחדש את אירופה") ועוד 18 שיחות שמחבריהם היו א. מ. פורסטר, סיריל קונולי, טאמבימוטו, גורדון צ'יילד, סרדיק דוכר, ריצ'י קולדר ואחרים.

כאשר שירות השידור הבריטי החליט להנהיג תוכניות אלה הוא הביא בחשבון, כי בהודו מצויים כחמישה מיליון אנשים היודעים קרוא וכתוב אנגלית, ועוד כמה מיליונים המבינים את הלשון והמסוגלים להתבטא בה. לתוכניות אלה היה אופי פוליטי בעיקר. הן נועדו להסביר את עמדתה של אנגליה במלחמת העולם ואת חשיבות המאבק נגד הטוטאליטאריזם הפאשיסטי, אך הוקצתה במסגרתם גם פינה לענייני ספרות, אמנות ומדע, מתוך מגמה להפיץ שם את התרבות האנגלית.

אורוול הצליח לרכז סביבו קבוצת סופרים, הוגים ועיתונאים מן הראשונים־במעלה ושיווה לתוכניות שבעריכתו חשיבות שהיתה תרבותית לא פחות מאשר תעמולתית. הוא הקדיש תוכניות מיוחדות לשירה האנגלית בת־הזמן (אחד המשתתפים הקבועים בתוכנית זו היה ט.ס. אליוט). הוא פנה אל סופרים ממוצא הודי שישבו באנגליה וכתבו אנגלית (כמו מולק ראי אנאנד ונאראיאנה מנון) ליטול חלק בתוכניות. הוא הזמין אצל מומחים לדבר שיחות על נושאים שונים מתחום המדע, האמנות, המדיניות. השיחות היו בדרך כלל פופולאריות, שכן נועדו לציבור מאזינים זר. אך עמדו על רמה נאותה ועסקו בנושאים חשובים. פורסטר דיבר על גיבון ועל טולסטוי, קונולי על הספרות האנגלית בשנות השלושים, סרדיק דובר על המשורר פול רובסון, טאמבימוטו על שירתו של אליוט, ויקהאם סטיד על חופש העיתונות. את השיחות שהוא עצמו חיבר לא טרח אורוול לכנס ואפילו לא לשמר. והנה נמצא היסטוריון צעיר, ו.ג'. ווסט, שתחום מומחיותו הוא מלחמת העולם השנייה, והוא חיטט בארכיוני הבי.בי.סי. עד שגילה תיק המכיל את כל התוכניות שהכין לשידור ג'ורג' אורוול בחודשי עבודתו שם. כרך ראשון של שידורים אלה כבר נתפרסם אשתקד, והשני יראה אור בקרוב.

מבחינת תוכנן אין בשיחות אלה של אורוול חידושים רבים. הוא היטיב להכיר את המדיום שלתוכו נכנס, נהג זהירות רבה בניסוח דבריו ונמנע מכל דבר שעלול להיות שנוי במחלוקת, מכל דבר שעלול היה להזיק למאמץ המלחמתי.

אבל, מי שקורא כיום שיחות אלה של אורוול יגלה בהם סימנים, המבשרים את „אורוול המאוחר", שבניגוד ל„אורוול המוקדם", מחברם של רומאנים די בינוניים, הוא סופר מפוכח, בעל כושר אנאליטי כשהוא עוסק במשטרים מדיניים טוטאליטאריים, סופר המעמיד בראש סולם העדיפויות שלו את השכל הישר, הגישה הבלתי־משוחדת ובלתי־מסולפת, ואשר מוכן להגן באומץ על האמת שלו.

יעקב־צבי שרגל

היום חולף

הַיּוֹם חוֹלֵף.
בֵּין־הָעַרְבַּיִם זָר שׁוֹתֵק לִקְרָאתִי.
צְעָדַי אֲשֶׁר יוֹלִיכוּנִי אֶל סַף דַּלְתְּךָ
שׁוֹקְעִים אֵלַי דִּמְדּוּמֵי־קְטִיפָה,
אֶל תּוֹכִי.

סוֹפַת־מַעֲרַבֹלֶת בָּאָה בְּעִגּוּלִים,
נוֹבֶרֶת בְּגִילוֹן בְּהַתִּירָהּ כְּנִיסַת הָאֲפֵלָה,
כְּאִלּוּ רֵאשִׁית הַשָּׁבוּעַ עַכְשָׁו.
אֲנִי נוֹשֵׂם אֶל קִרְבִּי בְּשָׂמִים וּמַמְתִּין,
מַמְתִּין בְּדִפִּיקוֹת־לֵב,
אַךְ בְּלִי דַּעַת לָמָּה
וּבְלִי דַּעַת לְמִי.

כּוֹכָב אֶחָד בִּלְבַד — רִאשׁוֹן מִשְּׁלֹשָׁה —
נוֹשֵׂא עִמּוֹ חִיּוּךְ,
מַבַּט־עַיִן זוֹהֵר מִשָּׁם,
פָּנִים מֵעַל „תְּחִנָּה"
וְהֵד חוֹזֵר שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם
אֲשֶׁר קוֹרֵא לִי
וְחוֹלֵף.

מיידיש: מ. וינקלר

איתן קלינסקי

שני שירים

בשערי שכם

מֵבִין צַמָּרוֹת מְשִׁילוֹת קוֹרֵי שָׁנָה
עַמּוּד הַשַּׁחַר קָם אָפוּף הוֹד קְדוּמִים —
מְנַשֵּׁק מְלַטֵּף בִּידֵי אַחֲרוֹן הַכּוֹכָבִים
הַנֶּאֱסָף מְלוּחַ רָקִיעַ בִּנְתִיבָהּ מוּעֶבֶת —
חוֹצֶה שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים שָׁנָה שֶׁל יַעַר מִכְרָא
מֵישִׁיר מַבָּט בִּסְגָנַי וּמַרְעִיד בְּקוֹל מִתַּחְתַּי
„כְּלֵי חָמָס מְכוּרוֹתֵיהֶם"
„בְּסוֹדָם לֹא תָבֹא נַפְשִׁי".

והיו אחד בידי

בֵּין הַיַּרְדֵּן לַיָּם
כְּרֵי עֶרֶשׂ טְבוּל זָהֳרֵי רָקִיעַ
עֲלוּמִים אָכַל הַשָּׁרָב.
לֹא שְׁלוּלִית אַחַת שֶׁל דָּם
רִשְׁפָּהּ וְרִפְשָׁהּ גְּמָאוּ
מִתַּחַת רֶחֶם וָשַׁד —
מְתוֹת חַיֵּי שָׂדֶה וְהָהָר
בְּבִצּוֹת שִׂנְאַת חִנָּם.

כָּל עוֹד הָרֶגַע עָלַי זוֹרֵחַ
יְהִי דְּבַר אֱלֹהִים אֵלַי לֵאמֹר:
קַח לְךָ עֵץ אֶחָד
וּכְתֹב עָלָיו — יִצְחָק,
וְקַח לְךָ עֵץ אַחֵר
וּכְתֹב עָלָיו — יִשְׁמָעֵאל
וְקָרֵב אוֹתָם אֶחָד אֶל אֶחָד
וַעֲשִׂיתָם לְעֵץ אֶחָד
וְהָיוּ אֶחָד בְּיָדִי.

בשבע עיניים

החוג לספרות עברית באוניברסיטת תל־אביב מקיים יום עיון לזכרו של

ד"ר אורי שוהם ז"ל

שיוקדש לנושא: „זיקות" ומגעים בין הספרות העברית והספרות הכללית".

ההרצאות תתקיימנה ביום ה', 20.3.86, באולם 1, בניין רוזנברג למדעי היהדות, קריית האוניברסיטה, רמת־אביב.

בתכנית: מושב א' (16.00־17.00) — הבלדה העברית וזיקותיה לבלדה בספרות העמים. ירצו: ד"ר עוזי שביט וד"ר שלמה הראל.

מושב ב': (17.30 — 19.00) — סוגיות בזיקות הגומלין בין פרקים בספרות העברית החדשה וספרות העמים. ירצו: ד"ר זיוה שמיר, ד"ר בן־עמי פיינגולד, ד"ר יאיר מזור וד"ר מנוחה גלבוע.

החצי השני בפורים

אמנות ישראל לתקופותיה תוצג באולם חדש ומפואר שיחנך במוזיאון ישראל בחג הפורים הקרוב. התצוגה, אשר תכלול אמנות ישראלית מאוספי המוזיאון, תשלים את האולם העליון בביתן אילת וקס־אברמוב, המיועד לתערוכות מתחלפות.

האולם החדש, שטחו 500 מ"ר, נתרם ע"י ורנר מרצבכר משוויץ לזכר הוריו שנספו בשואה.

מרצבכר, אספן חשוב של אמנות ראשית המאה, יגיע לחנוכת האולם ב־26 במארס 1986.

„מאזניים" חדש

בגליון החדש: סיפורים של משה שמיר, שולמית לפיד, ראובן מירן, רות בלומרט ואחרים. שירים של מרדכי גלדמן, איציק מאנגער, מישל חזאד, אייל מגד, ישראל אלירז ועוד. כמו כן, מדור מיוחד מוקדש לשירתה של סילביה פלאת וכו מסה מאת רות קרטון־בלום ותרגומי שירים ומדור השוואת תרגומי שירה.

בחוברת ראיון מקיף עם מרדכי אבי־שאול ותירגומיו מפרי עטו של אריך פריד. מסה עקרונית של אהרן שבתאי. קטע מתוך סירנו דה ברז'ראק בתרגומו של ט. כרמי. ארבעה שירים מהמאה ה־17 בתרגומו של ראובן צור. „המכתב" מאת פון הופמנסתאל בתרגום של טוביה ריבנר. עוד בחוברת מאמר של הפואטיקה של ויקטור שקלובסקי ובנוסף — המדורים הקבועים: הדר עוזן וארועי ספר.

חלון ראווה

הזיקנה, הצל וההתכנסות

שלמה ניצן: „צל של ספק";
מועדון קוראי מעריב, 1985

ספרו הראשון של שלמה ניצן הופיע ב־1949 ומאז פרסם שורה של רומאנים וקובצי־סיפורים. אחד הנושאים היסודיים הבולטים בכתיבתו היא הבדידות השתלטנית, האכזרית, הממלאה עד מחנק את האווירה האופפת את הגיבורים ומערערת את כל חייהם. והבדידות אינה אלא תולדה של אי־הכנה, של ניכור ושל העדר קומוניקציה בין דורות (אבות ובנים), בין המינים (בעל ואשה), בין אדם לחברו ובין אדם לבין עצמו.

שלמה ניצן

ברומאן „שעה גנובה" מרכז־הכובד הסיפורי הוא עולמה של אלמנת־מלחמה צעירה, המסרבת להיכנע למוות שפקד את ביתה, אך גם אל החיים המלאים־התקינים אין היא יכולה לשוב. הרומאן „תופקוש", המעלה את הדיכות הקשה בין שני חברים לשעבר, שם דגש גם על שאיפותיו של אחד מהם כאיש־ציבור בישראל, המבקש לעמוד במרכז ההתרחשויות, ליטול חלק בעשיית ההיסטוריה, ואילו בספרו הלפני־אחרון, „האימפריה הפרטית של זמירי־פיקאסו", מועלית גם מערכת־יחסים, אקטואלית ביותר, בין ערבים ויהודים בארץ בימינו — שוב לצד מצבים „פרטיים", המוגדרים בפי ניצן עצמו כלבדיות קיומית, יחסים מורכבים וכואבים בין אב ובן...

חוטים ברורים מתמשכים מהרומאן החדש של שלמה ניצן „צל של ספק" אל סיפוריו הקודמים, אך יש גם הרבה מן החדש בנושא ובעיבודו. זהו סיפורם של ארבעה קשישים היושבים מתחת לעץ כבית־אבות ומגוללים פרקי־חיים, גורלות, תשוקות שכבו ויצרים המסרבים לגווע, שאיפות. אחד הזקנים, הנושא את השם הסמלי־המודגש קוהלת, תולה עצמו על אותו עץ שהוזכרנו. האיש ושמו לא רק מעידים ברורות על רעיונות ומסקנות ברוח קוהלת — מותו אינו מונע בעדו להיות נוכח כאותה חבורתא של קשישים ברומאן, ללוותם לאורך העלילה. אחד מן הארבעה הוא שופט־לשעבר המוסיף לסיפור ההתרחשויות מנסיון־חייו. ואילו בנו של אחר, איתמר ברדוגו, הבא לבקר את אביו בבית־האבות, קושר קשרים אסורים עם אחות סיעודית במקום, גיורת ילידת דנמרק, ובורח עימה מאשתו. זו אינה נכנעת, אינה מוותרת על בעלה, נאבקת עליו בדרכה שלה — ומלות־הסיום של הספר נותנות ביטוי לאמונתה הנואשת: „מוקדם או מאוחר, מה השעה, זה מוכרח להשתנות, המחלה הזאת תעבור אצלה, הדנמרקית תיעלם והוא יחזור והכול יחזור להיות כמו שהיה. מוכרח שיהיה כך וזה יהיה כך, מפני שככה אני רוצה ואני יודעת. שרק יהיה לי הכוח לחכות".

לאחר הופעת „צל של ספק" נשאל המחבר בראיון עתונאי על הראייה הפסימית השוכנת ביסוד הרומאן. הוא השיב כי במקום פסימיות היה אומר: התכנסות, כי להתכנסות פירושו לחיות. וזאת בלי לשפוט את סוגי החיים, מעבר לפסימיות ולאופטימיות.

הצל שבשמו של הספר הוא הצל שמטיל הצאלון, המסוכך כאילו על הגיבורים המספרים: אולי הוא גם צל הרפאים שבקוהלת המת המלווה כחי את חבריו בסיפור — ואולי כל הצללים המעיבים על חיינו. ואילו הספק שב„צל של ספק" הוא הספק הקיים לגבי כל דבר ארצי, לגבי מהות ותוכן ומאוויים חולפים.

נשים במאבקי־נפש

ג'ודית רוסנר, „אוגוסט";
מאנגלית: כרמית גיא,
הוצאת זמורה־ביתן, 1985

קוראים שהגיעו כבר לידיהם ספריה של המספרת האמריקנית ג'ודית רוסנר (יהודיה אשר נולדה באמצע שנות ה־30 בניו־יורק), „מפגש גודבאר" ו„אמלין" במהדורותיהם העבריות, יכולים עתה לקרוא רומאן נוסף שלה. „אוגוסט", נכתב ופורסם במקורו ב־1983.

נושא הספר אופנתי מאוד בארצות־הברית (למען האמת, זוהי „אופנה" מתמשכת למדי): פסיכואנליזה, אנשים המעורבים בטיפול פסיכיאטרי. בעיות־נפש המטלטלות טלטלה עזה את כל הווייתו של אדם. ידועה היטב מידת ההזדקקות של אמריקנים רבים לפסיכיאטרים למיניהם — ועובדה זו מוצאת את ביטויה בספר. שמו, „אוגוסט", מתקשר בתופעה מסויימת: אוגוסט הוא חודש יציאתם לחופשה שנתית של הפסיכיאטרים בניו־יורק והם משאירים את הזקוקים לעזרתם בלא טיפול ובלא „הגנה" רפואית. הגיבורות המרכזיות כאן הן הפסיכיאטרית ד"ר לולו שיינפלד (שוב שם יהודי!) והחולה שלה דאון הגלי. זו האחרונה נרדפת על־ידי התחושה והפחד, שכל אדם שאליו היא קשורה וכו היא תלויה עוזב אותה לנפשה בחודשי אוגוסט, מדי שנה.

המספרת כמו מבקשת להרים את המסך מעל המתרחש בעולמה הפנימי הסגור והשברירי של אותה אשה צעירה, דאון הגלי, וכן לתאר את מערכת־היחסים שלה עם הרופאה המטפלת בה. לצד נקודות פשוטות בזרימת־חיים רגילה יש בספר גם נסיון להציג מורכבות מקצועית־פסיכואנליטית, המתחברת אל עלילה סיפורית.

הים האכזר והיפה

מרקו דהן, „הים ואני";
עריכה: דינה עיבל,
הוצאת „מסדה" 1985

בשבוע שעבר קראנו בעתון, שבנמל אשדוד חגגו את הופעת הספר של אחד מעובדיו, מרקו דהן, המוקדש למסתרי הים והקרוי בשם „הים ואני".

מסתבר, שחייו ומאווייו של המחבר קשורים קשר הדוק בים: הוא עלה לארץ ממארוקו בגיל צעיר, שירת בצה"ל בחיל־הים, היה צוללן במקצועו, מתגורר באשדוד עם משפחתו, השתתף בבניית נמל אשדוד וכיום עובד כקצין משמרת עגינה בנמל זה. אך באלה לא היה די לכתיבת הספר שלפנינו. אהבתו לים מביאתו גם להתמסרות לצילום תת־מימי, לחקר הים התיכון, לארכיאולוגיה ימית, לצלילה חופשית ודיג תת־מימי. כל זה סייע בידו כאשר ביקש למלא את החסר בתחום הספרות בעברית על החיים הרוחשים בים התיכון.

הספר שכתב, המלווה בתצלומים צבעוניים, שנעשו במצלמה התת־ימית, ברישומים ובתרשימים, דן בעיקר בהיבטיה השונים של הצלילה, בפגישות עם חיות־ים ובמה שראו עיניו בשעת צלילה. פרקי הספר מספרים על צלילה חופשית, ציוד הצלילה והשימוש בו, צלילה עם מיכל־אוויר, המצריך לדעת על הסכנות במעמקים, תופעות מוזרות בצלילה, דיג, צילום והסרטה תת־מימיים, דגים מסוכנים שחיים באזורנו, זיהוי חיות־הים, התנהגות הדגים, הצדפות, ארכיאולוגיה תת־מימית. מרקו דהן מסיים את ספרו בדברים על רוחו של הים ובמעין ווידוי אישי: „יחסי לים מלווה תמיד בעונג ובשלווה. בים אני מרגיש שלמות נפשית. כל מחשבותיי קשורות בו".

מ. אבי־שלמה

ספרי א"י

העלייה „הבלתי ליגאלית"

אריה ל. אבנרי: מוולוס עד טאורוס — עשור ראשון להעפלה, 1934־1944.
הוצאת יד יצחק טבנקין, המכון לחקר כוח המגן והוצאת הקבה"מ, 1985.

ספרים רבים נכתבו על אודות ההעפלה, או עלייה ב'. כך ספריהם של ברכה חבס, אפרים דקל, אהוד אבריאל, אריה (לובה) אליאב, מרדכי נאור, זאב הדרי וזאב צחור ועוד.

אולם, נראה שלמרות המחקר ההיסטורי המעמיק, עדיין רב הנסתר על הנגלה, בכל הנוגע לתקופה זו. שכן, הגופים הרבים שעסקו בעלייה הבלתי ליגאלית, לא תמיד שיתפו פעולה ביניהם ולעיתים אף הפריעו זה לזה: כך „המוסד לעלייה" (תנועת־העבודה) מחד גיסא, והתנועה הרביזיוניסטית (בית"ר) מאידך גיסא וביניהם גורמים אחרים. המחבר, הבודק תקופה של עשור שנים, מנסה ללקט נתונים רבים ממספור ולארגנם למסכת אחת ברורה יותר. בצורה כרונולוגית עוקב אבנרי אחר הספינות: מ„וולוס" (1934) ועד „טאורוס" (1944), שהעלו ארצה כמאה ועשרים אלף עולים. מהם כ־37,000 עולים עד 1944. „ההגנה" הביאה כשליש מהם, הצ"ח והאצ"ל כרבע מכלל העולים והשאר על־ידי גורמים פרטיים שונים.

פרקים נרחבים מוקדשים לאותן ספינות, הקשורות במעשי־גבורה ושבירת־המצור, או בתפיסתן והגלית נוסעיהן, או להילופין — באניות, ששמן קשור באסונות גדולים, עליהן עמדו כבר מחברים רבים אחרים, שאת חלקם הזכרנו. כך לגבי פרשת „פאטריה" ו„סטרומה": אבנרי טוען, על פי מידע מעודכן, כי הטבעתה של „סטרומה" נתבצעה על־ידי צוללת רוסית (ההשערה הנושנה היא, ש„סטרומה" טובעה על־ידי צוללת גרמנית). כיוון חדש זה עדיין זקוק לבדיקה ולאימות ונראה, כי מחקרים נוספים ינסו לגלות את האמת בשנים הבאות.

המחבר מבטיח, כי בקרוב נזכה לכרך שני, שיעסוק בתקופת „ההעפלה הגדולה" (בשנים 1945־1948), וכך נקבל שני קבצים מפורטים ועשירים בפרטי היסטוריה לגבי תקופה מסעירה זו.

הספר הראשון חסר מפתח מקומות ושמות, ובחסרון זה יש פגם רציני. חשוב להוסיפם בכרך השני.

דן יהב

ספרי ילדים

שירה לילדים

מירי ברוך:
סוגיות וסוגים בשירת ילדים
האוניברסיטה המשודרת
גלי צה"ל, 1985

בזכות המפעל הנאה של האוניברסיטה המשודרת נתעשרה ספרות העיון העברית בכמה וכמה ספרים נאים וטובים, שהקריאה בהם גם מהנה וגם מוספת, לא מעט בשל מקורם „השידורי". עתה נוסף לספרי הסידרה עיון מאלף בשירה הנכתבת לילדים.

יהונתן גפן

המחברת מירי ברוך, מבית־הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית, עומדת בקצרה על שני הבדלים עיקריים בין ספרות ילדים לבין ספרות מבוגרים:

א. הכותב לילדים חייב להתחשב בגילו של הילד שאליו הוא מכוון את יצירתו, כי אוצר המלים של הילד שונה מגיל לגיל וגם נסיון חייו שונה. ב. לא נעים, אולי, להודות בכך, אבל ספרות הילדים היא במהותה דידאקטית ומכילה מסרים חינוכיים, מהם סמויים ומהם גלויים וישירים. הכותב לילדים חייב להתאים עצמו לדרישות אלה ולא להגניב ליצירותיו מסרים „אנארכיסטיים" ובלתי קונסטרוקטיביים.

הספר עוסק, כאמור, בשירה המכוונת לילדים, שאותה מחלקת ברוך לשישה ז'אנרים עיקריים: א. שירי ערש, שמטרתם להפיג מתחים ולהביא את הילד לידי שינה נעימה; ב. שיר אפי, שהוא יצירת־כלאיים בין שירה לבין סיפור. השיר אמנם שיר בצורתו — יש לו משקל, חריזה וריתמוס — אך עיקרו הוא סיפור בעל־עלילה; ג. השיר הלירי מעלה נושאים הקשורים בתחושות, בהלך־רוח ובחוויות רגשיות של הפרט במגעו עם העולם. השיר הלירי לילדים הוא שיר „מחופש". דובר מבוגר מתחפש לילד ומספר על חוויות ילדות שהיו לו או לאחרים. אך אלה אינן חוויות בהווה. גם סיגנון הכתיבה אינו סיגנון טבעי של מבוגר, אלא הוא מכוון לגיל ולרמת־חשיבה של ילד, שהוא דוברו הספרותי של השיר (והפרסונה שבשיר). מגבלות אלה תרמו לא מעט לכשלונם של שירים שנכתבו בז'אנר זה, מכיוון שתכופות בולטת מלאכותיותם וחוסר אמינותם. יש גם שירים ליריים לילדים המיועדים, למעשה, למבוגרים. הדובר בהם הוא אמנם ילד, אך מסר השירים מופנה אל המבוגרים יותר משהוא מופנה לילדים, והתיחכום שבהם הוא כזה שילד אינו יכול לפענחו; ד. השיר התיאורי עוסק בתיאור הטבע החיצוני, עצמים, מראות ונופים שאינם דימויים או השאלות להלך־רוח, אלא מטרה כשלעצמה. כלומר, כוונת השיר לתאר את הדברים כפי שהם, כדי להקנות לילדים מידע עובדתי בדרך נעימה. שירים אלה נבחנים על פי דיוקם, לשונם (קלילות, צליליות) והדרך המתודולוגית שבהם הם מקנים את המידע. סוג שירים זה אינו נימנה — כלשונה של ברוך — עם השירים „המסעירים", אך הוא משיג מטרה דידאקטית חשובה; ה. שירי משחק הם שירים המלווים משחקים והם כרוכים בפעולות ולמעשה משמשים תמליל לפעולות. דיקלום השיר מלווה בביצוע תנועות או בהשמעת מלים מסויימות שרוצים להקנותן לילדים; ו. שירי „נונסנס" — אלה אינם שירי שטות וחוסר־היגיון, אלא שירים שבהם בא לידי ביטוי היגיון מסוג לא־מקובל. דימויים ומלים מוצאים מהקשרם הרגיל ומצורפים יחד על־פי סדר חדש שרירותי ועם זאת בעל אחידות משלו. מה שמייחד סוג שירה זה הוא האפקט הקומי שבהם, ועל הקורא לדעת שהוא נכנס לעולם „ההיגיון האחר", להשתתף במשחק הזה ולהנות ממנו.

ששת הסוגים העיקריים הללו של שירת ילדים (על תת־סוגיהם הרבים) מוסברים ומנותחים על ידי המחברת בבהירות ובחן בליווי דוגמאות רבות ומהנות ולעיתים אף נוגעות ללב, דווקא באנטי־פאתטיות המכוונת של השיר. לדוגמא, ולסיום, „כך עצוב" של יהונתן גפן (עמ' 74):

לענת יש שערות שחורות־שחורות
כמו לאמא
ויש לה עיניים חומות מאירות
וצחוק מתגלגל בהמון חצרות
כמו לאמא.
לענת -- לפעמים — יש על לחי דמעות
כמו לאמא.
ואלפי סיפורים, אגדות ושירים
כמו לאמא.
מלים של שמחה, חברות, חברים
כמו לאמא

אך לכל הילדים יש אמהות,
ורק לענת
אין אמא.

דבורה גילולה

דימוי הצב

(המשך מעמוד 15)

שפירושו אינו 'עובר מן העולם' אלא 'מהלך בעולם'. כפי שמוכיח התחביר של המשפט, הקושר ביטוי זה להליכתו של שחקן על הבמה.

„שַׂחְקָן עָלוּב": (ברוידא: שחקן מסכן; a poor player). ויזלטיר מדייק כאן במובן המלה: שייקספיר מתכוון גם שהשחקן אומלל, וגם שהוא שחקן רע. ברוידא, לעומת זאת, שומר היטב על הצליל של המקור. אך אי דיוקו לגבי משמעות המלה הופכת את השורה הבאה למנותקת.

„הַמְקַפֵּץ שָׁעָה עַל הַבִּימָה": (ברוידא: טופף כתוך שעתו על הבימה; That struts and frets his hour upon the stage; מילולית: 'פוסע וקוצף שעתו על הבימה'. כאן ברוידא מתעלה על עצמו, ומצליח לשחזר להפליא את המוסיקה עם המשמעות של המקור, ומעל לכל, את נימת הדיבור של שייקספיר. ויזלטיר, לעומתו, חיוור, ואינו יורד לסוף כוונת המחבר. 'שעה על הבימה' מציינת רק משך ההופעה; 'שעתו על הבימה' מעלה הקשרים עמוקים יותר.

„וּמִתְנַדֵּף": (ברוידא: ואין לו זכר עוד; And then is heard no more; מילולית: 'ואז אינו נשמע עוד'. אותם המתרגמים שלא היו רגישים קודם לשימוש המטאפורי של שייקספיר בצליל ('ההברות' של זמן) לא יבחינו בו גם כאן בפיתוח הרעיון, ולא ישימו לב לכך שהשחקן אינו 'נשמע' דווקא.

„הֵם רַק מַעֲשִׂיָּה שֶׁל מְפַגֵּר": (ברוידא: סיפור כזה הוא סיפרו אווילי; It is a tale told by an idiot; מילולית: 'סיפור מסופר על ידי מפגר'. כי המתרגמים שומרים על האליטרציה, וכאן משמעות לשונו של ויזלטיר קרובה יותר לשייקספיר מה'סילסולים' של ברוידא.

„גְּבוּב שֶׁל שְׁצֵף־קֶצֶף, בְּלִי שׁוּם מוּבָן": (ברוידא: מלא שאון וזעם, ופשר אין); Full of sound and fury / Signifying nothing; מילולית: 'מלא שאון וזעם, מביע לא־כלום'. זוהי הפריחה המלאה של מוטיב הצליל בקטע הזה, אותו שתל שייקספיר ב'הברות' של הזמן ובהישמעות של השחקן: ברוידא מתעורר לו כאן מאוחר מדי; ויזלטיר אינו מכיר בו כלל. וכמו המשמעות, כך גם המצלול: הקצב הקפוא של האליטרציות מתרכך ונעצר על ידי פיוטו של אליטרציות קודמות יותר. מתוך 'Struts and frets' מכות פטיש צליליות, מושך שייקספיר יחד האליטרציות הכפולות Sound/Signifying ו־fury/full, בקצב מואט, ושם לאל את המקצב כולו בצלילה הרך והמסיים של 'nothing', שאינה משמשת לאף אליטרציה בקטע, ומהמוסיקה המתוחכמת הזאת אין זכר בעברית, אפילו אצל ברוידא, שהעמיס עליו צב בלתי רצוי לשם שמירת העיקרון הזה בדיוק.

שייקספיר המחזאי חי וקיים. בכל תרגום שהוא תהיה סצינת הסהרורים של ליידי מקבת מרתקת, ותהיה האירוניה של נבואת המכשפות מעוררת רגשות „חס וחת" קלאסיים. אך שייקספיר המשורר, אמן המלים המבריק והמקורי ביותר בספרות האנגלית כולה, כאילו לא היה. האבדן הגדול הזה הוא אולי פריה הבלתי נמנע של פעולת תרגום כלשהי: תרגום, שמטרתו המוצהרת היא העתקת הכתוב אל מערכת ערכים לשונית קבועה מראש, מבטיח אבדן זה. ועם אבדן הלשון הולך אבדן התרבות. מי בין קוראי העברית הספרותית הסטנדרטית של ברוידא ובין קוראי העברית 'המודרנית' היבשה של ויזלטיר, יחוש דבר מתרבות הדיבור של שייקספיר, שהשתמש באוצר המלים הגדול והמגוון ביותר בין כל מחברי השפה האנגלית עד עצם היום הזה, מלים גסות עם מעודנות, פשוטות עם מלומדות, סלאנג עם סילסולים, ותמיד בחיפוש אחרי הצירוף הרענן, הדימוי החד והמוסיקה המדוייקת? כמה שחקנים יבינו, שדמויותיו של שייקספיר מעניינות אותנו במידה רבה בגלל שדיבורן ראוי לזכירתנו? וכמה מיושבי הקהל יספגו את אמונתו של שייקספיר ושל בני דורו, כי דיבור צריך להיות ראוי לזכירה? וכמה תלמידים לספרות בבתי ספרנו יבינו, כי דיבור ממושקל אינו דיבור מלאכותי, כי אם דיבור רגיל בחזקה נעלה יותר, דיבור מוגבר, דיבור המאמין בשאיפה לשלמות? וכמה ממורינו לספרות יציגו בשיעוריהם את דימוי הצב במקבת?

קולנוע

דני ורט

צל של ספק

„הסיפור האמיתי"
בקולנוע „גורדון" בתל אביב

נורמה אלאנדרו והקטור אלטריו ב„סיפור האמיתי".

לאחר שמונה שנים בקירוב של שלטון החונטה הצבאית בארגנטינה ועליית הממשלה הדמוקרטית לשלטון בראשות הנשיא ראול אלפונסין, מדברים על פריחה אמנותית בארגנטינה. לאחר סיום שלטון הדמים של הכת הצבאית רבים מהאמנים הגולים שבו למולדת. השחרור מהלחצים הפוליטיים והצנזורה הכפויה נותנים את אותותיהם. הרנסנס האמנותי־תרבותי מוצא ביטוי נרחב גם בקולנוע.

המספרים הרשמיים מדברים על כחמישים סרטים שנוצרו בארגנטינה מאז חודש ינואר 1984, לעומת אחד־עשר סרטים עלילתיים שנוצרו במהלך 1983. המערב, כהרגלו, מאמץ את אותות הפריחה לליבו. לפני שנה היה סרטה של הבמאית הפמיניסטית מריה לואיז במברג „קאמילה" מועמד לפרס האוסקר. השנה הנציג הארגנטיני לפרס הוא „הסיפור האמיתי". הסרט מועמד בשתי קטגוריות: הסרט הזר והתסריט (שנכתב בידי התסריטאית איידה בורטניק והבמאי לואיס פואנזו). כבר קודם לכן זכה הסרט להכרה רשמית בפסטיבל קאן, כשהשחקנית הראשית נורמה אלאנדרו חלקה את פרס השחקנית עם כוכבת „מסיכה", שר.

עלילת „הסיפור האמיתי", (שם לא מוצלח שהוענק לסרט בארץ) שנקרא במקור „ההיסטוריה הרשמית" או „הגרסה הרשמית", מתרחשת על רקע בואנוס־איירס של שנת 1983. זו ארגנטינה שלאחר מלחמת מאלווינאס (מלחמת פוקלאנד) ובדרך לשלטון אזרחי. הסרט עוסק בתהליך הפוליטיזציה של אליסיה, מורה להיסטוריה בבית־ספר תיכון. אליסיה ובעלה רוברטו, איש עסקים אמיד, הם משפחה בורגנית שחייה מתנהלים על מי מנוחות בשגרה משעממת. לבני הזוג בת מאומצת, גבי בת החמש, שהיא מרכז חייה של אליסיה. בבית־הספר אליסיה מלמדת את ההיסטוריה שכתובה בספרים. היא דוחה טיעונים ראדיקליים של אחד מתלמידיה המרדניים. היא דוגלת רק בסימוכין מהכתב.

פגישה מחודשת עם ידידת נעוריה, אנה, ששבה למולדת לאחר שבע שנות גלות, מנערת את אליסיה ומביאה לשינוי בהלך מחשבתה. בשיחה ארוכה אל תוך הלילה, כטוב ליבן במשקה, אנה מספרת על העינויים המשפילים שעברה בכלא משום שחשדו באהובה בפעילות פוליטית חתרנית. אליסיה נעשית מודעת למחאתו של תלמידה הטוען שההיסטוריה הרשמית נכתבה בידי רוצחים. היא אפילו מעניקה לו ציון גבוה על עבודתו, למרות שלא ציין מקורות ביבליוגרפיים כנדרש. היא מנסה לתהות על מוצא בתה המאומצת, אף שהיא יודעת שניסיון זה עלול להוציא את הילדה מרשותה. רוברטו שהביא בזמנו את התינוקת הביתה מסרב לדון בעניין. אבל אליסיה נגשת לפשפש במסמכים רשמיים ומנסה לגלות את תעודת הלידה של הבת. חיפושיה הנואשים מביאים לפגישה עם אחת „האמהות של פלצה דה מאיו", אותן נשים במטפחות לבנות, שנאספו למחות על יקיריהן ש„נעלמו". יתכן מאוד שאותה גברת היא סבתה של גבי. היא מגוללת את סיפורה הטרגי של בתה וחתנה, צמד מאותם אלפי „נעדרים" — ה„דספארסידוס" שנרצחו במהלך שלטון החונטה הצבאית. כסימוכין היא מביאה צילומי ילדות של הבת שדומים לגבי הקטנה.

התעוררותה של אליסיה ופריצתה מגבולות הקן המשפחתי המוגן שלה מקבילה להתעוררותו של הרוב הדומם בארגנטינה מתרדמתו. הבמאי לואיס פואנזו מתאר התעוררות זאת ויוצר סרט מלודרמטי שהאקורדים הרגשניים שלו הולכים וגוברים לקראת הסיום ומגיעים עד כדי עימות אלים בין הבעל ורעייתו, עימות שבסיומו אליסיה עוזבת את הבית. פואנזו כינה את סגנון מרשו „קולנוע אינטימי". זהו סרט ישיר בגישתו, המזכיר יותר מכל דרמה בריטית טלוויזיונית טובה. יתכן מאוד שאם הסרט היה מוצג על המרקעים תחת התווית של „גרנדה" לא היה מעורר התרגשות רבה. אבל שוחרי קולנוע, השואפים לסרטים החורגים מהשגרה בשנים אלה של יבול קולנועי דל וצנום, ששים גם כשצץ סרט בינוני שיש עמו גם מסר פוליטי. משחקם הטוב של השחקנים הראשיים נורמה אלאנדרו והקטור אלוטריו (שניהם כמו אחרים שנטלו חלק ביצירת הסרט היו גולים בעצמם בתקופת השלטון הצבאי) וגם של יתר השחקנים מוסיפים נופך אמינות לסרט, הסובל בעיקר משטחיות ושימוש באמצעים פשטניים ולעיתים אף בוטים לשם העברת אותו המסר. כך למשל העימות בין רוברטו לאביו הפרולטאר המוקיע את בנו המרובע, שנרמז לנו שהוא קשור לעסקים אפלים ומפוקפקים ולשלטון הגנרלים, משחקי המלחמה של הילדים במסיבת יום ההולדת של גבי, שמפחידים את הילדה המשחקת בבובתה, או הסצנה של אליסיה העקרה, החווה בתהליך לידה בבית־החולים בדרכה לגילוי האמת. הבעייה המרכזית היא דמותה של אליסיה, מורה להיסטוריה שלא היתה מודעת כל השנים למתרחש סביבה. התעוררותה הפתאומית נראית מלאכותית וכפויה מדי. עיוורונה הממושך ותמימותה פשוט אינם משכנעים דיים. ■

תערוכות

דורית קדר

רוח רעננה

ערן שקין מציג בגלריה גבעון ומביא עימו משב רוח רענן. אמן צעיר שאינו הולך שבי אחרי נוסחאות מוכתבות אלא בוחר בהתבטאות המשקפת את ייחודיותו כאדם וכאמן. עבודות הנייר הקטנות הן המעניינות יותר. שקין בוחר בנופים הנעים בין סמליות למוחשי. הדמויות מצויירות בקלילות ומגלות יכולת רישומית מהירה ומיומנת. כתמים מעטים או מספר קווים מעצבים את האדם, החיה או הצמחיה בנוף מדברי שבו שמיים וארץ כמעט אחד הם. האדם אינו זוכה בזכויות יתר: כמו הסובב הוא מייצג אב־טיפוס ועל כן קל לדמותו להתערות בנופים הרחבים ללא שמץ של ניכור.

המצע מעובד במעין "Fumato" רגיש הפועל במסגרת של כמעט מונוכרום ומדי פעם „מתחוללת" בו בהירות רגעית פה ושם המחדירה אווירה פיוטית מלבבת. שקין לא מתבייש להיות אסתטי. לא קורע, לא מלכלך, לא מוחה ולא מתחכם, על מנת להשתייך.

מירטה א. המציגה בגלריית הקיבוץ בחרה בדרך דומה לזו של שקין. סופרלק על ניירות גדולים מאוד. משיכות מכחול טבולות בצבע טהור בוהק של ירוק, כחול וצהוב. המשיכות משאירות ביניהן את הרקע הלבן ויוצרות אווריריות. הנוף הלא־טבעי הזה מייצר מתוכו דמויות של אדם מאורכות, גוטיות לפעמים.

הדמויות חוזרות על אותה תנוחה, הבעה או עיצוב הגוף. קווי המתאר החותמים אותן עשויים מצבעי קווקווי ומצביעים, כמו אצל שקין, על שיוך האנשים לנוף המשונה. החזרה של אותו דגם אנושי מרמזת על גופניות מסוג אחר. מעין נשמות רוחניות ולכנות „הנראות" אך ורק למעטי הסגולה בעלי יכולת התבוננות פנימית. יש בדמויות איזו דו־ממדיות המרמזות על מיסתוריון: האם הן מתאבלות ופניהן הרשומות כסקיצה משקפים תוגה עמוקה. או

מירטה מ. בגלריית הקיבוץ.

שמא הן מתבוננות בנעשה בדומיה ותוהות על פשרם של דברים. האמנית חדרה לתחומים של הלא ידוע והתוצאות מפתיעות.

אבנר בן מציג בגלריה ג'ולי מ. עבודות קטנות בגואש ואקריליק. המשותף בין בן לאמנים הקודמים הוא בעצמת הביטוי של אמן־הוגה המחייך לאו דווקא מחדווה אלא מתוך הכרה ולא אירוניה של הקיים. המתח המתרחש בעבודות נובע מקיטוב בין הצביעה הבהירה, הסכמטיות וה„נאיוויות", לבין התכנים והזוויתיים שביסוד המוטיבים השונים.

בן משתמש בשפה סמלית משלו. זו לובשת לפעמים חזות של מנוסקריפטים ימיביניימיים מוקדמים. דומה כאילו המסר הוא: „זה מה שיש. תרצו — תקנו, לא תרצו — היש הזה יתקיים בכל מקרה". בצורה זו מתהלך האדם האדום וכלביו האדומים, צמאי דם, עיניהם חסרי אישונים, כעיוורים המשחרים לטרף, לברוזי בר צבעוניים העפים ומייצגים אולי את רעיון החופש שנכבש.

בצורה דומה מתהלך האדם בנוף צבעוני ובידיו כלובים לכליאה. למעשה, הוא הכלוא האמיתי. בעבודה נוספת חיילים עם רובים בידיהם מחוברים לקופסאות או נושאים על ראשיהם קופסאות אחרות, כאילו בוסר מודעות: החופש מרומה.

אבנר בן בגלריה ג'ולי מ.

בעולם הפוך זה בו אסורים בני אנוש במעין מרתף של שחור (מקושט אך ורק על־ידי תמונת ברוזי הבר המתנוססת ממעל) גם האהבה הופכת לגרוטסקה. אנשים חתוליים או חתולים אנושיים מתעלסים בבשרנות, כחיות טרף בלתי מעודנות. אבר המין של הגבר — על שלבי זקפתו — מתואר כפרח קקטוס זע מתוך תפוח זהב מכני חתוך לשניים. תערוכה המעוררת מחשבה.

דוד כפתורי, המציג אצל טובה אוסמן, הוא אקוארליסט מצויין היודע את תחום עשייתו. הפעם הוא בא עם מעין ויטרג'ים בעלי שקיפויות יפות. אבל, יש בתערוכה זו סכנה סמויה — התבצרות בתוך נוסחת יופי שנעשית בנקלות ללא השראה כנה. שלוש העבודות המוצגות ממול הכניסה מראות איכויות אחרות ובכל זאת המכלול פחות טוב מאשר העבר. כפתורי חייב לחכות למוזות. ■

צוותא לתרבות מתקדמת

שישי, 14.3, ב־21.30 ובחצות — **„כמו צועני"**.
שבת, 15.3 — שחרית 11:11 — **רסיטל לפסנתר** עם ויקטור צ'רביאנקו, מיצירות פ. ליסט.

שבת, 15.3, ב־21.00 — **אוסטרליה הדרומית** — הצגה חד־פעמית בת"א בביצוע תיאטרון חיפה

יום א', 16.3, ב־20.30 — **„יש גבול לציונות!"** — עם פרופ' ישעיהו ליבוביץ, יהודה מלצר, דן מרגלית ודב תמרי.
יום ב', 17.3, ב־16.00 — **יום עיון על ארנסט בלוך**, עם פרופ' ש. שמואלי, פרופ' ז. לוי, פרופ' צ. רוזן, פרופ' א. יסעור. מנחה: ד"ר א. סילפן.
יום ב', 17.3, יום ג' 18.3, יום ד' 19.3, יום ה' 20.3, בשעה 20.30 — **„קידוש"**.
יום ד', 19.3, ב־22.15 — **„חיילי בדיל על חוף ירושלים"**.
יום ה', 20.3, ב־22.45 — **ג'אז בצוותא.**

מאסודובלה
עם: **לאורה ריבלין ● יוסי פולק** — יום ו' 21.3, ב־21.30

„תחנה בירושלים": סרטו של דגן שור — כל ערב ב־20.00.
„במקום עלוב" ו„נגוע" — 2 סרטים קצרים בנושא ההומוסקסואליזם מוקרנים מדי ערב ב־20.45.

● בצוותא מוצגת תערוכתו של שלמה לביא ●

30 שנה לקרית־גת

העיר שתושביה גאים בה

עם ראש עיריית קריית גת, ח"כ דוד מגן

בעשר שנות כהונתו כראש עיריית קריית־גת (ליתר דיוק, תשע וחצי) עבר דוד מגן כברת־דרך ארוכה. הוא נבחר לכנסת, היה כבר סגן יו"ר ועדת החוץ והביטחון ונטל חלק פעיל בכל השאלות הפוליטיות הנתונות במחלוקת עם המערך ולא נשאר אדיש גם במחלוקות פנימיות ופרסונאליות בתנועת החירות. למרות גילו הצעיר (40), הוא נחשב לפוליטיקאי משופשף — אף כי בשל גישתו התקיפה והבלתי־מתפשרת (ויש שיגידו תוקפנות מעבר לצורך) הוא גם נתון במחלוקת קשה.

אלא שבהזדמנות זו, של 30 שנה להקמת קריית־גת, אנו מתמקדים מטבע הדברים בעיר קריית־גת.

— אתה מכהן כראש העיר קרוב לעשר שנים. מה היה מוצא בה אדם שעזב וחזר אליה אחרי תקופה זו? אלו שינויים חלו בה?

בתשע וחצי השנים בהן אני מכהן כראש העיר, קריית־גת שינתה את אופיה ואת פניה. מעיר הנתמכת בכל תחומה הפעולה על־ידי משרדי הממשלה השונים, היא הפכה לעיר הנושאת את עצמה מכל הבחינות. קודם־כל בתחום של איכות החיים הפיזית והרוחנית. השנה קיבלנו פרס ראשון מטעם הרשות לשמירת איכות הסביבה. בתחרות השתתפו כל הערים בארץ. שנה לפני־כן קיבלנו פרס ראשון מ"המועצה לישראל יפה" בשל פיתוח וטיפוח איזור התעשיה. בנוסף לכך, הייתי מציין בתחום זה של איכות החיים את נושא רמת הדיור, כגון תוכניות "בנה ביתך", בנייה של דירות רווחה, פסי הירק ועוד. בתחום של רווחה רוחנית הייתי מזכיר לטובה את קיום החוגים הרבים במסגרת המתנ"ס, ספורט ופעילויות קהילתיות שונות. כל הנושאים האלה קיבלו תנופה ותאוצה והעיר הפכה להיות אטרקטיבית ומבוקשת על־ידי התושבים ממרכז הארץ. מספר תושבי קריית־גת כיום מגיע ל־29 אלף בלילה ול־40 אלף ביום — אלה שבאים לעבוד כאן. היא בין ערי הפיתוח הבודדות שיש להן מאזן הגירה חיובי ויציב משך שנים (יחד עם כרמיאל וערד).

גאווה היחידה

— בשיחה עם תושבי קריית־גת, אתה מקבל רושם כי התושבים אוהבים את עירם מעבר למקובל בערים אחרות. האם התחושה הזו נכונה?

זו תחושה בהחלט נכונה. אתה חש בכל צעד ושעל את גאווה היחידה של התושבים. אני רואה זאת לעתים קרובות כאשר מגיעות משלחות לכנסת מקריית־גת. קיימת גאווה על עירם וקיימת גאווה על "האיש שלהם" בכנסת מעבר לחילוקי הדעות הפוליטיים. גם בקריית־גת קיימת, כמובן, התופעה של עזיבת הצעירים בעקבות הנטיה להתרחק מההורים, כמו בתל־אביב וירושלים. אנחנו מנסים למתן את התופעה, אף כי ברור שלא ניתן לבטל אותה. אך בקריית־גת קיימת תופעה שאחרי 5 או 10 שנים הצעירים חוזרים הביתה. גם אלה שאינם חוזרים, באים לבקר לעתים קרובות. הם אומרים כי לפחות אחת לחצי שנה הם חייבים לבוא הנה לשבת ולנשום את אווירה של קריית־גת.

משימה קשה ושוחקת

— האם עובדת היותך חבר כנסת פעיל ומעורב בפעילויות ומאבקים הן במישור הפוליטי והן הלאומי ופוליטי המפלגתי, אינה מפריעה לך לנהל עיר כמו שהיית רוצה?

— למלא את שני התפקידים ביחד זו משימה קשה ביותר, שוחקת ומתישה. הפתרון צריך להיות, לדעתי, שינוי שיטת הבחירות לכנסת לשיטה של בחירות אזוריות. כל יישוב בסדר־גודל של קריית־גת או איזור כדוגמת חבל לכיש — אם הוא לא מיוצג בכנסת — הוא בפירוש מקופח — ואלו עובדות שניתן לבדוק. כאשר החוק הזה (של שנוי שיטת הבחירות) יעבור — ואני שייך לשדולה הבין־מפלגתית הפועלת להעברת החוק — אני חושב שאתייצב בראש הלוחמים נגד כפל תפקידים, כלומר, להיות גם ראש עיר וגם חבר כנסת. אלא שעכשיו, במצב הדברים כמו שהוא היום, יש להטיל את התפקיד של מועמד לכנסת על בעל הסיכויים הטובים ביותר להיבחר — וזה ראש העיר, ולכן מוטל עליו לפי שעה, למלא את שני התפקידים כאחד.

— היו שציטטו אותך כי אתה מתכוון לפרוש מתפקידך כראש העיר?

הודעתי בראש שנת תשמ"ו, כי זו שנת כהונתי האחרונה כראש העיר. אפרוש עוד לפני ראש השנה הבא עלינו לטובה — בדיוק במלאות עשר שנים לראשית כהונתי. אין לזה, כמובן, שום קשר למה שאני מתכוון, או רוצה או לא רוצה להיות. אף כי יש להניח שאהיה פנוי יותר לפעילויות ותפקידים ברמה הלאומית.

עשרות מפעלים ושלוחות אוניברסיטאיות

— כאשר בעוד עשר שנים מהיום תהיה שר בממשלה, כמו שידידיך מאחלים לך או אולי אופוזיציונר ותיק, כמו שיריביך מקווים — מה היית מאחל שיקרה לה, לקריית־גת?

הייתי רוצה לראות את קריית־גת עומדת בתחזיות שהצבנו לה: אוכלוסיה בת 50 אלף תושבים, שפארק התעשיה והמדע אותו אנו מתכננים עתה — יהיה שוקק פעילות ועשרות מפעלים בעלי אפיון של תעשיות עתירות מדע ישכנו בו. הייתי רוצה לראות כאן ניצנים של שלוחות אוניברסיטאיות אשר יתנו מענה לשובם של התלמידים שלא יצטרכו לנדוד ולחפש השכלה גבוהה במרץ ושיפורים נוספים בתחום איכות החיים, שכידוע, אין להם סייג וגבול.

המוביל הלאומי היה שם כמעט מההתחלה

"אגד" הגיע לקריית־גת כמעט ביומה הראשון, כמו שהוא עושה בכל נקודת יישוב חדשה על פני המדינה. לנהגי אגד הוותיקים עוד זכורים היטב הזמנים כאשר היתה רק כניסה אחת לעיר, והאוטובוסים שעשו דרכם מתל־אביב לבאר־שבע נאלצו "לסטות" לקריית־גת בכביש משובש ומלא מהמורות. כאשר, לא אחת, האוטובוס הנכנס מפריע לאוטובוס היוצא בכביש הצר.

אחר־כך — נזכר גדעון טלמור — נסלל כביש הכניסה הדרומי לעיר והרבה אחר־כך נבנתה התחנה המרכזית הנוחה והמרווחת, שאיפשרה לשפר את השירותים בקווי נסיעה סדירים לתל־אביב, ירושלים, באר־שבע, אשקלון — באחת קריית־גת היתה לצומת תחבורה ציבורית ממנה יכול כל אחד להגיע בקלות למחוז חפצו.

עוד לפני זמן־מה טענו תושבי העיר, שאין להם תחבורה נוחה ויעילה לתל־אביב וכי הם נאלצים לנסוע רק במאסף.

למרות שפתרון בעיה זו נמשך זמן רב, לפני 10 חודשים הופעל קו חדש — קו 369 — ישיר בין תל־אביב לבאר־שבע לשביעות רצונם המלאה של תושבי העיר.

— ועכשיו הכל מרוצים?

אף פעם לא הכל מרוצים ותמיד רוצים לשפר. עתה יש מתרעמים על שלקו 369 יש רק תחנה אחת בקריית־גת, ואילו בבאר־שבע הוא עוצר בתחנות אחרות. הסיבה היא, שבאר־שבע היא קצה הקו והאוטובוס עוצר רק להורדת נוסעים ואילו קריית־גת היא באמצע הקו והעלאת נוסעים והורדתם יהפכו אותו מקו ישיר למאסף.

— ומה התוכניות לעתיד?

נמשיך ללוות את קריית־גת וגם בעתיד נספק לה תחבורה ציבורית טובה, העונה על צרכי תושביה. מטרתו של אגד היא, כידוע, בראש וראשונה שיפור השירות לציבור ויצירת מוטיבציה רחבה לשימוש בתחבורה ציבורית. נאחל לקריית־גת בחג ה־30 שלה המשך הפיתוח, ביסוס, שיגשוג וגידול האוכלוסיה והמשך שיתוף הפעולה עם אגד, המוביל הלאומי, כמו בעבר.

במקום משלט יושבת עיר

מאת יוסף גילת

בקורות העם מסופר, כי עריסת האומה עמדה בדרום ובנגב, וגם בדורנו מהווים מרחבי הדרום והנגב את תוחלתה הגדולה של המדינה.

לא יפלא אפוא, שתחיית חבל לכיש לפני שלושים שנה היא אחד הפרקים המעוררים במסכת ההתיישבות היהודית בדרום הארץ. שום בעל דמיון לא יכול היה לשער לעצמו אז את מה שרואות העיניים במקומות שהיו נקודות מוקד של מלחמת השחרור, שעל כיבושם הועלו קורבנות כה יקרים בעיראק־סואידן, בעיראק־אל־מנשיה, משלטי חוליקאת והיו פאלוג'ה (כיום פלוגות) שהפכו ליישובים חקלאיים פורחים, שהמהפך "הליברלי" הוציא בכבוד לחמם מן הארץ.

"במקום משלט יושבת עיר". הלא היא קריית־גת, המונה כ־30 אלף תושבים, עולים מעשרות ארצות, יוצאי מארוקו, תוניסיה, הודו, פרס, בבל, הונגריה, גליציה, פולין, רוסיה וארצות אמל"ט ועוד. אכן, הישובים שקמו בחבל לכיש בשנות החמישים הראשונות בהתאם לתוכנית האזורית הראשונה בקורות ההתיישבות, חוגגים השנה 30 שנה להתנחלותם.

כיום מצויים בחבל לכיש 55 ישובים כפריים, מהם 20 קיבוצים ומושבים שיתופיים, ארבע מועצות אזוריות, שני מרכזים כפריים בנהורה ואבן־שמואל, ועל כולם — קריית־גת, בירת לכיש, שכשעמד תוכננה כמרכז אזורי. ההתיישבות בחבל לכיש תוכננה לראשונה בקורות היישובי כמפעל אזורי עם מרכז עירוני לשירות החבל. הישובים שהוקמו לפני התוכנון האזורי היו חלוץ ותלמים בצידי כביש סער — באר־שבע, וכן שלווה ואחוזה בצידי כביש שלווה — באר־שבע.

במרוצת הזמן הגשנו עשרות אלפי דונמים מאדמות לכיש בצנרות מים ואביזרי השקיה שהופעלו ביד[illegible] היוגבים, נטעים וגננים שצמחו בשדות לכיש. לא אחת עמרת משתאה על פלאי המוסבה הציונית, שהשכילה להכשיר מתיישבים, שבארצות מוצאם עסקו במסחר ועיר [illegible] במלאכה — מתיישבים המסתלים להוציא לחם מן הארץ, ועד "המהפך הליברלי" התפרנסו בכבוד. כיום בשנה השלושים להתיישבות שרויים ישובי חבל לכיש, כאחים במרחבי הנגב, במצוקה כלכלית.

"הקונפקציה הטובה בעולם"

עם יו"ר תשלובת פולגת, ישראל פולק

כאשר אני מסתכל אחורנית, בפרספקטיבה, זהו נס, הצלחה בלתי־רגילה לבנות מפעל כזה. אני זוכר שזה היה בחודש מאי 1960 וקריית־גת היתה בת חמש, עם אוכלוסיה של 4000 תושבים, עם עבודות דחק, עם מספר מפעלים קטנים שפשטו את הרגל. כל אחד מכיר את הסיפור המפורסם, שפנחס ספיר לקח אותי בשעה חמש בבוקר למקום שהוא מרוחק "20 דקות מתל־אביב" — ואני הייתי מאוד נרגש.

"מוקדם בבוקר חיכו לי כבר ראש המועצה ומזכיר מועצת הפועלים וכל מישהו שהיה משהו בקריית־גת, כאילו מחכים לחתן שישבור את הצלחת. הם חיכו לי בבוקר עם יי"ש ושתינו ל"חיים". אני מאוד היססתי אם לבנות את המפעל הזה. אמרתי לספיר: "תראה, אין כאן מומחים, אין חומרי גלם, הצריכה בארץ מאוד קטנה..." ספיר ענה לי, כי מדינת ישראל לא נבנתה עם חשבון ומתמטיקה, אלא עם הלב. כאשר חברים שלי שמעו שאני הולך לבנות כאן מפעל, רצו להיכנס לשותפות. אמרתי להם, כי לא נעים לי, מפני שאני לא יודע מה ייצא מזה. כפעם הראשונה אני הולך לעשות מפעל עם הלב ולא עם הראש. אבל הרגשתי צורך חזק לעשות זאת, אולי בגלל הרגשה של עשיית היסטוריה.

"אם שואלים אותי כמה יש לנו היום — ובכן, יש לנו כיום 6000 עובדים בתשלובת. בקריית־גת יש 4 מפעלים בהם מועסקים 3500 עובדים, שני מפעלים בירושלים, מפעל בשדרות ועוד אחר באופקים ומפעל באשרות ו"בגד עור" במגדל העמק ו"לנה" באור יהודה ומפעל סריגה בבני־ברק ועוד אחד באנגליה. אנחנו מייצרים מצמר ועד חליפה גמורה — ערך מוסף בין 70 ל־80 אחוז.

"היצוא גדל מדי שנה. ב־83 היה 80 מיליון דולר, ב־85 היה 90 מיליון ובשנה זו אנו רוצים להגיע לראשונה ל־100 מיליון דולר יצוא. בפעם הראשונה נייצא השנה, כך זה נראה, 15 מיליון דולר לארה"ב. הסכם הסחר החופשי עם ארה"ב יעזור לנו להגיע לשווקים שם.

לקרית גת
לראש העיר ח"כ דוד מגן
לחברי מועצת העיריה
לתושבי העיר
לציבור עובדי מפעלינו

שפע ברכות לחגיגות
30 שנה לייסודה של קרית גת
להמשך פיתוח ושגשוג
להמשך קליטת עליה
להמשך תנופה, יצירה והישגים
להמשך מיזוג גלויות

ישראל פולק
בשם הנהלת תשלובת פולגת ועובדיה

קרית־גת

עירית אשקלון
מברכת
את אזרחי קרית גת
ואת ראש העיר ח"כ דוד מגן
במלאת 30 שנה
לייסוד קרית גת בירת לכיש
אלי דיין
ראש העיר

יצחק בנו בע"מ
טלפון: 051-24252
איזור תעשיה אשקלון
איזור תעשיה קרית גת
בנו"כל אשקלון
ברכות לקרית גת

ח.כ.ל.
החברה הכלכלית לקרית־גת בע"מ
THE CORPORATION FOR ECONOMIC GROWTH OF QIRYAT-GAT LTD
P.O.B. 435, QIRYAT-GAT 82103 TL 051-874511 טל 82103 קרית־גת .435 ת.ד.
לרגל חגיגות
30 שנות קרית גת
איחולי גידול, פיתוח והתעצמות כלכלית
לראש העיר ח"כ דוד מגן
לחברי מועצת העיריה
ולכל תושבי העיר
שמעון אלבז
מנכ"ל ח.כ.ל.

לתושבי קרית גת
לציבור הפועלים
ולישובי חבל לכיש
בחג ה־30 לקיומכם
ברכה
לגידול, צמיחה ורווחה
קיבוץ גת

ברכות
לקרית גת
ותושביה
ראש העיר
וחברי
המועצה
לרגל
חגיגות ה־30
מומי סלע
סוכנות לביטוח
חתם מורשה
בנין רסקו
312-314 קרית גת 82000,
טל. 051-880829/883193

המועצה האזורית יואב
על ישוביה
מברכת
את ישובי חבל לכיש
ואת קרית גת
לרגל 30 שנות קיומם
כה לחי

בית־גוברין	בית־ניר	גת
גל־און	נגבה	שדה יואב
נחלה	סגולה	כפר הריף
כפר־מנחם	רבדים	

מועצת פועלי קרית גת
מוסדותיה ומפעליה
מברכים
את תושבי קרית גת
ואת חברי מועצת העיריה
להמשך שגשוג ופיתוח מקורות תעסוקה
בחג ה־30 לעירנו

סולל בונה	חוות הזרע — מבחור	מרפאות קופת חולים
איסכור	בנק הפועלים	נעמ"ת
המשביר המרכזי	מבטחים	האיגוד המקצועי
הממגורות	קרן ביטוח פועלים חקלאים	אגודת "הפועל"
מפעלי עורגול	קרן ביטוח פועלי בנין	הנוער העובד
סופרמרקט	לשכת המס	היחידה לקהילה וקליטה
בית האריזה של תנובה		ארגון וחברות

משה אלמוזנינו
מזכיר המועצה

כמעט אין דבר בעולם שאדם אינו יכול לייצרו גרוע יותר ולמכרו יותר בזול.
ברכות לקרית־גת
מדוע לא
הטוב ביותר
איסכור
שרותי פלדות בע"מ

מפעלי פלדה מאוחדים בע"מ
מפעל ערגול קרית גת
תושבי קרית גת ומוסדותיה
ולכל תושבי לכיש
שאו ברכה
בחג ה־30 להתיישבותכם
לפיתוח ושגשוג התעשיה והחברה בעיר
ההנהלה והעובדים
ממפעלי קבוצת כור

בבתי־הקולנוע

צוותא
לתרבות מתקדמת

"צוותא" כרכור
ליל שבת, 14.3.86 בשעה 21.00 „החוג לדרמה" עם: מוטי ברתב. משתתפים עוד: אלברט אילוז, יעקב כהן, שמוליק חי זהבה מנולי ועוד.

"צוותא" קרית־מוצקין
ליל שבת, 14.3.86 בשעה 22.00 „קברט ספרותי" עם: א.ב. יהושע, צבי רפאלי והמשורר עזריאל קאופמן עם צאת ספרו „מעט מזה". בערב ישולבו קטעי נגינה.

יום רביעי, 19.3.86 שעה 20.30 „מועדון שירת המקהלה" מנחה הערב־שמעון בן־עמי. ליד הפסנתר־ליאורה רונקין. מקהלת אורות – „מקהלת הסטודנטים של סמינר אורנים" בניצוחו של – ד"ר רון לוי.

"צוותא" רמת־השרון
מוצאי שבת, 15.3.86 שעה 21.00 בימת הקבוץ מציג „חיילי בדיל על חוף ירושלים". עפ"י ספרה של־עמיה ליבלין. השחקנים: נעם פלג, יגאל רון, עפרה רם, דיאן זמיר, חגר אולמן, חנה דרורי, רחל וולך. עם תום ההצגה שיחה ודיון עם השחקנים.

"צוותא" באר־שבע
שבת, 15.3.86 בשעה 17.30 הצגה לילדים והורים – „אגדות מדגדגות". מתקיים בבית יציב.

"צוותא" אילת
ליל שבת, 14.3.86 בשעה 23.00 ערב פולקלור דרום־אמריקאי עם הזמרת – פאני טריינר. בלווי כלים עממיים.

"צוותא" רמלה
ליל שבת, 14.3.86 בשעה 21.00 ערב שירי נתן אלתרמן בביצוע־אורה זיטנר־זמרת. גדעון שמר – קריאה ומשחק.

"צוותא" ראשון־לציון
שבת, 15.3.86 שעה 11.00 בבוקר במופע פנטומימה לילדים „אלף פרצופים" בביצוע: גוליאן שגרן ורונלדה קהאן.

מוצ"ש, 15.3.86 שעה 21.00 שלמה ניתן סיפורים ושירים.

יום שלישי, 18.3.86 שעה 21.00 „חבה נשירה" עם יורם שחר.

"צוותא" ירושלים
ליל שבת, 14.3.86 שעה 21.30 הזמרת – יעל לוי בתכנית „אהבה – צעצוע".

שבת, 15.3.86 בשעה 11.00 בבוקר דואו צ'לו ופסנתר, צבי הראל – צ'לו, מרינה בונדרנקו – פסנתר. בתכנית: מוצארט, שומן, פרנק.

מוצ"ש, שעה 21.00 יוקרן הסרט „נישואין על תנאי" קומדיה עם שיח מפולפל על זוג המתגרש ומתחתן שנית, הפעם על פי חוזה מיוחד.

יום שלישי, 18.3.86 שעה 20.30 „טרף קל" – האמנם? (סרט וידאו של מפ"ם). משתתפים: ח"כ ויקטור שם־טוב, דדה בר־שיטרית, עדי מאיר אבירם.

יום חמישי, 20.3.86 שעה 17.30 סדנה לתיאטרון בהדרכת־בנימין צמח.

יום חמישי, שעה 21.00 „עמי־עמד" מחזמר קומי באנגלית.

"צוותא" הוד־השרון
שבת, 15.3.86 שעה 11.00 בבוקר מופע לילדים „אצו, רצו גמדים". משתתפים: אסתי כץ, רומי חלחמי, ישראל טרייסמן ויוסי בר. לילדים בגיל 5־8 (והוריהם).

"צוותא" נהריה
ליל שבת, 14.3.86 בשעה 20.00 פתיחת תערוכה של החוג לאפליקציה וטלאים של קיבוץ אדמית.

יום רביעי, 19.3.86 שעה 18.00 „מגיעה לך קצבת זקנה מכובדת" אספת גימלאים עם חברת הועדה המרכזת רעיה רטיג.

"צוותא" מגדל העמק
ליל שבת 14.3.86 שעה 20.30 בבית חברה – אילן דר בהצגת היחיד שלו „כמו כדור בראשי".

תל־אביב

אסתר
תרגיל לרופאים מתחילים
ר': 10.00
מוצ"ש: 9.30 ,7.15
חול: 9.30 ,7.15 ,4.30

אורלי
והספינה שטה
מוצ"ש: 9.30 ,7.00
חול: 9.30 ,7.00 ,4.30

בית לסין
יום ו': 24.00 ,14.30
שבת – חמישי 20/3 – 23.15
דיוה

בן יהודה
המאהב
יום ו': 12.00 ,10.00
מוצ"ש 9.30 ,7.15
חול: 9.30 ,7.15 ,4.30

גת
פעמיים במשך החיים
מוצ"ש: 9.30 ,7.15
חול: 9.30 ,7.15 ,4.30

גורדון
סיפור אמיתי
מוצ"ש: 9.30 ,7.15 ,4.30
חול: 9.30 ,7.15 ,4.30

דקל
לילות לבנים
יום ו' – 10
מוצ"ש וכל השבוע 9.30 ,7.00

דרייב אין
יום ו' – 10.00 – רוקי 4
12.15 – סקס
מוצ"ש וחול: 9.30 ,7.15 – רוקי 4
12.00 – סקס

חוד
יומו של אלוף
ר': 12 ,10
מוצ"ש: 9.30 ,7.15
חול: 9.30 ,7.15 ,4.30

לימור חדש
כבודו של פריצי
9.30 ,7.00

פאר
מסע העסקים של אבא
ר': 10.00
מוצ"ש: 9.30 ,7.00
חול: 9.30 ,7.00 ,4.15

מוזיאון תל־אביב
סהרורים
9.30 ,7.00

סינמה 1
רוקי 4
יום ו': 12.00 ,10.00
מוצ"ש: 9.30 ,7.15
חול: 9.30 ,7.15 ,4.30

סינמה 2
חזרה לעתיד
יום ו' 12.00 ,10.00
מוצ"ש: 9.30 ,7.15
חול: 9.30 ,7.15 ,4.30

פאריס
יום ו':
10, 12 + 12 בצהרים
חבורת זאבים
2.30 – סרט משוגע
4.30 – שומר היערות
שבת 11.00 בבוקר – הניצוץ
13.00 – סוזאן, סוזאן
3.00 – יום שישי הארור
5.00 – גטסבי הגדול
7.30, 9.30 – חבורת זאבים
11.30 – חבורת לוחמים
חול: 12, 2, 4, 7.30, 9.30
חבורת הזאבים

חן 1
שנת הדרקון
ר': 9.45 – 12.20
מוצ"ש: 7.00 – 9.40
חול: 9.40 ,7.00 ,4.15
סנדרלה
שבת 11.00 בבוקר

חן 2
גלגלי תחילה
יום ו' 12.20
מוצ"ש: 7.20 – 9.40
חול: 5.00 – 7.20 – 9.45
נכוי גאון
ר 9.50
חברי הדרקון אליוט
שבת 11.00 בבוקר

חן 3
סיפורה של מארי
יום ו': 9.50 ,12.20
מוצ"ש: 9.45 ,7.20
חול: 9.45 ,7.20 ,5.00
הגוניס
שבת 11.00 בבוקר

חן 4
ביה"ס לאסירים מתחילים
יום ר 9.50 ,12.20
מוצ"ש 9.40 ,7.20
חול 10.30, 1.30, 4.45, 7.20, 9.40
בייבי סוד האגדה האבודה
שבת 11.00 בבוקר

חן 5
רומן על בטוח
יום ו' 9.55 ,12.15
מוצ"ש 9.40 ,7.00
חול: 10.30, 1.30, 4.45, 7.00, 9.40
החיפושית משתוללת
שבת 11.00 בבוקר

שחף
זכרונות מאפריקה
יום ו': 10.00
מוצ"ש 9.15 ,6.00
חול: 9.00 ,5.45

תל־אביב
לחיות ולמות בלוס אנג'לס
ו': 12.00 ,10.00
מוצ"ש: 9.30 ,7.15
חול: 9.30 ,7.15 ,4.30

תכלת
אני אוהב אותך, כרמן
מוצ"ש 9.30 ,7.15
חול: 9.30 ,7.15 ,4.30

צוותא
מוצ"ש 15.3 – 8.00
חתונה בירושלים
8.45 – נגוע + במקום חלום

ירושלים

אדיסון
משאלת מוות 3
מוצ"ש 9.00 ,7.00
חול 9.00 ,7.00 ,4.30

אורגיל
פעמיים במשך החיים
מוצ"ש: 9.00 – 7.00
חול: 9.00 ,7.00 ,4.30

אורנע
גלגלי תחילה
מוצ"ש 9.00 ,7.00
חול 9.00 ,7.00 ,4.30

בנייני האומה
מסע העסקים של אבא
מוצ"ש: 9.15 ,6.45
חול: 9.15 ,6.45

מיטשל
ראן
מוצ"ש: 8.30
חול: 9.00 ,6.00

סמדר
בחור בי
מוצ"ש וחול: 9.15 ,7.00

כפיר
רוקי 4
מוצ"ש 7.00 – 9.00
חול 4.30 – 7.00 – 9.00

חבירה
לילות לבנים
מוצ"ש: 9.00 ,7.00
חול: 9.00 ,7.00 ,4.30

בית אגרון
יום שישי 14.3.86
14.00 ירח של נייר
16.15 להיות שם
מוצ"ש 15.3.86
18.00 כרמן של גאדס
אני אוהב אותך כרמן
20.15 העכבר ששאג
22.00 החברים של אלכס
24.00 מופע הקולנוע של רוקי

בת־ים

עצמאות
משאלת מוות 3
מוצ"ש 9.30 ,7.15
חול 9.30 ,7.15 ,4.30

תיאטרוני ישראל
מחר, שבת, 15.3
תיאטרון הבימה:
מוסף שבת: 11.00 בבוקר
במוצ"ש:
נמר חברבורות: 20.30
פירוד זמני: 20.30
רובינזון קרוזו – במרתף: 20.30
הפרדס – ברחובות: 20.30
„ריקסי": 20.30
התיאטרון הקאמרי
יאקיש ופופצ'ה: 20.30
קסטנר: בעכו

חיפה

אורה
זכרונות מאפריקה
מוצ"ש וחול: 9.00 ,6.00

חן
סוניה האדומה
מוצ"ש: 9.15 ,7.00
חול: 9.00 ,6.45 ,4.30

עצמון
העד
מוצ"ש: 9.15 ,7.00
חול: 9.15 ,7.00 ,4.30

פאר
התפוז המכני
מוצ"ש וחול: 9.15 ,6.30

ארמון
סילברדו
מוצ"ש: 9.15 ,6.45
חול: 9.15 ,6.45 ,4.15

קרן אור המחודש
מסע העסקים של אבא
שבת 14/3 – 23.30
ישנוני
חמישי 20.3 – 23.30
להיות או לא להיות

רון
לחיות ולמות בלוס־אנג'לס
מוצ"ש: 9.15 ,7.00
חול: 9.00 ,6.45 ,4.30

אמפי
רוקי
שבת: 9.15 ,7.00
חול: 9.15 ,7.00 ,4.30

אורלי
הרבה ולא כלום
מוצ"ש: 9.15 ,6.45
חול: 9.00 ,6.30
יום ו' (14.3.86) 3.30 אחה"צ
אלדין ומנורת הקסמים
יום ו' (21.3.86) 3.30
חתולים בצמרת

הרצליה

היכל
המאהב
מוצ"ש 9.30 ,7.15
חול 9.30 ,7.15 ,4.30

מלון דניאל
יום ו' 14/3 – 22.30
יהודה ברקן בתוכניתו
„בטן על בטן"
מוצ"ש 15/3 – בשעות 9.30 ,7.15
בשם כל בני ביתי

רמת־גן

אואזיס
מה ראו עיני החתול
יום שישי: 10
מוצ"ש וחול: 9.30 ,7.15

ארמון
לילות לבנים
יום ו': 10
מוצ"ש וחול: 9.30 ,7.00

לילי
שושנת קהיר הסגולה
יום ו' 10
מוצ"ש וחול: 9.30 ,7.15

רב גן 1
פעמיים במשך החיים
יום ו' 10
מוצ"ש 9.40 ,7.20
חול 9.40 ,7.30 ,5.00
מרי פופינס
שבת 11 בבוקר

רב גן 2
סיפורה של מארי
יום ו' 10
מוצ"ש 9.40 ,7.20
חול 9.40 ,7.20 ,5.00
הגוניס
שבת 11 בבוקר

רב גן 3
שנת הדרקון
יום ו' 10
מוצ"ש: 9.30 ,6.50
חול: 9.30 ,6.50 ,4.15
תינוק מוזר במשפחה
שבת 11 בבוקר

רב גן 4
להב משונן
יום ו' 10.00
מוצ"ש 9.45 ,7.20
חול 9.45 ,7.20 ,5.00
חברי הדרקון אליוט
שבת 11 בבוקר

נתניה

שרון
רכבת תחתית
מוצ"ש: 9.15 ,7.00

סטודיו
גולאג
9.15 ,7.00

ראה בחוזם
תכניות רדיו וטלויזיה

חולון

סבוי
משאלת מוות 3
ו' 10.00
מוצ"ש 9.30 ,7.15
חול 9.30 ,7.15 ,4.30

מגדל
סוניה האדומה
יום ו' 10.00
מוצ"ש 9.30 ,7.15
חול 9.30 ,7.15 ,4.30

מתנ"ס קרית שרת סינמטק
ההצלחה – סרט רוסי
מוצ"ש – 9.00 ,7.00
לרקוד עם זר
א' ב' ג' 9.30 ,7.30
המסע המופלא
א' ב' ג' 2.30
ב־4.30 – דרך המלך לסין

מועדון קולנוע לנוער
יום ד' ב־9.00
הגבעתרון

ארמון
שושנת קהיר הסגולה
מוצ"ש וחול 9.30 ,7.15
טעם החיים מונטי פייטון
מוצ"ש 23.30
אמריקאן גרפיטי

באר־שבע

חן
חזרה לעתיד
יום ו' 10.00
מוצ"ש וחול 9.15 ,7.15

חדרה

חוף חדרה
מטרה
9.15 ,7.00

שרותים ● עזרה ● התחבורה

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בת־ים: מור – הכיכר רייק 20
קופ"ח עין יהב, חולון
חולון: אהרון – הופיין 152 קופ"ח עין יהב
ירושלים: קופ"ח – מרפאת רוממה – רח' המ"ג 28
נתניה: חרמה – הרצל 34
פתח־תקוה: מינערם – שטרינצק 20
רמת־גן: אבי – תליוזי 34
תל־אביב: שרה רב – האוזנר 3, תכנית ל': בריאות – המלך ג'ורג' 28
חיפה: מור – המגינים 97

שבת
בת־ים: בלפור – בלפור 90
חולון: מרכז – ויצמן 12; קופ"ח עין יהב
ירושלים: הר הזיתים (שבת); קופ"ח מרפאת רוממה רח' המ"ג 28 (מוצ"ש)
נתניה: נאות שקד – ש. מסחרי אזורים
פתח־תקוה: סוטרסט – שפירא 43
רמת־גן: רשי – רשי 15
תל־אביב: בס – פרישמן 66; צפון – יהודה המכבי 33 (שבת); שרה רב – האוזנר 3, תכנית ל': בריאות – המלך ג'ורג' 28 (מוצ"ש)
חיפה: בלפור – מסדה 1

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז
● בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב – בימים ב', ר', ו' – כירורגיה ופנימית, ילדים – כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב – בימים א', ג', ה' שבת – כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים אסף הרופא – כל המחלקות – כל השבוע.

נתניה
● בי"ח לניאדו, נמצא בתורנות למקרים דחופים – כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים
שישי
הדסה ע"כ – ילדים
שערי צדק – כירורגיה
ביקור חולים – פנימית, א.א.ג.
הדסה הי"צ – נשים
שבת
הדסה ע"כ – פנימית
שערי צדק – ילדים, נשים, כירורגיה, אורטופדיה, עיניים
ביקור חולים – א.א.ג.

יד ביד – אוזן קשבת בטלפון לילד ולנוער – קו לנוער במצוקה
ת"א – 226027 (24 שעות)
חיפה – 04־229488 (11.00–20.00)
נהריה – 04־920014 (11.00–20.00)
קו פתוח להורים במצוקה בימי ב' ו־ה' – טל. 222782

עזרה ראשונה

עזרה ראשונה לשיניים של ההסתדרות לרפואת שיניים בישראל
תל־אביב — בימים א'–ה' בין השעות 21.00–23.00, בלילות שבת ובערבי חג וחג 18.00–24.00, בשבתות ובחגים 13.00–21.00.
הכתובת: רח' ברסלבסקי 49, טל' 394449.
בחיפה: רחוב הנמל 26, קומה ב', טל' 311446. בימי יום ביום, כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים 24.00–9.00.
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה הפועלות במשך כל יום כולל שבתות וחגים בשעות 24.00–9.00.
בלבה.
רבתנוף — מרכז שער 3 (ליד המשרה קופה חולים) 03־205823, 294560.

מרכז סיוע לקורבנות אונס
לפגיעה באיזור תל־אביב, טל' 03־234819 בימים א'–ה' בשעות 21.00–17.00.

עזרה ראשונה נפשית
ער"ן ירושלים — טל' 02־227171
ער"ן תל־אביב — טל' 03־261111
ער"ן חיפה — טל' 04־672222
ער"ן באר־שבע — טל' 057־418111
ער"ן נתניה — טל' 053־33316

סילוק מיטרדים
מוקד עת"א למקרים דחופים — טל' 106.

מד"א

ירושלים, ת"א, חיפה — טל' 101. ...

משטרה

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה — טל' 100. באר־שבע, נתניה, נהריה, נצרת — 100, אילת — 244. חדרה — 22444.

רכבות

מירושלים לתל־אביב: דרום: בימים א'–ה' בימי ו' וערבי חג: 7.30.
לבני־ברק ולחיפה: בימים א'–ה' 16.00.
בימי ו' וערבי חג: 11.30.
מתל־אביב לירושלים: מת"א דרום בימים א'–ה' 16.00.

מבני ברק 8.18.
לחיפה: בימים א'–ה': 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.30, 20.00.
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00.
לנהריה: בימים א'–ה': 6.00, 8.00, 12.00, 14.00, 16.00.
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 8.00, 12.00, 15.00.

מחיפה לתל־אביב:
לירושלים: א'–ה' 7.00.
לתל־אביב: א'–ה' 6.00, 8.30, 10.00, 11.30, 12.30, 14.30, 15.30, 16.30, 17.30, 19.30.
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 8.30, 10.00, 11.30, 12.30.
מנהריה לחיפה ולתל־אביב: 6.35, 9.00, 10.40, 14.35, 16.35, 18.35.
לירושלים: 5.35.

ספורט | בעריכת ישראל פז

היכן יהיו מחר הפתעות בגביע?

מיפגשים כפולים בירושלים, חיפה, באר־שבע ופ"ת ★ שלושה משחקים היום בעמידר, עכו ובלומפילד ★ מחזיקת הגביע, בית"ר ירושלים, תארח את בית"ר ת"א ★ המובילה הלאומית, הפועל ת"א, תצטרך להתאמץ בחדרה ★ קרב מסקרן בשכונת־התקוה: בני־יהודה ת"א – בית"ר נתניה

● **כדורגל**

משחקי הסיבוב השמיני בגביע־המדינה בכדורגל יתחילו כבר היום כאשר ייערכו שלוש התמודדויות, בעכו, ברמת־עמידר ובבלומפילד. מחר יתקיימו 13 המשחקים הנוספים. בין השאר יבוצעו מיפגשים כפולים בירושלים, פתח־תקוה, חיפה ובאר־שבע.

16 קבוצות הליגה הלאומית יתמודדו עם יריבים מליגות נמוכות יותר. כך פילסו דרך לשמינית־הגמר 10 קבוצות מהליגה הארצית 4 מליגה א', 1 מליגה ב' ו־1 מליגה ג'.

● מחזיקת הגביע, בית"ר ירושלים, תתמודד מחר ב־2.30 בימק"א עם בית"ר ת"א, מצמרת הליגה הארצית. ירון כהן, במדי בית"ר ירושלים, נגד קבוצתו התל־אביבית, עמה ירד בעונה שעברה. בית"ר ת"א, עם שחקני־הרכש הרבים שלה, תתקשה לעמוד מול אורי מלמיליאן וחבריו. ישפוט: משה אשכנזי.

● במשחק מוקדם בימק"א (12) תיפגש קבוצת הפועל ירושלים עם הפועל כפר־שלם מליגה ב'. הירושלמים, שלא זכו שמונה שבתות בנצחון בליגה הלאומית, יצליחו, קרוב לוודאי, לטעום טעמו של נצחון. ישפוט: יצחק יחבס.

● במשחק המוקד באיצטדיון קרית־אליעזר (2.30) תארח האלופה והפיינליסטית מהשנה שעברה, מכבי חיפה, את הפועל טבריה מהליגה הארצית. הגנת טבריה לא תוכל לעמוד מול חלוצי היריב היעילים, שישאפו להבקיע כמות שערים שרק יוכלו. ישפוט: יוסף ריאמנט.

● דרבי חיפני, בין קבוצות הפועל ובית"ר חיפה, ייערך ב־12 באיצטדיון בקרית־אליעזר. שתי הקבוצות שוכנות בתחתית הליגות בהן משחקות: הפועל חיפה ניצבת במקום ה־15 בלאומית ובית"ר חיפה סוגרת את טבלת הליגה הארצית. נראה שתהיה עדיפות ל„לאומיים", אם־כי ה„ארציים" יבקשו לחולל הפתעה. ישפוט: יצחק רוזנברג.

● קבוצת הפועל באר־שבע תתמודד ב־2.30 באיצטדיון בבירת הנגב עם קבוצת הפועל אור־יהודה מליגה א'. נראה כי פער הליגות יורגש היטב, מה גם שהמשחק ייערך באיצטדיונה של הקבוצה הלאומית. ישפוט: בני כהן.

● במשחק מוקדם (12) ישחקו בבאר־שבע קבוצות בית"ר באר־שבע מליגה א' ומכבי יפו מהלאומית. קשה להניח שהיפואים יופתעו ע"י היריב הנחות. ישפוט: יוסף גרוסמן.

● המיפגש הראשון באיצטדיון הפועל פ"ת יהיה בין מכבי פ"ת והפועל חולון (12). החולונים ידעו להפתיע בעבר יריבים עדיפים בגביע. ספק אם הפעם יוכלו לצאת כשרגלם על העליונה. ישפוט: עובדיה בן־יצחק.

● המשחק השני, ב־2.30, יהיה פיקנטי: מכבי ת"א מהלאומית תיפגש עם יריב מליגה ג', בית"ר פרדס־כץ. כלי התקשורת עטו השבוע על משחק הסינדרלה נגד מכבי ת"א הוותיקה. זה מסוג המשחקים שלפני שריקת הפתיחה מרבים לדרוש בהם, אבל בסופו של דבר צפוי מאבק חד־צדדי. מכבי ת"א לא תתקשה לנצח. ישפוט: אבשלום כהן.

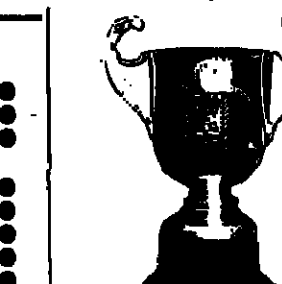

● המובילה הלאומית, קבוצת הפועל ת"א, תצא לחדרה למיפגש מסקרן מחר ב־2.30 עם הפועל חדרה. הפועל ת"א, שתאלץ לשחק ללא משה סיני שהורחק ל־3 משחקים בגלל „צהובים", תיתקל ביריב עקשני מהליגה הארצית. הפועל ת"א – פייבוריטית. כל תוצאה אחרת – סנסציה. ישפוט: יאיר טילינגר.

● דו־קרב מסקרן יהיה מחר ב־2.30 בשכונת־התקוה, כשקבוצת בני־יהודה מהצמרת הלאומית תארח את בית"ר נתניה, המובילה הארצית. חניכיו של המאמן יהושע פייגנבוים מנתניה ינסו להפתיע את היריב המצטיין משכונת־התקוה. ספק אם נתניה תצליח בכך על־אף שבשורותיה כדורגלני־רכש מצטיינים. הסיכויים – לבני־יהודה. ישפוט: אריה פרוסט.

● קבוצת הפועל פתח־תקוה תשחק מחר ב־2.30 באיצטדיון וינטר ברמת־גן עם הכח רמת־גן. הפתח־תקואים, החסרים יציבות, לא יתקשו, כנראה, להכניע את יריביהם מהליגה הארצית, על־אף ביתיותם. ישפוט: יצחק אורגד.

● כדורגלני מכבי יבנה יצאו מחר ב־2.30 לקרית־אתא למיפגש עם הפועל קרית־אתא מליגה א'. על־אף יתרונה הביתי ספק אם קרית־אתא תוכל לעמוד מול היריב הלאומי המהיר והנוקשה מיבנה.

● משחק נוסף יהיה בשבת ב־11 בחדרה, כשקבוצת מכבי חדרה מליגה א' תתמודד עם סוגרת הטבלה הלאומית, מכבי שעריים. האם מסוגלת מכבי חדרה להפתיע? ספק רב. שעריים, למרות כשלונותיה בליגה, עדיפה. ישפוט: דאוד סוהיל.

● היום ייערכו שלושה משחקים. מאבק מעניין יהיה ב־2.30 ברמת־עמידר כשקבוצת מכבי המקומית, מצמרת הליגה הארצית, תנסה להפתיע יריב בכיר מהלאומית, מכבי נתניה. הנתנייתים על־אף אי־הצלחתם בליגה יזכו בנצחון. ישפוט: יעקב שיינר.

● קבוצת הפועל כפר־סבא מהלאומית, ששכחה מתי זכתה בנצחון אחרון בליגה, תצא לעכו, למיפגש היום ב־2.30 עם קבוצת הליגה הארצית של הפועל עכו, המסוכנת במגרשה. עכו, ביום מוצלח, מסוגלת להפתיע גם יריב בכיר. ישפוט: חיים ליפקוביץ'.

● המשחק השלישי היום יתקיים ב־2.30 באיצטדיון בלומפילד בין קבוצות שמשון ת"א והפועל יהוד. בשנים האחרונות התמודדו שתי הקבוצות במאבקים שקולים בלאומית, אולם יהוד, שכבר זכתה בעבר בגביע, נסוגה, ירדה לליגה הארצית, גם שם נאבקת על הישארותה. יתרון ברור לשמשון. ישפוט: צבי שריה.

גביע־המדינה

היום
● הפועל עכו — הפ. כפר־סבא
● שמשון ת"א — הפועל יהוד
● מכבי עמידר — מכבי נתניה

מחר
● הפועל חדרה — הפועל ת"א
● בית"ר י־ם — בית"ר ת"א
● הפ. ב"ש — הפ. אור־יהודה
● הכח ר"ג — הפועל פ"ת
● מכבי חיפה — הפועל טבריה
● בית"ר פרדס־כץ — מכ. ת"א
● בני־יהודה — בית"ר נתניה
● מכבי חדרה — מכבי שעריים
● הפועל חיפה — בית"ר חיפה
● מכבי פ"ת — הפועל חולון
● בית"ר ב"ש — מכבי יפו
● הפועל י־ם — הפו. כפר שלם
● הפ. ק. אתא — מכבי יבנה

שער נוסף לרשת בראזיל (0:2). שלשום בפרנקפורט: האנס פטר בריגל (מימין) נוגח את הכדור הראשון לשער בדקת ה־2, מול הגולאי אדסון. (צילום ראדיו איי. פי.)

נצחון סימאק על מכבי ת"א 70:82 לא הועיל לאיטלקים
ז'אלגיריס ניצחה במדריד ועלתה לגמר 95:98

● **כדורסל**

שרות „על המשמר"

נצחונה של סימאק מילאנו אמש על מכבי ת"א — 70:82, במחזור ה־10, והאחרון, בבית־הגמר בגביע־אירופה לאלופות בכדורסל לא סייע לאלופת איטליה לעלות לגמר ב־3 באפריל בבודפשט. זאת לאחר שז'אלגיריס קובנה חוללה הפתעה במדריד בנצחה את ריאל 95:98. ציבונה זאגרב וז'אלגיריס קובנה יתמודדו, איפוא, בגמר.

כדורסלני מכבי ת"א שנפלטו מהמאבק על הכרטיס לגמר השתדלו ללחום במשחק. נגד סימאק, שנערך לעיני 3800 צופים נלהבים, אולם האיטלקים, שקיוו עדיין לעלות לבודפשט, לחמו היטב ונתנו את הטון ברוב שלבי המשחק. האמריקני שון היה היעיל בשורותיהם.

סימאק הוליכה 10:12 בפתיחה כשקווין מאגי, שהיה מהבודדים שהתעלה במכבי ת"א, קלע את כל 10 הנקודות לאלופת ישראל.

סימאק ניצלה רפיון בהגנת מכבי ת"א ועלתה ליתרון 12:21. מכבי ת"א, ללא דורון ג'מצ'י, שנשאר בת"א, חוללה מפנה והוליכה 27:28. ג'ונסון עוד קבע 29:30, ומאותה דקה הוליכו האיטלקים — 32:41 בהפסקה.

במחצית השנייה העלתה סימאק ל־38:51 ו־42:60. כשנדמה היה שמכבי ת"א הצליח מיקי ברקוביץ', שהשתפר לאחר ההפסקה, לסחוף את חבריו שהקטינו ל־48:60 ובסיום — 70:82.

שחקני מכבי ת"א לחמו מתחת לסלים על־אף יתרון הגובה של היריב. בתום המשחק אמר מאמן מכבי ת"א, צבי שרף: „שיחקתם לא רע; עכשיו התחילו לחשוב על הדרבי ביום שני".

● לסימאק מילאנו קלעו: שון 26; פרמייר 17; הנדרסון 15; בוסלי 14; דנטוני 7 ומנגין 3.

● למכבי ת"א קלעו: מאגי 24; ג'ונסון 19; ברקוביץ 19; נלסון 4; לאסוף 2 וליפין 2.

הספרדים נשברו – וויתרו

באותה שעה התנהל במדריד מאבק מסקרן בין ז'אלגיריס קובנה וריאל מדריד. הספרדים היו זקוקים לנצחון בהפרש של 19 נקודות כדי לעלות לגמר. במחצית הוליכה ריאל 50:51 אולם ככל שקרב סיום המשחק הסתבר לספרדים שלא יוכלו ליצור את הפער הגדול שהיו זקוקים לו, הפסיקו לשחק וכדורסלני ז'אלגיריס ניצלו זאת עד תום, ניצחו 95:98, ועלו לגמר.

הצופים הספרדים היו מאוכזבים וההרגשה היתה שריאל ממש הגישה ליריבתה הליטאית את הנצחון על מגש...

חומיצ'וס קלע 25 נקודות לז'אלגיריס וסבוניס, לחובתו נזקפו עוד במחצית הראשונה ארבע עבירות, קלע 20 נקודות. לריאל נירבו לקלוע: מרטין 31 ורובינסון 25.

הטבלה
(אחרי 10 משחקים)

1.	ציבונה	933־877	17
2.	ז'אלגיריס	915־931	17
3.	סימאק	837־880	16
4.	ריאל	906־944	15
5.	מכבי ת"א	946־907	14
6.	לימוז'	1012־910	11

אליצור ת"א ומכבי רמת־חן – בגמר הגביע

מאת יוסף חכם

קבוצות הנשים של אליצור תל־אביב/קרית־אונו ומכבי דרום/רמת־חן העפילו אמש לגמר גביע־המדינה בכדורסל, שייערך בי"ד באפריל בהיכל־הספורט ביד־אליהו.

מחזיקת הגביע, אליצור ת"א ניצחה בקלות את מכבי ת"א — 45:83. כדורסלניות אליצור ת"א גילו רמה נאה והוליכו מפתיחת המשחק. יתרונן היה בולט. ענת רייטר, ביכולת מצויינת במחצית הראשונה, בה קלעה 17 נקודות, סייעה את חברותיה ליתרון של 4:16 בדקה ה־6 25:42 ו־30:46 בהפסקה. במחצית השנייה הגדילו שחקניות אליצור את יתרונן ל־32:52 ו־40:67. נודעו קליעות מוצלחות של אורית ליסקי.

● לאליצור ת"א קלעו: ענת רייטר 26; אורית ליטני 18; אורלי גוטמן 13; פנינה בריאולבסקי 12; מיכל עשן 16; איריס בלומנפלד 5 ורווית כהן 2.

● למכבי ת"א קלעו: רונית ינקו 16; אורלי קסטן 13; רחל נסטר 12; אורית ארמון 15; יהודית אלון 2; רונית שרף 3 ודבורה יעקב בלטה בחולשתה אושרה קנציפולסקי.

● למכבי דרום/רמת־חן קלעו: רויטל ביטון 17; אורנה מירון 17; ורדית אגאי 14; שרית זילברמן 11; נילי עקריב 6 ואביגיל אלומה 2.

● להפועל ת"א קלעו: תמי גת 20; נורית בן־מיור 11; אריאלה וולף 6; בשמת מקובר 6; דבורית סגל 6; אושרה קנציפולסקי 5 ושירי לקס 2.

שפטו הלל חילמן ודוד חימוב.
שני המשחקים נערכו באולם הפועל חולון, לעיני 200 צופים.

שפטו שלמה רבינוביץ ומשה צירעות.

„מעטנות דריינגר"
במשחק הראשון גברה מכבי רמת־חן על הפועל תל־אביב 27:32 לאחר 27:32 במחצית. ... בשורות המנצחות היתה ... ואילו בהפועל ת"א

נצחון שני למנסדורף בטורניר הבינלאומי במילאנו

הטניסאי הישראלי עמוס מנסדורף הבניע בסיבוב השני בטורניר במילאנו את קריסטו סטיין מדרום־אפריקה — 1:6, 1:6 ועלה לסיבוב השלישי. בסיבוב הראשון ניצח סטיין את שלמה גליקשטיין.

המדורג מספר 1, איוואן לנדל, גבר על הספרדי חואן אגילרה — 3:6, 1:6.

הניו־זילנדי ראסל סימפסון ניצח במפתיע את השבדי הנריק סונדסטרום — 6:4, 6:7, 6:2.

● במיך גבר האמריקני ביל סקנלון על פרנציסקו גונזאלס מפאראגוואי — 6:7, 7:5, 6:3.

המערב־גרמני פטר מוראינג (המדורג 242 בעולם), ניצח במפתיע את היוגוסלבי סלובאן ז'יבויינוביץ' — 6:7, 6:7.

● **קשתות**: תחרויות לכל הגילאים יהיו בשבת ב־9.30 בבית שרת בגבעתיים.

● **שייט**: מבחנים בדגמים האולימפיים, שהחלו אתמול בשדות־ים, ימשכו היום ומחר.

● **אתלטיקה**: מירוץ־האביב. התחרות למרחק 10 ק"מ ומירוץ עממי ל־2.5 ק"מ ייערך מחר ב־10.30 בבוקר. הזינוק מכיכר־המספר האזורי בבאר־טוביה.

● **טניס**

היום – חצי־גמר; מחר – גמר

תחרויות חצי־הגמר לגברים ולנשים בסבב סנואורט־סבנה בטניס יתקיימו היום מ־2 בספורטן בפ"ת. הגמר יהיה מחר מ־9.30 בבוקר.

משחקי רבע־הגמר בגביע סנואורט־סבנה בטניס נערכו אתמול בספורטן בפתח־תקוה.

התוצאות היו: חיים ציון — אמיר בר־מרדכי 6:4, 4:6, 7:5; יורם ברון — בועז מרנשטיין 6:4, 7:6; רביב וידנפלד — אילון סיני 6:10, 6:2; מנשה צור — תומר צימרמן 4:6, 6:2, 6:3.

היום ומחר ייערך סבב ראשון בטורניר מנהיר לוותיקים בשנים במגרשים ביפו, הפועל ת"א, מכבי הצפון וקרית־הטניס בהוד־יוסף.

בליגה בראגבי – מחר

אס"א טכניון — הפועל רעננה (קרית־ביאליק, 1); הפועל הגליל־העליון/קרית־שמונה — אס"א ת"א (כפר־בלום, 12); הפועל יזרעאל — אס"א ירושלים (יזרעאל, 2).

● **אצנות**: צעדת הגלבוע הי־20 למרחק 14 ק"מ תיערך מחר. הזינוק ב־7 בבוקר. הגמר במעין־חרוד.

● **משקולות**

ארבע קבוצות יאבקו על כתר האליפות

תחרויות הגרעה בליגה הלאומית בהרמת־משקולות ייערכו הערב במתנ"ס בתל־אביב.

הערב ב־7 יתמודדו ארבע קבוצות על מקומות 1—4: הפועל ת"א, מכבי ת"א, מכבי חיפה והפועל קרית־חיים. מחר ב־10 יתקיימו תחרויות על מקומות 5—6, בין הפועל באר־שבע והפועל אור־יהודה.

אליפות קליעה

תחרויות הגמר באליפות ישראל בקליעה, רובה, שכיבה, 60 כדור, ייערכו מחר ב־9 בבוקר במטווח ברמת־גן.

באותה שעה יתקיימו תחרויות חצי־הגמר באקדח אויר אולימפי במטווחים באילת־השחר, מעברות, פתח־תקוה, תל־אביב ועיר.

פעילות רבה בכדורמים

פעילות רבה תהיה מחר בליגות השונות בכדורמים.

בקרית־טבעון יהיו המשחקים: 11 — הפועל גבעת־חיים — הפועל גוש־זבולון; 12 — טבעון עמק־י/אפיקים; 1.15 — גבעת־חיים — טבעון; 2.12 — עמק־י־אפיקים — גוש־זבולון; 4 — הפועל פ"ת — אס"א ת"א; 5.15 — אס"א ת"א — מכבי קרית־אונו; 6.30 — מכבי קרית־אונו — הפועל פ"ת.

בירושלים ישחקו: 3 — הפועל גבעת־ברנר — אס"א ירושלים; 4.15 — משמר־השרון — הפועל גבעת־ברנר; 7.30 — משמר־השרון — אס"א ירושלים.

מנצ'סטר־יונייטד תשחק בלונדון נגד קווינס־פארק

● **הליגה האנגלית**

קבוצת הכדורגל של מנצ'סטר־יונייטד, שהלהיבה שלשום בחיפה (1:1), תמריא היום מישראל ללונדון, שם תפגוש בשבת את קווינס־פארק־ריינג'רס, בליגה האנגלית.

היונייטד מדורגת במקום השלישי בטבלה, עם 59 נקודות, ומשחק פחות מאשר לאברטון (65) וליברפול (60) מעליה. בשורות היונייטד יוצב לראשונה המבקיע מספר 1 של נוטינגהאם, פיטר דייבנפורט, שחתם על חוזה לחמש שנים עימה, לפני שהקבוצה יצאה לישראל.

המוליכה אברטון תארח את צ'לסי, המדורגת רביעית בטבלה, ואילו ליברפול תשחק בסאות'המפטון.

הדרבי הלונדוני יהיה בין ארסנל (5) ווסטהאם (6), שתיהן צמודות בטבלה.

משחקים נוספים, מחר: בירמינגהאם — טוטנהאם; קובנטרי — שפילד־וונסדיי; לוטון — אוקספורד; מנצ'סטר־סיטי — ווטפורד; ניוקאסל — איפסוויץ'; נוטינגהאם — אסטון־וילה; ווסט־ברומיץ' — לסטר.

אוקספורד – לראשונה בגמר גביע־החלב

קבוצת הכדורגל של אוקספורד תופיע ב־20 באפריל, לראשונה בתולדותיה בוומבלי, לאחר שניצחה במשחק חצי־גמר „גביע החלב" את אסטון־וילה — 1:2. המשחק הראשון בבירמינגהאם נסתיים בתיקו 2:2.

אוקספורד תתמודד בגמר עם קווינס־פארק־ריינג'רס, שהודיחה לפני שבוע את ליברפול.

אברטון ושפילד־וונסדיי יתמודדו בחצי־גמר הגביע האנגלי ב־5 באפריל במגרשים ניטראליים.

אברטון ניצחה במשחק החוזר ברבע־הגמר את לוטון — 0:1, משער של האנגלי הבין־לאומי גרי לינקר (שערו ה־33 העונה). שער זה השלים 100 שערים שאברטון הבקיעה העונה.

שפילד־וונסדיי גברה על ווסט־האם — 1:2.

משחק חצי־הגמר השני יהיה בין סאות'המפטון, למנצחת בין ליברפול ווטפורד. המשחק החוזר יתקיים ביום שני בווטפורד.

במשחק־השלמה בליגה האנגלית ניצחה לסטר את בירמינגהאם 2:4.

מצרים – מוזמביק 0:2

נבחרת הכדורגל של מצרים ניצחה בקהיר, לעיני 80 אלף צופים, את מוזמביק — 0:2, משעריו של טאהר אבו־זייד בדקות 13 ו־16.

זה היה נצחונה השני של מצרים בגביע־אפריקה לאומות.

● נבחרות הכדורגל של שבדיה ואיטליה, עד גיל 21, סיימו בתיקו 1:1, בגטבורג. המשחק היה ברבע־גמר אליפות אירופה לנבחרות צעירות. באותה מסגרת גברה ספרד על צרפת 1:3 באוקספר, צרפת.

● **כדורעף**

מחזור 21 בליגה הלאומית לנשים

משחקי המחזור ה־21 בליגה הלאומית לנשים בכדורעף ייערכו מחר. האלופות, הפועל נעמן, תתמודד ביד בת"א עם הפועל רמת־אביב.

שאר המשחקים מחר במחזור הלפני־אחרון: אס"א באר־שבע — הפועל עין־החורש/עמק־חפר (6); הפועל בריקאי/עין־שמר — הפועל כפר־סבא (6); אליצור ת"א — הפועל מרחביה/יזרעאל (6); אליצור יבנה — הפועל בת־ים (6).

טלקס

● טרוריסטים בסגל איראן באו"ם?

ז'נבה. – האחראים על הביטחון במשרד האו"ם בז'נבה, החליטו החלטה חסרת־תקדים – לערוך בדיקה בטחונית לכל הדיפלומטים הנכנסים לאולם בו מתקיימים הדיונים השנתיים של ועדת האו"ם לזכויות האדם.

ההחלטה נתקבלה לאחר שנודע להם, שחברי המשלחת האיראנית נכנסים חמושים באקדחים.

יוסף אלפרן, שוויץ

● „דני האדום" חוזר לפוליטיקה בירוק

פאריס. – דניאל כהן־בנדיט, שהוביל אלפי סטודנטים צרפתיים אל המיתרסים במאי 1968, חזר לפאריס כדי לגייס תמיכה לירוקים' בבחירות לפרלמנט ביום ראשון הקרוב.

על פי שיטת הבחירות היחסית החדשה, יש לירוקים לראשונה סיכוי להכניס נציגים לאסיפה הלאומית. (ע"ר)

● ילדים נמסרים לעבדות באיטליה

מילאנו. – תובע במילאנו הודיע אתמול על מסע נגד עבדות־ילדים, והוציא פקודות מעצר נגד 77 יוגוסלבים ואיטלקי אחד, המואשמים בהכשרת קטינים לביצוע פשעים.

רוב הנאשמים, ש־21 מהם נעצרו, הם מוסלמים נוודים ממקדוניה ומאזור קוסובו שביוגוסלביה. (ע"ר)

● נאו־נאצים בצ'כיה!

ז'נבה. – הכתב לענייני מזרח־אירופה של העיתון רב התפוצה „לה־סוויס", כותב על גילוי קבוצה ניאו־נאצית בעיירה צ'כית.

לדבריו, המשטרה המקומית של העיר ליסוב שבצפון־בוהמיה מצאה למעלה ממאה תלמידי תיכון מקצועי, שהיו נושאים צלבי־קרס ומצדיעים במועל־יד.

העיתון אומר, שהידיעה הגיעה אליו ממקור פרטי, וטוען, שזאת לא הפעם הראשונה שמגלים קבוצה נאו־נאצית במזרח־אירופה.

יוסף אלפרן, שוויץ

● הצי הצרפתי מאריך תמרוניו

פאריס. – צרפת הורתה לצי חים־תיכוני שלה להאריך עד שבת סידרה של תמרונים ימיים, שאמורים היו להסתיים אתמול.

הארכת התמרונים בים התיכון נעשית בשעה שצרפת עושה מאמצים למען שחרורם של 8 בני־ערובה בלבנון. (ע"ר)

● „בת־דור" בטרבלינקה

טרבלינקה. – חברי להקת המחול הישראלית „בת־דור", העורכים ביקור תרבות ראשון בפולין מזה 20 שנה, התפללו אתמול באתר מחנה ההשמדה טרבלינקה, שם נרצחו 800 אלף יהודים במלחמת העולם השנייה.

הם התפללו בקול רם בעברית והניחו חבצלות לבנות לפני גל־עד אבן ענק. (ע"ר)

● שיקאגו – „עיר־מפורזת־מגרעין"

שיקאגו. – עיריית שיקאגו, עיר שבה בוצעה „התגובה" הגרעינית הראשונה לפני 43 שנה, הצביעה אתמול בעד החלטה המכריזה על העיר כאיזור מפורז מאנרגיה גרעינית.

שיקאגו היתה בכך לעיר הגדולה ביותר בארה"ב, שהכריזה על עצמה כאיזור חופשי מאנרגיה גרעינית.

ההחלטה שאושרה אוסרת כל פעילות הקשורה בצורה כלשהי לנשק גרעיני או למרכיביו, כלומר: מחקרים, ייצור, פריסה, שיגור, תחזוקה או איחסון. (ע"צ)

● בריה"מ סנתה רשמית לקוסטה־ריקה בבקשה שתסגיר לידיה את ג'והן קוסי. הנאשם בפשעי מלחמה, כדי להעמיד אותו למשפט.

(ע"צ)

השגרירות הצרפתית בביירות, המרכזת את המו"מ על הצרפתים החטופים בידי השיעים. (צילום: אי. פי.)

צרפת תיכנע לכל דרישות „חיזבאללה"

שלטון מיטראן מקווה לשחרור לפני הבחירות ביום א' ● גובש הסכם עקרוני אך לא נמסרו פרטיו

מאת ארנון יפה, כתב „על המשמר" בצרפת

פאריס. — הסכם עקרוני לעסקה בין „חיזבאללה" לצרפת, הושג בסימטאות הרובע השיעי בביירות. בשלטון הסוציאליסטי כבר מקננות תקוות, כי שחרור בני־הערובה הצרפתים, או לפחות צוות הטלוויזיה, יושג עוד לפני הבחירות ביום ראשון, מה שיחפה על המשגים הטראגיים.

הצלחת הנשיא מיטראן להוציא מצפורני סאדם חוסיין את שני השיעים העיראקים, שיככה מעט את המשבר.

המתווך, הרופא השיעי הצרפתי ד"ר ראד, יצא אתמול בבוקר ממטה „חיזבאללה" בדרום־ביירות, לפי מידע, באחד המרתפים מתחת למטה ברובע זה, אסורים בני־הערובה הצרפתיים.

השליח מגיע לפאריס

שירות הביון הצרפתי מסר, כי המורחק מישל סרה נרצח בינואר.

ראד מסר בשיחה עם עורך „אל־נאהר" בפאריס, כי „הושגה התקדמות ניכרת בשעות האחרונות והסכם מעשי הולך ומתגבש, לאחר שהסכם עקרוני כבר הושג".

הוא יצא מיד לדמשק למסור לשליח הצרפתי הדיפלומטי סרבנט את פרטי ההסכם. שליח זה אמור להגיע הלילה לפאריס למסור את תוכן ההסכם לאישור הנשיא מיטראן. פרטי ההסכם לא נמסרו.

תנאי אחד כבר מולא בהוצאת השיעים העיראקים שגורשו לבגדאד והחזרתם לפאריס. צרפת הציעה ל„חיזבאללה" שחרור חמשת המחבלים הצרפתים שרצחו שוטר ואשה, בהתקפה על מעון ראש ממשלת איראן לשעבר בפאריס כי 15 מיליון דולר.

לא לתמוך בישראל

„חיזבאללה" תבעו גם הפסקת משלוחי הנשק לעיראק והפסקת תמיכה בישראל. ראש המחבלים נקש העביר הודעה לחוטפים מתא הכלא שלו בפאריס, בה ביקש מהם: „אל תשימו לב לאיומי פאביוס. אלה קשקושים מתגרים. הצרפתים יתנו הכל. אל תפגעו בבני־הערובה". הטלוויזיה מסרו אזהרות אלה בהבלטה כסימן מעודד וכלעג לנוקשותו של פאביוס.

מעריכים, כי באליזה הכריעו בעד ויתור על פי כל התנאים שהציגו החוטפים כדי להשיג את שחרור בני־הערובה עוד לפני הבחירות. „ליברסיון" כתב, כי השלטון נתון „במירוץ נגד הקלפי". הדיפלומטים העוסקים בשיחות מקורבים לשיראק, המוצג כבר כראש הממשלה הבא.

הצרפתים מנסים להשיג מ„מדינות־ערב תמיכה נגד ה„ג'יהד האיסלמי". דיפלומטים צרפתים נתבקשו למסור בבירות ערב, כי פשעי המלחמה השיעים מעוררים את דעת־הקהל המערבית — שאינה מבדילה בין קיצונים למתונים ערבים — נגד כל הערבים.

עיתונים צרפתיים מסרו, כי על־פי שירותי הביון, „חיזבאללה" רצחו את סרה בינואר, אך חיכו לבחירות בצרפת, כדי להציג את צילומי גוויתו ולסחוט ויתורים, בשעה בה השלטון דחוק אל הקיר.

אזרח שוודי חשוד ברצח פאלמה — מכחיש מעורבות ברצח

שטוקהולם. — אזרח שוודי החשוד כי השתתף ברציחתו של ראש הממשלה אולוף פאלמה, נעצר על־ידי משטרת שוודיה — מסרו סוכנות הידיעות ותחנות השידור של שוודיה.

זהו המעצר הראשון מאז נרצח פאלמה בדרכו מקולנוע חזרה לביתו בשטוקהולם.

האיש, בן 35, נעצר ביום רביעי בערב בשטוקהולם, ימים ספורים לפני הלווייתו של פאלמה בשבת, בה ישתתפו מנהיגים מרחבי העולם.

אין אליבי

פרקליטו של החשוד אמר, כי הוא נעצר „משום שהיה במקום הפשע בערב הרצח. אולם עברו נקי ואני בטוח כי יינקה מכל חשד".

(ע"ר, ע"צ)

יומן כלכלי

(המשך מעמוד 7)

עמוד שלם בעיתון לניתוח הפרוייקט הארגנטיני ולהשוואתו עם מהלך אפשרי בארץ. כמה קוראים מופתעים לא היססו להתקשר למערכת ולהביע את השתוממותם על כך, שבימים טרופים ורדופים אלה וכו', עוסק עיתון השמאל וכו' בארץ רחוקה וכו'. קוראים אלה ואחרים כבר יודעים היום, כי דרך ההצגה הארגנטינית מצאנו לנכון לרמוז להם, ויותר מלרמוז, מה צפוי ומתבשל כאן, בסלון של שמעון פרס בלילה. לא יפלא, כי בלשכת ראש־הממשלה רגוז עלינו עד מאוד על הפקרות לאומית.

בחזרה לארגנטינה, עם גברת לידיה שווס. הבעיה המרכזית של „תוכנית אוסטראל" היום, היא קובעת ב„ניו יורק טיימס" השבוע מבואנוס־איירס, שהיא נכשלה בחידוש הצמיחה. היא מביאה מדברי כלכלנים המצהירים לפניה – ויש בפני מי להצהיר – כי „תוכנית אוסטראל" לא נועדה להצמיח, אלא לייצב. החקלאים, למשל, אמרו לה שהתוכנית אינה מספיקה לחידוש ההשקעות והצמיחה. ראשי האיגודים המקצועיים, למשל, התלוננו באוזניה על אבטלה ושחיקת שכר עד כדי עשרים וחמישה אחוזים. אפילו פוקדות הסופרמארקטים הנלהבות הצטננו, ומפח הנפש מתפשט כמחלה לאומית מעיקה. כל נתון כלכלי חדש, כותבת הדוברת לשעבר מן הבית הלבן, מביא חדשות רעות, מלבד מדד המחירים לצרכן.

בארגנטינה, כמובן.

במחצית השנה הראשונה להפעלת היצוב ירד התוצר הלאומי הריאלי של ארגנטינה בחמישה אחוזים, והאבטלה עלתה לשבעה אחוזים. המספרים יזכירו לנו את עצמנו. והריבית? שבעה אחוזים לחודש ב„פריים", כלומר בריבית בסיסית, כאשר האינפלציה שניים וחצי עד שלושה אחוזים לחודש. גם לכך צליל מוכר, ולא אופטימי. מקורבי הנשיא אלפונסין מהלכים עם גרזנים בתיקי ג'יימס בונד שלהם כדי לכרות את אלף הראשים של המגזר הציבורי. הם מתכוונים בכל הרצינות, אבל פרופ' יוג'ינס שוואך, מבכירי „אסכולת בואנוס־איירס", אומר ללידיה: „הבעיה המרכזית של הארץ הזאת היא, שלא צמחה זמן כה ממושך, שנפש אורחיה מתגעגעת לצמיחה וחוררה מפניה".

חרדות ותיסכולים בארץ רחוקה, ארגנטינה.

חוקרים איטלקים לישראל לחקור ג'ון דמיאניוק

מאת אהרון ניר, כתב „על המשמר" באיטליה

רומא. — סגן נפקד משטרת טרייאסט, סרג'יו סטרוסינו, וסגן פרקליט המדינה של טרייאסט קלאודיו קואסין, ייצאו אולי לישראל כדי לחקור, בנוכחות שופט ישראלי, את ג'ון דמיאניוק על מעורבותו בפעילות מחנה ההשמדה שהוקם במפעל קילוף אורז („ריסירה" באיטלקית) בפרבר „סאן סאבה" של טרייאסט.

ליד פרקליטות המדינה בטרייאסט פועל כעת צוות מיוחד של אנשי משטרה, החוקר־מחדש את פרשת ה„ריסירה" ובקשר עם דמיאניוק בטרייאסט מאז סיום המלחמה עד שנת 1952, בה היגר לארה"ב.

ה„קואסטורה" (משרדי המשטרה) של טרייאסט אינה מוצאת בארכיונה עקבות תעודת המסע בה צריך היה דמיאניוק להצטייד כדי לעזוב את איטליה. אולם הדבר מסתבר בכך, שבשנת 1952 טרייאסט היתה תחת שלטון משותף של בנות הברית אשר גרשו את הגרמנים מאיטליה, ואין כעת כל אפשרות לאתר מקום הימצאו של הארכיון האדמיניסטראטיבי של התקופה ההיא.

מערכת העיתון „איל פיקולו" המופיע בטרייאסט, התקשרה טלפונית עם ארנסט לרך, בן העיר המתגורר בקלגנפורט שבאוסטריה ושבשעתו היה עוזר של מפקד המלחמה גלובוצניק בפולין ואחר־כך באיזור האדריאטי. ב־1971 נאסר לרך ונשפט על־ידי בית־דין אוסטרי על הפשעים שיוחסו לו כעוזרו של גלובוצניק. אולם הוא זוכה מחוסר ראיות. לשאלת היומון „איל פיקולו" אם דמיאניוק היה נהגו של גלובוצניק, השיב ארנסט לרך: „יתכן. לא זוכר. אולם כעבור למעלה מ־40 שנה אינני זוכר".

● חיל האוויר העיראקי ערך אתמול כמה הפצצות על מטרות באיראן, כולל על גשר בעל חשיבות אסטרטגית בצפון המדינה, התקפה על בית חרושת לתחמושת מרכזי ושתי הפצצות של מטה „הבסיג'".

תקווה לחולי „איידס"

תרופה נגד מחלת ה„איידס" שפותחה על־ידי חברת־בת של חברה בריטית לרפואות, לא גורמת לכל תופעות־לוואי מזיקות – זאת התברר במהלך ניסויים על חולים.

בדו"ח שפורסם אתמול בביטאון הרפואי „לאנסט" נאמר, כי 19 חולים אמריקנים קיבלו את התרופה – שפותחה על־ידי „באוס וולקום" חברת־בת של „וולקום פי.אל.סי.", במשך 6 שבועות – מבלי שהבחינו בתופעות לוואי שליליות.

החברה מתכוונת עתה לערוך ניסויים בקנה־מידה רחב יותר ולנסות לרפא את המחלה בעזרת התרופה הידועה תחת השם „קומפאונד אס".

200 אמריקנים הסובלים מ„איידס". מחלה התוקפת את מנגנון החיסון של הגוף, יקבלו את התרופה במשך 6 חודשים, כדי לגלות אם בכוחה של תרופה זו לבלום את ריבוי הנגיף הקטלני בגוף האדם.

„במהלך ניסויים מעבדתיים הגיעו החוקרים למסקנה, שיתכן שהתרופה תעצור את תהליך ריבוי הנגיפים", אמר דובר החברה. (ע"ר)

זכו בפיס־רב־פרס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 11/86 שהתקיימה אתמול זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 150,000 ש"ח זכה המספר 522263 כרוז המזל לא עלה בגורל והפרס המצטבר בסך 90,000 ש"חים עובר לשבוע הבא. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 330,000 ש"חים (כולל צבירה).

בסך 7,500 ש"ח זכה המספר: 780425.

בסך 4,000 ש"ח זכו המספרים: 524548; 881984.

בסך 200 ש"ח זכו המספרים: 018407; 029745; 093720; 095690; 120715; 151807; 184041; 236531; 280497; 293522; 321249; 407569; 411110; 418085; 428869; 438286; 475953; 516471; 563296; 630572; 656213; 661544; 670151; 681017; 682592; 701221; 708221; 719028; 726991; 776741; 776926; 780054.

בסך 100 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: [illegible]; 1491.

בסך 18 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: [illegible].

בסך 12 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: [illegible]; 787.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 9 זכו בסך של 1.80 ש"ח.

בסך 3.60 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 002; 006; 035; 067; 075; 131; 211; 246; 394; 462; 480; 488; 526; 540; 571; 580; 652; 686; 754; 777; 797; 818; 862; 877; 908; 961.

בסך 1.80 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 03; 09; 16; 17; 18; 22; 24; 27; 28; 34; 35; 37; 42; 45; 50; 62; 63; 64; 72; 74; 84; 89; 99.

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים – 13.3.86

		בנקנוטים		העברות והמחאות		שערים
	היחידה	קניה	מכירה	קניה	מכירה	יציגים
דולר אמריקני	1	1.45	1.51	1.4698	1.4882	1.479
לירה שטרלינג	1	2.10	2.20	2.1401	2.1668	2.158
מרק גרמני	1	0.63	0.66	0.6434	0.6514	0.647
פרנק צרפתי	1	0.20	0.21	0.2089	0.2115	0.210
גילדן הולנדי	1	0.56	0.59	0.5714	0.5786	0.573
פרנק שווייצרי	1	0.75	0.78	0.7624	0.7719	0.767
כתר שבדי	1	0.20	0.21	0.2013	0.2039	0.203
כתר נורווגי	1	0.20	0.21	0.2037	0.2063	0.205
כתר דני	1	0.17	0.18	0.1738	0.1759	0.175
מרק פיני	1	0.27	0.29	0.2845	0.2880	0.286
דולר קנדי	1	1.03	1.08	1.0506	1.0637	1.058
דולר אוסטרלי	1	1.00	1.07	1.0356	1.0485	1.042
ראנד דר' אפריקני	1	0.63	0.75	0.7415	0.7508	0.743
פרנק בלגי	10	0.30	0.32	0.3135	0.3174	0.316
שילינג אוסטרי	10	0.90	0.94	0.9156	0.9271	0.923
לירה איטלקית	1,000	0.93	0.99	0.9489	0.9607	0.951
ין יפאני	100	0.80	0.84	0.8173	0.8274	0.821

טלקס

● כנס תעשיינים באילת

כנס תעשיינים ויזמים ישראליים תחת הכותרת „יוזמות חדשות לפיתוח תעשייתי באילת" יתקיים בשבוע הבא באילת בהשתתפות ראש הממשלה.

מטרת הכנס, שיהיה גולת הכותרת של חגיגות אילת במלאות 40 שנים למבצע „עובדה" בתום מלחמת השחרור, היא להפגיש את דרג מקבלי ההחלטות ברמה הלאומית, יזמים, אנשי עסקים, מתכננים ותעשיינים עם תושבי אילת ולבדוק יחד עימם את התנאים הנדרשים לפיתוח תעשייתי ולקידום פעילות עסקית באילת לקראת שנות האלפיים.

בצלאל רובין

● יום צרכנות ב„קול ישראל"

לרגל יום הצרכן הבינ"ל, החל ב־15.3.86, תקיים הרשות להגנת הצרכן בהסתדרות יום שידורים בשיתוף עם „קול ישראל" והתכנית „כל צבעי הרשת" ברשת ב'.

במסגרת יום שידורים זה, שיתחיל ב־08.00 ויימשך עד 13.00, יוכלו המאזינים להתקשר לאולפן ולקבל מידע בנושאים צרכניים שונים כגון: קניות בתשלומים רגילים, קניות מרוכלים, ביטוח ומקאות, טאבו וחוזים אחדים. כולל יעוץ בחיסכון. (שע"ח)

● הברפלד: שרי המערך מנותקים מהעובדים

„הייתי מעדיף 3־2 אחוזים אינפלציה בחודש בלי אבטלה, ולא 0.5 אחוזים אינפלציה וגידול מתמיד באבטלה", זאת אמר חיים הברפלד. יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בפגישה עם ועדי עובדים באשקלון.

הוא הוסיף, כי שרי המערך איבדו רגישותם וקיים נתק ביניהם לבין ציבור העובדים. לדוגמה הביא את הצעתו של משה נסים לגביית תשלום עבור טיפול רפואי והצעה לגבות אגרת־חינוך מהורי תלמידים.

רפאל גאון

● 7000 חתימות נגד כפייה דתית באשקלון

אלי דיין, ראש עיריית אשקלון, יצטרך היה לחשוב על טענותיהם של משתתפי הדיון בנושא הכפייה הדתית שנערך במועדון מפ"ם בעיר. הודה, כי היחסים בין הדתיים לחילוניים, שהיו רגועים מאז הקמתה של העיר, הורעו לאחרונה וכי הוא מציע לעשות הכל להרגעת הרוחות.

משה בן־ברון, יוזם הקמת הוועדה נגד כפייה דתית, שהתפגשה עם דיין, אמר, כי עד כה נאספו 7000 חתימות נגד כפייה דתית בעיר.

רפאל גאון

● לקסיקון אנציקלופדי בנושא השואה

בעקבות משא־ומתן סוכם בימים אלה על הוצאתו לאור של לקסיקון אנציקלופדי בנושא השואה. כמנהל הפרוייקט מטעם ספריית פועלים נקבע צבי רענן ולעורכו הראשי פרופ' ישראל גוטמן מן האוניברסיטה העברית בירושלים, אחד מחוקרי השואה הידועים בישראל ובעולם.

ספרית פועלים חתמה על חוזה לשיתוף פעולה עם יד ושם, הרשות הממלכתית לזכרון השואה והגבורה, ועם בית־ההוצאה האמריקני הגדול מקמילן, ניו־יורק. (שע"ח)

הסתדרות השומר הצעיר

ההנהגה הראשית

סמל השומר הצעיר – למשלחת חזק

להזכירכם, ביום א' בית ספר משלחת בגבעה.

הסעות מחדרה ב־9.30.

חניון מעיינים.

להתראות

מחלקת תרבות

הנהגה ראשית

עין בעין

היום כולם סטארים

להקת „ארבע לב אדום" בחזרה האחרונה לקדם־אירוויזיון (צילום: בועז לניר)

מאת עופר ניר, כתב „על המשמר"

מבפנים נראה תיאטרון ירושלים הרבה יותר קטן, הרבה פחות מרשים ממה שמצטייר בטלוויזיה. השד יודע — אולי האחראים ברשות השידור — מדוע הוחלט שדווקא באולם זה תתקיים תחרות הקדם אירוויזיון. אבל זה מה שיש. על רקע תפאורה צבעונית, מיני אקורדיונים נקניקיים מתנפחים, עולים ויורדים לפי ראות עיניו של הבמאי — התקיימה אתמול החזרה האחרונה. אלא אם כן יוחלט לקיים עוד חזרה גנרלית אחת ביום ראשון, לקראת הקדם.

לא כל האמנים נמצאים כאן. חלקם כבר הקליטו את שיריהם בימים שלישי ורביעי. בעוד יומיים הם יעלו לבמה ויעשו כאילו. הקהל בבית יאזין לגירסה מוקלטת. פלאי הטכניקה. השירים, בני שלוש דקות מקסימום, על־פי דרישות התקן האירוויזיוני, מוקלטים שוב ושוב, טייק אחר טייק, תקלה אחר תקלה. קשה שלא להעריך ולנוד ראש למראה הרקדניות המלוות את שרי צוריאל ומוטי גלעדי. הן מחייכות, אקשן, קאט, מחייכות. הרגליים כואבות, אבל הן עדיין מחייכות. ביום ראשון זה כבר יהיה חיוך סינתטי מוקלט, שרידי הפה והלחי שלהן ינוחו.

לא כל האמנים כאן, אבל מי שישנו, מלווה בספר לשיער ויועץ אמנותי וסתם אוזן קשובה לקיטורים וחיזוקים. צדי צרפתי אחראי ללא־פחות מארבע „העמדות" של שירים בתחרות השנה. „אב" גאה להרבה ילדים. אגב ילדים. הם גודשים את אולם תיאטרון ירושלים, עולים לבמה לצוד חתימות, מרעישים. חנוך חסון יכול לסבול עד גבול מסויים, אחר־כך הוא מבקש שיוצאו. ילדים וצלמים החוצה. עצבים. טייק ועוד טייק ועוד אחד. מה לא עושים למען הסיכוי לתהילה אירופית. ביום ראשון בערב, יזכרו רק שיר אחד מתוך התריסר. עכשיו, הם כולם סטארים. מחרחיים. פקעות־עצבים.

„המתקדמת" קוראת לציבור הערבי לשבות ביום האדמה

החליטה לפרוש מהוועד להגנת האדמות המתנגד לשביתה

מאת קאסם זייד, כתב „על המשמר"

התנועה המתקדמת לשלום קוראת לציבור הערבי בישראל לקיים שביתה כללית ב„יום האדמה" העשירי שיחול ב־30 במארס.

בגילוי דעת שהוציא הוועד המרכזי של התנועה המתקדמת נאמר, שלנוכח ההידרדרות הנמשכת במצבו של המיעוט הפלשתיני בישראל, שנפל קרבן למדיניות האפליה הלאומית, הפקעת האדמות והגזענות, חובתו של הציבור הערבי בישראל להגיב על מדיניות הקיפוח בסדר־גודל השווה למדיניות זו".

בגילוי־הדעת מאשימה התנועה המתקדמת את הוועד להגנת האדמות באי־נקיטת צעד משמעותי כלשהו להגנת האדמות הערביות ובפעילות פוליטית המשרתת את האינטרסים של רק"ח.

„החלטנו לפרוש מהוועד להגנת האדמות ולפעול בנפרד, תוך תיאום עם חוגים לאומיים אחרים ברחוב הערבי", אמר דובר התנועה המתקדמת, עו"ד כמיל דאהר.

„צעד בדלני"

יו"ר הוועד הארצי של ראשי הרשויות המקומיות הערביות, איברהים נימר, אמר בתגובה על החלטת התנועה המתקדמת, כי קריאתה לשביתה אינה משרתת את האינטרסים שלערביי ישראל.

נימר לא חסך בביקורת על דרך פעולתו של הוועד להגנת האדמות, אך הסתייג מהחלטתה הבדלנית של התנועה המתקדמת לשלום.

את תגובתו של הוועד להגנת האדמות א ניתן היה להשיג אתמול.

כתבנו מציין, שהחלטתה של „המתקדמת" לקיים שביתה כללית ב„יום האדמה" תשמש אבן־בוחן ליחסי הכוחות בין המחנות היריבים ברחוב הערבי.

יש להניח, כי הציבור הערבי יישמע להחלטות הוועד להגנת האדמות והוועד הארצי של ראשי הרשויות הערביות, כשם שדחה בעבר קריאות בדלניות לקיים שביתה כללית ביום האדמה.

השפעה סלקטיבית לשערוריית „פיט" על המסחר במניות

מניות מזון וטבק עלו השבוע ב־13 אחוז

מאת אלחנן הורוביץ

בצל השערורייה של „פיט" התנהל אתמול המסחר בשוק המניות. במניות החופשיות היו כפי־2 יותר ירידות, מאשר עליות. במניות ההסדר היה עודף היצע של 875 אלף ש"ח. בשוק איגרות החוב שררה מגמת עלייה בצמודות למדד ובצמודות לדולר. עודפי הביקוש בשוק אג"ח הסתכמו ב־5.8 מיליון ש"ח. מזה 2.4 מיליון ש"ח בצמודות למדד ו־8.4 מיליון ש"ח בצמודות לדולר.

הציבור השקיע אתמול יותר מ־13 מיליון ש"ח בקרנות הנאמנות. מזה 1.6 מיליון ש"ח במתמחות במניות ו־11.5 מיליון ש"ח בסולידיות, ומזה יותר מ־1.5 מיליון ש"ח בקרן „חץ" של בנק הפועלים. מתחילת השבוע נרכשו תעודות השתתפות ב„חץ" בסכום כולל של כ־10 מיליוני ש"ח. בשלושת השבועות הראשונים לפעולתה רכש הציבור תעודות השתתפות ב„חץ" בסכום כולל של 32.5 מיליון ש"ח.

שער הדולר היציג ירד אתמול ב־0.04% ל־1.4794 ש"ח. הדולר השחור נע אתמול בין 1.60 ל־1.62 ש"ח.

גלגלי הבורסה

השבוע ירדו השערים היציגים ב־%: דולר ארה"ב — 0.04; מארק גרמני — 1.79; פראנק צרפתי — 1.77; פלורין הולנדי — 1.76; פראנק שווייצי — 1.44; ין יפאני — 0.01. לעומתם עלה השער היציג של הלירה האנגלית ב־0.41%.

השבוע עלה ערך השוק של כל המניות החופשיות ב־5.9% ושל מניות ההסדר ב־5%. העלייה הגדולה ביותר — 13% — נרשמה במדד השערים של מניות מזון וטבק. האופציות שלהן עלו ב־15% ויותר. רק מניות חיפושי נפט ירדו השבוע ב־6.8%.

סיכום שבועי זה נעשה, אחרי שאתמול ירדו המניות בחצי אחוז בממוצע. מניות ההסדר עלו אתמול ב־0.1%, על אף עודף ההיצע שהיה בהן.

בשוק המניות ירדו אתמול 188 שערים, לעומת 107 שעלו ו־100 שנשארו בלי שינוי. מהם ירדו 85 ב־5% ויותר ועלו 33 ב־5% ויותר. נרשמו 26 „מוכרים בלבד" ו־7 „קונים בלבד".

המחזור בשוק המניות הסתכם ב־13 מיליון ש"ח. מזה כ־3.5 מיליון ש"ח במניות ההסדר.

במניות ההסדר עלו ב־%: אי די בי ב' — 1.2; דיסקונט א' — 1.0; מימון סחר 1 — 1.1; מימון סחר 5 — 0.4. לעומתן ירדו ב־%: אגוד רג' — 0.3; מזרחי ש' — 0.2; פועלים מב' — 4.8; כללי מ"ר — 0.1.

ההיצע ההתחלתי במניות ההסדר עלה ל־1.6 מיליון ש"ח והביקוש ההתחלתי להן הסתכם ב־750 אלף ש"ח. תשואותיהן השנתיות המובילות נעו בין 11.47% (הפועלים ש') ל־11.86% (דיסקונט א'), הפועלים מ' — 11.85%.

במניות הבנקים המסחריים שמחוץ להסדר היתה מגמת שערים מעורבת. עלו ב־%: ספנות 0.1 — 3.4; ספנות 0.5 — 0.1. לעומתן ירדו: בינלאומי 5 — 1.3; כללי מ"ר 1 — 8.8.

במניות החופשיות בלטו ביותר העליות ב־%: יעסור 5 — 14.9 (אחרי שיעסור 1 ירד ב־1.1%); מל' הירדן — 15.0; פקר פלדה — 13.2; תעש' מודול — 15.0; פרוטארום — „קונים בלבד פעם שנייה ברציפות". לעומתן בלטו הירידות ב־%: אלרוב 5 — 10.0 (אחרי שאלרוב 1 עלתה ב־4.8%); רים 1 ו־4 — 10.0; חברה לישראל 1 — „מוכרים בלבד"; החברה לישראל 5 — „מוכרים בלבד פעם שנייה ברציפות".

בפליליים

שנתיים וחצי לגונב מיליון דולר מ„בזק"

שנתיים וחצי שנות מאסר נגזרו אתמול בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב על רפאל קניג, אחד משני הנאשמים בהוצאת מיליון דולר במירמה מחברת „בזק" — בעקבות עיסקת טיעון בין סניגורי הנאשם לבין התביעה.

קניג הואשם ביחד עם יצחק יינון כי גנבו פנקסי צ'קים של חברת „בזק" מבית דפוס, רשמו בהם סכומים שונים ובאמצעות חשבונות שפתחו בבנקים הוציאו מחברת „בזק" מיליון דולר. כמו־כן הואשמו, שאת השקלים שקיבלו במירמה החליפו למט"ח, אותו הבריחו לחו"ל.

הם המשיכו במעשי המירמה האלה תקופה ממושכת עד שפקידה באחד הבנקים חשדה במהימנותו של סכום גבוה שרשמו באחד הצ'קים. היא פנתה לממונה עליה ומעשה ההונאה הועבר למשטרה, טענה התביעה.

כתב עת"ם מוסר, כי אחרי מו"מ ארוך נחתמה עיסקת טעון בין סניגורי קניג, עוה"ד שמואל תמיר וזאב לאוניד, לבין התובעת, סגנית פרקליט מחוז המרכז עו"ד מנינה דבורין. על־פי העיסקה, החזיר הנאשם לקופת המדינה רבע מיליון דולר, אותם מסרו הסניגורים בצ'ק על בנק בחו"ל לידי התובעת ובעקבות זאת נגזרו לנאשם 30 חודשי מאסר בפועל. (עתי"ם)

רס"ר בקבע חשוד באונס צעירה מנתיבות

רס"ר בקבע נעצר אתמול כחשוד באונס צעירה מנתיבות.

„היא חברה שלי וכבר שנים אחדות אנחנו מקיימים יחסי מין". כך הגיב בבית־משפט השלום בבאר־שבע הרס"ר החשוד. על תלונת הצעירה, שלדבריה ביצע בה את זממו לאחר שגרר אותה בכוח לדירתו.

תושבת נתיבות התלוננה ביום שני בתחנת המשטרה המקומית נגד רני עמר, בן 26 מנתיבות. האישה סיפרה לחוקרי המשטרה, שלילה קודם לכן פגש בה החשוד ברחוב והציע לה לבוא לדירתו. היא סיפרה, כי לאחר שסירבה להיענות להזמנתו, הוא היכה אותה בפניה, משך בשערותיה וגרר אותה לדירתו. שם, טענה האישה, אנס אותה החשוד תוך מכות ואיומים. ולאחר מכן עשה מעשה מגונה בגופה. נציג המשטרה העיד בבית־המשפט, כי המתלוננת נזקקה לקבל טיפול רפואי בשל מה שעבר עליה באותו לילה.

השופט יואב בירון שמע את שתי הגירסאות וקבע, שיש בידיו ראיות מספיקות נגד החשוד בביצוע האונס, המעשה המגונה והתקיפה ולכן הוא ציווה לעצור את עמר ל־7 ימים נוספים. (עתי"ם).

מאסר למצית עסקו כדי לקבל דמי ביטוח

בעל בית־קפה משוק חדרה, ציון ג'רבי, נדון אתמול ל־26 חודשי מאסר בבית־המשפט המחוזי בחיפה, לאחר שהורשע בהצתת בית־הקפה שלו במטרה לזכות בדמי הביטוח.

בכתב־האישום שהוגש נגד ג'רבי נטען, כי הנאשם קשר קשר ביוני 77' יחד עם צעיר בשם ביטון והציע לו 2000 לירות כדי שישפוך בנזין ויצית את בית־הקפה. בעת שביטון שפך בנזין והצית את בית־הקפה, אחזו הלהבות בבגדיו והוא נכווה קשות. הוא הועבר לבית־החולים ושם נפטר כעבור יומיים מדום לב.

אסיר מ„כנופיית שירזי": אינני מכיר במדינה

„אינני מכיר במדינת ישראל, בבית־המשפט, בנאשמים ובאף אחד אחר, ואינני מוכן לומר דבר" — הודיע אתמול נסים אל־על, המרצה תקופת מאסר ואשר הועלה לדוכן העדים במשפטם של שניים מאנשי „חבורת שירזי", בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב.

נסים אל־על, חבר אותה כנופיה. הורשע ונדון לתקופת מאסר ארוכה. שלמה שירזי, כדורגלן בית"ר ירושלים, היה גם הוא באותה חבורה, והסכים לשמש עד מדינה נגד חבריו.

שניים מאנשי החבורה, אמי מימון ואבי ימין, הועמדו לדין בפני השופט אורי שטרוזמן, ונסים אל־על נקרא על־ידי התביעה מבית־הסוהר לדוכן העדים.

כאשר התובעת עו"ד יהודית אמסטרדם ביקשה אותו למסור את שמו וגילו, הוא הודיע, כי אינו מוכן להשיב על שאלות ושהוא מקבל טיפול פסיכיאטרי. „אינני מכיר במדינה, בבית המשפט בנאשמים ובתובעת" הכריז.

השופט דחה את המשפט והורה להזמין שוב את העד, שמא יחזור בו מסירובו. (עתי"ם)

איגוד מגדלי פרחים וצמחי נוי

מודיע בצער על פטירתו של

ארתור בן־ישראל

איש החזון, הפיתוח והמעשה

משתתפים באבלם של נעמי, המשפחה וקיבוץ בית־אלפא